

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

DIANA GOROLOVÁ

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**Vztah osobnostních vlastností a prožívání
smysluplnosti života u vysokoškolských studentů
pomáhajících profesí**

Diana Gorolová

Bakalářská práce

Studijní program: Psychologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Karel Balcar, CSc.

Praha 2021

Prague College of Psychosocial Studies

The relation between personality traits and experience of meaningfulness of life in college students of helping professions

Diana Gorolová

The bachelor thesis

The bachelor thesis supervisor: doc. PhDr. Karel Balcar, CSc.

Prague 2021

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Podpis

Poděkování:

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování doc. PhDr. Karlu Balcarovi, CSc. za jeho velmi hodnotné rady, doporučení a především za trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat Bc. Kryštofu Petrovi za vstřícnost a ochotu konzultovat některá úskalí, se kterými jsem se během bakalářské práce potýkala.

Anotace:

Vzhledem k neshodě o existenci korelace mezi osobnostními vlastnostmi a prožíváním smysluplnosti v životě se stalo toto téma předmětem výzkumu bakalářské práce. Cílem bylo dále ověřit genderové rozdíly a míru prožívání smysluplnosti v životě u vysokoškolských studentů pomáhajících profesí. K výzkumu byly užity dotazníkové metody Logo-test, NEO pětifaktorový osobnostní inventář a pro ověření hypotéz testy Pearsonova i Spearmanova korelačního koeficientu, chí-kvadrát test nezávislosti a Studentův t-test. Výsledky potvrdily stanovené hypotézy s výjimkou rozdílů osobnostních vlastností u mužů.

Klíčová slova: osobnostní vlastnosti, smysl života, pomáhající profese

Abstract:

As a result of the lack of agreement on the existence of correlation between personality traits and experiencing meaningfulness in life, this topic has become object of the research of the bachelor thesis. The next objective has been to test any gender differences and the extent of experiencing meaningfulness in life among university students of helping professions. The questionnaire methods used in the research were Logo-test, NEO Five-Factor Personality Inventory, Pearson's and Spearman's correlation coefficient tests, chi-squared test of independence and Student's t-test to test the hypotheses. The results confirmed our hypothesis with the exception in differences of personality traits of men.

Key words: personality traits, meaning of life, helping profession

Obsah

Úvod.....	8
I. Teoretická část.....	9
1 Smysl života.....	9
1.1 Filozofická východiska smyslu života a existence.....	9
1.1.1 Antická filozofie.....	9
1.1.2 Existenciální filozofie.....	9
1.2 Filozofické přístupy ke smyslu života.....	11
1.3 Smysl života v pojetí tradičních psychologických směrů.....	12
1.4 Existenciální psychologie a psychoterapie.....	13
1.5 Logoterapie a existenciální analýza V. E. Frankla.....	14
1.5.1 Povaha smyslu.....	16
1.5.2 V čem smysl (ne)spočívá.....	17
2 Osobnost, osobnostní vlastnosti, rysy a faktory.....	22
2.1 Osobnost.....	22
2.2 Existenciální pojetí osobnosti.....	23
2.3 Osobnostní vlastnosti, rysy a faktory.....	23
2.4 Teorie struktury osobnosti.....	24
2.4.1 Šestnáctifaktorová teorie osobnosti R. Cattella.....	25
2.4.2 Třífaktorová teorie osobnosti H. Eysencka.....	25
2.4.3 Pětifaktorová struktura osobnosti.....	26
3 Pomáhající profese.....	28
3.1 Definice pojmu pomáhající profese.....	28
3.2 Rozlišení pojmů pomoc, prosociální chování, altruismus.....	28
3.3 Předpoklady pro výkon pomáhající profese.....	29
4 Výzkumné studie.....	31
4.1 Osobnostní vlastnosti u pomáhajících profesí.....	31
4.2 Vztah osobnostních vlastností a smyslu života.....	31
II. Empirická část.....	33
5 Výzkumný problém, cíle práce a hypotézy.....	33
5.1 Výzkumný problém.....	33
5.2 Cíle práce.....	33

5.3 Hypotézy.....	34
6 Typ výzkumu a použité metody.....	35
6.1 Metody získávání dat.....	35
6.1.1. Logo-test.....	35
6.1.2 NEO pětifaktorový osobnostní inventář.....	36
6.2 Metody zpracování a analýzy dat.....	36
6.3 Etické aspekty výzkumu.....	37
7 Sběr dat a výzkumný soubor.....	38
8 Výsledky.....	41
9 Diskuze.....	48
10 Závěry výzkumu.....	51
Závěr.....	52
Literatura.....	55
Přílohy.....	1

Úvod

K výběru tématu o vztahu prožívání smysluplnosti v životě a osobnostních vlastností přispěla zejména neshoda autorů na jeho existenci. Při snaze objasnit skutečnost tohoto vztahu vyvstaly i další cíle, které měly sloužit spíše k ověření některých již zkoumaných hypotéz. S tím souvisí i zájem zkoumat prožívání smysluplnosti v životě u studentů pomáhajících profesí a snaha prokázat u nich převahu některých osobnostních vlastností oproti netříděné populaci, která by mohla potenciálně souviset i s jejich profesním zaměřením.

Bakalářská práce podává přehled o teoretických aspektech prožívání smysluplnosti v životě, a to jak filozofických, tak psychologických, zejména v kontextu Franklovy logoterapie. Dále představuje vymezení některých pojmů a teorií týkajících se osobnosti, osobnostních vlastností a pomáhající profese jako takové. Pozornost je věnována také jednotlivým výzkumným studiím souvisejících s tématem bakalářské práce. Empirická část práce je zaměřena především na vlastní výzkum vztahu prožívání smysluplnosti v životě a osobnostních vlastností, převahu některých dílčích osobnostních vlastností u žen i mužů oproti netříděné populaci a na výzkum míry prožívání smysluplnosti v životě u studentů vysokoškolských studentů pomáhajících profesí.

I. Teoretická část

1 Smysl života

1.1 Filozofická východiska smyslu života a existence

1.1.1 Antická filozofie

Původ otázek o smyslu života a o lidské existenci lze hledat zejména ve filozofických úvahách, které mají kořeny již v Antice. Touto problematikou se zabírali stoupení několika směrů. Například **epikureisté** a **hédonisté** považovali za největší štěstí v životě slast a rozkoš. Naopak představitelé **kynismu** se nesnažili o cokoli usilovat, proto nalézali spokojenost v tom, co měli a v oproštění se od jakýchkoli potřeb. Na rozumný výběr slastí, na schopnost je usměrňovat a korigovat pomocí rozumové činnosti, sebekázně, práce na sobě samém a přísné výchovy vlastní vůle kladl důraz **klasický epikureismus**. Na epikureismus pak navázal **Aristotelés**, který poukazoval na činnost a aktivitu jako prostředek vedoucí ke slasti a blaženosti. Tato aktivita/činnost může představovat jakoukoli zálibu, která odpovídá našim dovednostem a přednostem. **Stoická škola** pak smysl a cíl života viděla v dosažení sebekázně. Největší smysl pak prožívali ti, co měli rozumnou, mravní osobnost a pochopili společenské i přírodní dění (Machovec, 1965).

1.1.1 Existenciální filozofie

Základům zkoumání problematiky existence a smyslu života přispělo především zabývání se podstatou samotného bytí, jež pramení zejména z filozofického směru existencialismu. Intenzivně se jím zabývali přední filozofové jako K. Jaspers, M. Heidegger, G. Marcel, J. P. Sartre. Jejich základní filozofickou myšlenkou bylo založení existence na subjektivitě (niternosti) a svobodě. Údělem člověka je realizovat své bytí na základě svobody a možností, které mají společně tvořit vlastní Já (Anzenbacher, 2010). Existencialisté se lišili v názorech na otázku, co je cílem sebepřesahu. Proto vznikl náboženský a nenáboženský existencialismus, jenž se rozlišoval podle toho, zda cíl sebepřesahu představoval Bůh či nikoli (Petrucciová, 2010).

Dle **J.-P. Sartra** (1946/2004) je existence předpokladem k prožívání lidského života, na základě něhož „*každá pravda a každý čin zahrnují určité prostředí a určitou lidskou subjektivitu*“ (s. 10). Sartre pokládal za podstatné převzít odpovědnost za svou existenci, a to nejen za sebe samého, ale i za ostatní. Člověk má možnost volby, která

musí být z principu vždy dobrá, neboť to, kým chce člověk být, zároveň znamená i to, kým být má. Životu dáváme smysl tím, že si volíme hodnoty, protože sám o sobě hodnotu nemá. Hodnoty však lidem nejsou dány (například Bohem), ale je třeba nalézt cestu k jejich objevení (Bendlová, 1955/2003).

G. Marcel tvrdil, že člověk ztratil svůj smysl pro bytí, a proto u něj vyvstala ontologická potřeba. Člověk jako subjekt zkušenosti prožívá radost i utrpení a setkává se s neřešitelnými situacemi. Nejspíše pro tento názor Marcel kladl důraz na podíl bytí subjektu ve světě spolu s ostatními. Otázku o smyslu života považoval za problém. Zastával názor, že nejsme schopni pochopit určitou existující bytost, pokud nenahlédneme na způsob její existence. Klíčem k pochopení je vžít se do situace konkrétního člověka (Bendlová, 1955/2003).

S. Kierkegaard rozlišil tři za sebou jdoucí úrovně existence (estetickou, etickou a náboženskou), mezi kterými lze přecházet a dospět tak až k náboženské úrovni. Estetické bytí se týká poetů a umělců, kteří jej realizují estetickým prožitkem, jenž vzniká při jejich uměleckém tvoření (Olšovský, 2005). Etická úroveň člověku odhaluje univerzální hodnoty a je doprovázena zoufalstvím, na jehož základě má jedinec možnost volit sebe sama a přijímat se v celé své dějinnosti. Pokud zvolíme sebe sama absolutně (i se svou vinou, kterou s sebou přináší svoboda), jsme na cestě ke svému bytostnému já. Náboženská úroveň je Kierkegaardem považována za nejvyšší stádium existence, neboť jen zde se může člověk plně realizovat, a to díky odevzdání se Bohu ve své nejvyšší niternosti, neboli subjektivitě (Gardiner, 1988/1996).

M. Heidegger v díle *Bytí a čas* (1927/2002) rozsáhle a podrobně rozpracoval nejen koncepci existence, ale i s ní související bytí, pobyt, smrt, světskost světa, odhodlanost a časovost. Dle Heideggera má existence představovat „*bytí samo, k němuž se pobyt může tak či onak vztahovat a k němuž se vždy tak či onak vztahuje*“ (Heidegger, 1927/2002, s. 28). Dále hovořil o tzv. existenciálech, které jsou základem pro existování pobytu a vymezil jich několik druhů, například bytí ve světě, starost o něj, spolubytí s ostatními a časovost (Plháková, 2006). Zajímavý byl i jeho postoj k bytí jako bytí ke smrti. Tvrdil, že k pobytu patří i konec bytí ve světě, který považoval za smrt. Nepředstavovala však za konec pobytu jako takového, ale pouze za další způsob bytí (Heidegger, 1927/2002).

Usilování lidí o poznání existence považoval **K. Jaspers** za přirozené. Cestu pravdivého poznání dle něj však nelze hledat v empirické zkušenosti ani ve vědách, ale ve vcítění se do vlastní existence a v hledání souvislostí v existenci s ostatními, s čímž nám může pomoci proces odkrývání i odhalování událostí našeho života. Pouze snahou pokládat si otázky po smyslu jsoucna můžeme dospět k jejich rozkrytí. Otázky po smyslu života si dle Jaspersa klademe zejména v hraničních, mezních situacích, jako je smrt, boj, utrpení a vina. Díky nim pak nalézáme cestu k Bohu, který nám umožní přijmout vyšší smysl existence a pomůže nám vyrovnat se s konečností našeho života, ale i světa celkově (Stark, 2009).

1.2 Filozofické přístupy ke smyslu života

Postupně se vyvinuly i různé filozofické přístupy zabývající se přímo problematikou smyslu života, na základě níž se vymezili autoři, kteří smysl života shledávají v Bohu, přirozenosti, v člověku samém, ba dokonce existenci smyslu života popírají. Řada z těchto autorů vychází právě z existencialismu. Dle Sojky (2014) analytická filozofie rozlišuje čtyři typy přístupů ke smyslu života, mezi něž řadí supranaturalismus, objektivní naturalismus, subjektivní naturalismus a nihilismus.

Supranaturalismus dává koncepci smysluplnosti života do souvislosti s nadpřirozeností a vírou v Boha. Koncepci supranaturalismu lze hledat v myšlení filozofů A. Augustina, T. Akvinského, dále S. Kirkegaardra či Pascala (Sojka, 2014). Například Akvinský smysl života spatřoval v moudrosti, kterou vnímal jako prostředek k posuzování života (Nakonečný, 2004).

Představitelé **objektivního naturalismu** dle Sojky (2014) zastávají názor, že smysl života nenalezneme v nadpřirozených jevech a to proto, že povaha smyslu sama vyvstává z přirozenosti života. Jen na jejím základě jsme schopni rozeznat, které činnosti jsou smysluplné a které ne. Smysl ve světě však již existuje, je dán, určen a naším úkolem je snažit se o jeho odhalení. Zčásti lze za objektivního naturalistu považovat například V. E. Frankla, jehož názory však hraničí i se supranaturalismem.

Naproti tomu **subjektivní naturalismus** je vztažen k vnímání a prožívání smyslu života konkrétním jedincem, který si sám určí, co je cílem jeho směřování. Jde tedy o to, co člověk sám vnitřně považuje za hodnotné, smysluplné a záleží na jeho vlastním postoji k životu. Za stoupence subjektivního naturalismu lze považovat

například F. Nietzscheho, který se však podrobně zabývá také nihilismem (Sojka, 2014).

Nihilismus lze obecně chápat jako názor, který nepředpokládá, že by vůbec smysl lidského života existoval. Absolutní forma nihilismu se může projevit až ve formě tzv. existenciální neurózy, kterou jako pojem v souvislosti s pocitem bezvýznamnosti a ztráty smyslu v životě vymezil V. E. Frankl (Soudková, 2004). Jak již bylo zmíněno, nihilismem se zabýval též F. Nietzsche, který dle Adamece (2009) přímo zamítá hledání smyslu, jelikož je bezvýznamné hledat něco, u čeho neznáme jistou odpověď (Nietzsche, 1930). M. Heidegger v kontextu nihilismu hovoří o hodnotách, které slouží k poskytnutí pochopení smyslu existence pouze takovým způsobem, aby pro nás byl srozumitelný. Nejde tedy příliš o správnost a platnost odpovědi o smyslu života, ale spíše o „uklidnění se“ tím, že si na nevyřešitelné otázky vytvoříme alespoň nějakou odpověď. Jediným východiskem z tohoto mylného přesvědčení je tedy přestat si pokládat otázky po smyslu (Adamec, 2009).

1.3 Smysl života v pojetí tradičních psychologických směrů

K filozofickým základům pojetí smyslu života později přispěli svým pohledem také stoupenci psychoanalýzy, hlubinné, humanistické či analytické psychologie.

Vytyčení a naplnění životního cíle, v důsledku čehož si člověk získá lepší a zdravější citění, považoval za důležité **C. G. Jung** (2001). Zdůrazňoval zejména nutnost žít v souladu s archetypy, které dokáží zajistit plnost života prostřednictvím duše a podobně jako Frankl poukázal na význam smrti, díky níž život nabývá na hodnotě (Jung, 2001).

S. Freud ve své psychoanalytické teorii hovořil o nevědomém usilování o slast a tvrdil, že člověk směřuje k uspokojení. Netvrdil však, že by život člověka byl zaměřen pouze na slast a nic jiného. Do své teorie totiž zahrnul i tzv. princip reality obsahující skutečný vnější svět, který má tvořit jakousi překážku k dosažení bezprostředního uspokojení. Díky odložení uspokojení totiž slast nabývá na hodnotě a plnosti (Lejbin, 1977/1979).

A. Adler (1933/1995) problematice smyslu života přímo věnoval své dílo. Základ smyslu života spatřoval v pocitu sounáležitosti, jenž má vést k prospěchu pospolitosti a k dokonalosti lidstva. Dle Adlera se mínění o smyslu života intuitivně

projeví, pokud daný jedinec v životě jedná nesprávně. V tuto chvíli totiž prožívá odpor, jenž mu tak pomáhá si smysl uvědomit.

Předpoklad pro šťastný a plnohodnotný život dle **A. Maslowa** (1962/2014) stojí zejména na dostatečném uspokojení základních potřeb. Lidé se schopností sebeaktualizace žijí šťastnější život, neboť dokáží sami sebe přijmout, prožívat radost a dobře uspokojovat i své nejzákladnější potřeby.

1.4 Existenciální psychologie a psychoterapie

Existenciální psychologie a psychoterapie vychází z filozofického myšlení existencialismu, fenomenologie a rozpracovává problematiku lidského bytí, jeho smyslu, hodnot, zodpovědnosti, ale i osamělosti a intimity. Jejím hlavním předpokladem je, stejně jako u existencialismu, přítomnost svobodné volby nesoucí s sebou odpovědnost (Plháková, 2006). Z existenciální psychoterapie vychází psychoterapeutické směry daseinsanalýza a logoterapie (Kratochvíl, 2017).

Daseinsanalýza, jejíž zakladatelem byl lékař L. Binswanger, se podobně jako logoterapie zaměřuje na otázky o bytí a jeho smyslu. Zdůrazňuje schopnost jedince se svobodně rozhodovat, být odpovědným za své činy a uvědomovat si vlastní smrt a konečnost (Kratochvíl, 2017). Usiluje o „*pochopení lidské existence*“ (Kratochvíl, 2017, s. 97). Růžička (2003) termínem *dasein* nazývá jednotu osobnosti spolu s tím, co ji utváří. Daseinsanalýza klade důraz nejen na přítomné prožívání života, ale i na jeho budoucí směřování. Upřednostňuje individuální přístup k člověku, kterého považuje za jedinečného a neopakovatelného, zejména proto je důležitá především lidská osobní zkušenost. Samotná psychoterapie se pak snaží vést k rozeznávání a svobodnému uskutečňování možností skrytých uvnitř jedince (Kratochvíl, 2017). V jejím průběhu se užívají techniky směřující k vedení individuálního jedince k samostatnosti a odkrývání jeho nepřipuštných či skrytých stránek (Vybíral & Roubal, 2010).

Koncepci smyslu života podrobně rozpracoval vídeňský psychiatr a neurolog V. E. Frankl a v důsledku svého zkoumání pak založil i psychoterapeutický přístup **logoterapii**, jejíž samotný název vypovídá i o jejím směřování (*logos* zde znamená smysl). Logoterapie se mimo jiné snaží o změnu přístupu člověka k jeho životu i problémům, má se uplatňovat v případech pacientů s existenciální frustrací a tam, kde je

omezena svoboda volby, odpovědnost, svědomí, sebepřesah a sebeodstup jako základní komponenty potřebné k nalézání smyslu (Vymětal, 2004).

Smysluplnosti života se v rámci **existenciální psychoterapie** věnoval také I. D. Yalom (2001/2012), který přímo napsal: „*Zdá se, že my lidé jsme tvorové hledající smysl, přičemž máme tu smůlu, že jsme vrženi do světa, aniž známe smysl*“ (s. 132). Smysl života vnímá jako synonymum pro cíl života a rozlišuje dva typy otázek po smyslu – kosmickou a pozemskou. Kosmickým smyslem míní problematiku existence lidstva spojenou s vůlí vesmíru či vírou v Boha, zatímco pozemský smysl se týká konkrétního člověka osobně, kdy záleží na tom, co on sám považuje za smysl svého života. Smysluplnost lze nalézt například v tvořivosti, zapálení pro věc, altruismu, seberealizaci, sebetranscendenci, ale i v samotném žití plného života a nalézání jeho smyslu (Yalom, 1980/2006). Yalom (2001/2012) klade důraz na ustanovení si nějakého sebepřesahujícího smyslu, kterého je zapotřebí se držet a uskutečňovat jej. Ze své dlouholeté psychotherapeutické praxe usuzuje, že „*lidé nacházejí mimořádnou útěchu ve víře, že život má nějaký nadřazený, ucelený řád a že každý člověk má v tomto plánu nějakou konkrétní úlohu*“ (Yalom, 1980/2006, s. 431).

1.5 Logoterapie a existenciální analýza V. E. Frankla

Logoterapii, též nazývanou jako terapie smyslem, lze definovat jako netradiční formu psychoterapie, jenž léčí jedince noickými tj. existenciálními či duchovními prostředky. I přes to, že jako klíčový pojem Franklovy práce je uváděna především logoterapie, nazývá Frankl svůj přístup souhrnně **logoterapie a existenciální analýza**, jedná se totiž o jeden komplexní směr, i když slova v jeho názvu mají různý význam. Zatímco existenciální analýza vycházející ze slova existence (vyšší stupeň bytí) se zabývá člověkem zevnitř a snaží se o poznání a analýzu jeho duchovní stránky, v případě logoterapie se jedná o přístup k vnitřním problémům člověka zvenčí pomocí psychoterapie (Balcar, přednášky, 25.–26. září 2020).

Smysl (logos) je vysvětlován jako účel lidského prožívání a jednání. V rámci logoterapie a existenciální analýzy lze rozlišit tři typy smyslu: nadmysl, smysl v životě a smysl okamžiku. Smysl života podle Frankla (1971) znamená žít pro něco nebo pro někoho (citují podle Kosové a et al., 2014).

Lidské **svědomí** poté směřuje člověka při hledání smyslu. Frankl jej přímo označuje za orgán smyslu, kterým se člověk při nalézání smyslu řídí a který má „*schopnost percipovat smyslové tvary v konkrétních životních situacích*“ (Frankl, 1969/2006b, s. 17). Označoval jej jako morální instinkt, který vede člověka do transcendence, tedy přesahu.

Nadsmysl Frankl (1946/2006a) užívá jako termín vyšší smysl či také poslední smysl a má představovat smysl světa jako celku, na který by se člověk neměl ptát. Pro člověka nadsmysl dle Frankla totiž není pochopitelný a prostředkem k němu je pouze víra. Logoterapie se však zabývá nejen vůlí ke smyslu, ale též vůlí k nadmyslu (Frankl, 1943/2007).

Mít v životě smysl znamená mít pro co žít a **smysl v životě** charakterizují možnosti smyslu nalézané v životě člověka. Frankl (1946/2006a) tyto možnosti nazval **hodnoty** a rozdělil je do tří typů: hodnoty tvůrčí (uskutečňované tvůrčí činností), hodnoty zážitkové (uskutečňované v prožívání a v přijímání světa) a hodnoty postojové (uskutečňované v postoji člověka vůči jeho osudu).

Smysl v životě je orientovaný zejména na budoucnost konkrétního člověka a je vždy možné ho dosáhnout, zatímco **smysl okamžiku** se vztahuje pouze na přítomnou situaci konkrétního jedince. Pro smysl okamžiku hrají důležitou roli zážitkové hodnoty. Zážitky dle Frankla totiž mohou vznikat jen v krátkých momentech života a i přes to mu dokáží významně dodat na smysluplnosti (Frankl, 1946/2006a).

Vůle ke smyslu dle Frankla (1943/2007) představuje nejlidštější potřebu, a to potřebu naplnit smysl. V případě, že taková potřeba není uspokojována, ba naopak je frustrována, prožívá člověk pocit bezsmyslnosti a ztrácí iniciativu i zájem o svět. Dostatečná vůle ke smyslu je dle Frankla (1969/2006b) spojena s usilováním člověka o sebetranscendenci (sebepřesah) vůči smyslu.

Sebetranscendence (sebepřesah) v kontextu logoterapie představuje schopnost člověka odstoupit od své soběstřednosti a jedná se o součást duchovní dimenze (Balcar, přednášky, 25.–26. září 2020). Frankl (1943/2007) charakterizoval člověka, který dosahuje sebepřesahu jako jedince, jenž není zaměřen sám na sebe, ale na něco či někoho mimo něj, kdy mu nejde o svůj prospěch. Jedinec se v případě realizování své sebetranscendence dokáže odpoutat od sebe samého, od svých vnitřních stavů a potřeb,

díky čemuž může nalézt smysl ve vnějším světě: „*sebe sama uskutečňuje přesně v té míře, v jaké sám na sebe zapomene*“ (Frankl, 1943/2007, s. 66).

O **existenci** se Frankl (1969/2006b) zmiňoval mimo jiné v kontextu svobody a uvedl, že „*existence člověka znamená však koneckonců být odpovědným*“ (s. 34). Proto logoterapie a existenciální analýza pomáhá konkrétnímu člověku nalézat smysl života právě v odpovědnosti za jeho bytí.

Existenciální frustraci je možné definovat jako stav nouze, kdy má člověk pochybnosti o smyslu svého života či jej vůbec nenachází (Frankl, 1969/2006b). Nejedná se tedy o onemocnění, ale může určité onemocnění (například psychosomatické či duševní) zapříčinit. S ní spojená **existenciální prázdnota** představuje lidské prožívání, kdy jedinec nemá hodnotu a kdy v ničem nevidí smysl. Přičemž tento pocit prázdnoty nazval Frankl (1969/2006b) **existenciální vakuum**.

Specifický typ neurózy zvaný **noogenní neuróza** je na rozdíl od jiných neuróz způsobena tzv. noickými, tedy existenciálními či duševními, činiteli a může vzniknout právě na základě existenciální frustrace (Frankl, 1956/1999). Léčba noogenní neurózy opět spočívá v aplikování logoterapeutických metod (Frankl, 1946/2006a).

1.5.1 Povaha smyslu

V rámci svého přístupu Frankl detailně rozpracoval otázku o smysluplnosti života, kterou považoval za specificky lidskou a tvrdil, že představuje „*výraz lidského bytí vůbec*“ (Frankl, 1946/2006a, s. 43).

Jednou z důležitých vlastností smyslu je jeho relativita (Frankl, 1946/2006a). Každý jednotlivý smysl je podle Frankla relativní, neboť se váže ke konkrétní jednorázové, jedinečné situaci a úkolem člověka je smysl v jeho jednorázovosti, jedinečnosti zachytit a uskutečnit.

Frankl (1946/2006a) napsal, že člověk má jedinečnou schopnost určitý, nabízející se smysl zachytit pomocí lidského orgánu smyslu – svědomí, které funguje na bázi intuice. Svědomí napomáhá člověku při rozhodování mezi různými hodnotami. Na základě něj člověk volí tehdy, pokud se rozhoduje svobodně a odpovědně. Svědomí však není dokonalým orgánem, neboť může vytvářet smyslové klamy a kvůli tomu si člověk nemůže být nikdy jistý, zda našel pravý smysl (Frankl, 1943/2007). Ke

správnému fungování svědomí jako orgánu smyslu má napomáhat správná výchova k odpovědnosti (Frankl, 1969/2006b).

Frankl (1946/2006a) vymezil tři typy klíčových hodnot k nalézání smyslu: zážitkové, tvůrčí a postojové. Dle Frankla se hodnoty zážitkové uskutečňují v prožívání člověka a v přijímání světa (může jít však pouze o jeden okamžik), jako vzor Frankl uvádí lásku. Hodnoty tvůrčí jsou uskutečňované nějakou tvořivou činností, jako vzor Frankl uvádí práci. Hodnoty postojové představují zvláštní kategorii, neboť hrají velkou roli ve vztahu k nezměnitelnému osudu, jako vzor Frankl uvádí postoj k utrpení. Na základě postojových hodnot dokázal, že vždy musí existovat nějaký smysl. Pokud člověk nemůže realizovat hodnoty zážitkové, tvůrčí a je nějakým způsobem omezen, vždy může vůči tomuto osudu zaujmout nějaký postoj, případně se mu postavit. Dle Frankla má člověk povinnost hodnoty, které se zrovna nabízejí, realizovat, což předpokládá jistou odpovědnost vůči smyslu.

Frankl tvrdil, že člověk se neustále snaží své uniknout své odpovědnosti, neboť má tendenci „svádět“ skutečnosti, které dle tohoto jedince brání naplnění smyslu, na osud. Proto je podle Frankla jedním z hlavních úkolů logoterapie takového jedince přivést k plnému uvědomění si jeho odpovědnosti, což mu umožní získat svobodu, která mu uskuteční cestu k nalézání smyslu (Frankl, 1969/2006b). Tázání se po smyslu života však není správná cesta k jeho hledání (Frankl, 1946/2006a). Naopak na cestě hledání smyslu je nutné provést tzv. koperníkovský obrat: „*Život sám je to, kdo klade člověku otázky. Člověk se nemá co tázat, daleko spíše je životem tázán, on má životu odpovídat, má život z-odpovědět*“ (Frankl, 1946/2006a, s. 72) a se z-odpovídáním na životní otázky má člověku pomoci jeho intuitivní svědomí. hledáním. Člověk by se však neměl spokojit s pouhým pocitem smyslu (které mu dodávají například návykové látky) nebo s přebíráním nabízeného smyslu, neboť to jej připravuje o obohacování o úkoly, které mu svět nabízí k plnění právě při nalézání pravého smyslu (Frankl, 1969/2006b).

1.5.2 V čem smysl (ne)spočívá

Minulost

Na smysluplnost člověka dle Frankla (1946/2006a) poukazuje jeho dějinnost či minulost. Minulost považoval za druh bytí a za jakousi formu zpečetění událostí, která je nedotknutelná, jistá a dává jedinci prostor pro pojímání možností do skutečnosti.

Podle Frankla klíčem ke smyslu života není to, co jedinec chce, aby se stalo v budoucnosti, nýbrž to, co zachrání v daném okamžiku (přítomnosti) do minulosti a učiní tak skutečným, nezměnitelným. Frankl k tomu napsal: „*v každém okamžiku nesu odpovědnost za okamžik následující (...) každé rozhodnutí, nejmenší právě tak jako největší, je rozhodnutí ,na celou věčnost‘*“ (Frankla, 1946/2006a, s. 51), odpovědný člověk si tedy uvědomuje nezměnitelnost svých rozhodnutí.

Osudovost

Frankl (1946/2006a) rozlišil tři typy osudu: biologický, sociologický a psychologický. Tvrdil, že ani přes fakt nezměnitelnosti osudu není vyloučena svobodná vůle člověka, a to ani v případě biologického osudu. Tělesné omezení nutně neznamená, že člověk není schopen svobodně realizovat smysl svého života, nýbrž se jedná o podklad či materiál k jeho realizaci (i tělesně postižený člověk se může stát vědcem). Psychologickým osudem Frankl mínil: „*duševní oblast, která se staví proti lidské svobodě*“ (Frankl, 1946/2006a, s. 95). Hovořil o působení slabosti vůle či vlivech výchovy a prostředí na člověka jako domnělém osudu, který může být překážkou k naplňování smyslu. Takový přístup člověka k životu nazval neurotickým fatalismem, který značí útek před odpovědností vůči smyslu. Jedinec se dle Frankla nemusí podřizovat psychologickému osudu, ale může jej brát jako úkol či výzvu se s ním nějakým způsobem vypořádat, či se mu pokusit postavit. Člověk jako součást společnosti podléhající sociálním zákonům je spojován také s osudem, jenž Frankl nazval sociologický. Nejde o naplňování smyslu prospěšností společnosti, ale na základě realizace a sdílení s hodnot druhými v rámci sociologického osudu pospolitosti (například láska či přátelství).

Slast, radost a štěstí

Frankl (1946/2006a) se ostře vymezil vůči psychoanalytickému pojetí slasti jako cíli, o který v životě lidé usilují a který by měl představovat smysl života. Slast jako takovou označil za důsledek splnění lidského snažení, nikoli za jeho cíl. Jako cíl v životě označoval to, co člověk zrovna chce a právě proto o to usiluje. Naopak tvrdil, že pokud by lidský život závisel jen na slasti, smysl by úplně postrádal a princip, na kterým slast funguje označil za pouhý „*proces v gangliových buňkách mozku*“ (Frankl, 1946/2006a, s. 53). Zmiňoval se také o radosti a štěstí, které životu přinést smysl mohou, avšak nesmí smysl tkvět v nich samotných. Radost i štěstí dle Frankla totiž

přijdou (stejně jako slast) jako důsledek něčeho, čeho člověk chtěl docílit, ale pokud se snaží usilovat o štěstí samotné, tak jej paradoxně nedosáhne.

Seberealizace

Frankl (1946/2006a) tvrdil, že seberealizace sama o sobě nepředstavuje cíl života a nespočívá v ní smysl, neboť člověk je schopný se realizovat až v jeho důsledku. Přímou napsal: „*Všechno uskutečňování sebe sama opravdu směřuje k uskutečňování vlastních možností*“ (Frankl, 1946/2006a, s. 76), přičemž uskutečňováním vlastních možností mínil právě seberealizaci. Frankl však nepokládal za tak důležité usilovat o ideály a tvrdil, že člověk se nemá zabývat usilováním o to, čím by se chtěl stát, ale má realizovat své od počátku dané možnosti (tedy má být tím, kým je). Seberealizace dle Frankla (1969/2006b) tedy není smyslem života, ale spíše vzniká jako vedlejší účinek sebepřesahu ve formě například užitečnosti pro druhé.

Utrpení

Frankl (1946/2006a) dal utrpení do souvislosti s konkrétním typem hodnot, a to hodnotami postojovými, které se uplatňují zvláště v okamžiku, kdy člověk již nemůže vytvářet svůj osud, ani realizovat hodnoty tvůrčí. Postojové hodnoty jsou dle Frankla uplatňovány v tom významu, že člověk přijme svůj osud takový, jaký je. Díky tomu vznikne větší rozsah možností hodnot. Frankl však tvrdil, že postojové hodnoty jsou rozhodující až tehdy, kdy jde o osud nezměnitelný a úkolem v životě jedince se stává vyrovnat se se ztrátou možnosti uskutečňovat hodnoty zážitkové a tvůrčí. Frankl přímo tvrdil: „*Lidský osud se může naplnit nikoli pouze v tvorbě a radosti, nýbrž dokonce v utrpení!*“ (1946/2006a, s. 107). Smyslem utrpení je získaný nadhled a poznatek o tom, co nemá být, díky čemuž se člověk stává moudrým a zralým.

Smrtelnost

Podle Frankla (1946/2006a) pomíjivost života není tím, co ubírá na jeho smysluplnosti, ba naopak fakt konečnosti mu dodává smysl, neboť brání odkládat rozhodování o realizaci životních úkolů. Tvrdil, že z důvodu smrtelnosti vzniká odpovědnost vůči smyslu, konkrétně odpovědnost za uchopení jednorázových a jedinečných možností. Dle Frankla člověk tak na základě vědomí svého omezeného času na sebe spíše vezme odpovědnost za budoucnost, kterou svými rozhodnutími bere do svých rukou a utváří ji. V rámci nezměnitelného osudu konkrétního jedince (například i při skutečnosti, že nezmůžeme nic s naší smrtelností) jde o to „*vytlouci*“ ze

svého života tolik hodnot, kolik můžeme, hodnot tvůrčích nebo zážitkových nebo postojových“ (Frankl, 1946/2006a, s. 82). Frankl doporučil se v životě řídit pomocí imperativu: „*Jednej tak, jako bys žil podruhé a jako bys byl poprvé udělal všechno tak špatně, jak jen jsi schopen to udělat*“ (Frankl 1969/2006b, s. 74).

Sebevražda

Sebevražda dle Frankla (1946/2006a) není řešením žádného problému, neboť pouze zvětšuje to, co se stalo, nic nenapraví a nezmění. K tomu Frankl uvedl, že je jedince s myšlenkami na sebevraždu přivést k tomu, aby přistupoval k životu jako k úkolu. Jedině uvědomění toho, že má člověk před sebou nějaký úkol, mu může dodat motivaci k překonání problémů. Dle Frankla může být tímto úkolem například nějaké poslání, které činí člověka nenahraditelným a dodává tak hodnotu jeho existenci. Zajímavý je také názor Frankla (1943/2007) na lidi, kteří chtěli spáchat sebevraždu, ale neudělali to. Tvrdil totiž, že i tito lidé vidí v životě nějaký smysl a i když si to člověk sám nemyslí, věří ve smysl, dokud je naživu.

Víra

Dle Frankla (1943/2007) je náboženská víra s vírou ve smysl života úzce propojena, a to nejen kvůli tomu, že náboženská víra představuje víru v nadsmysl. Frankl tvrdil, že jedinec v sobě skrývá jistou transcendentní formu duchovního nevědomí – víru v Boha. Poukazoval i na neuvědomovanost Boha, která se dle něj skrývá v nevěřícím člověku. Frankl (1946/2006a) se také vyjádřil k rozdílům mezi věřícím a nevěřícím člověkem při hledání smyslu. Nevěřící dle Frankla vnímá svůj život jako úkol, zatímco věřící vidí tento úkol jako božský příkaz. Dle Frankla má sice věřící člověk pouze zážitek navíc, avšak to nutně nemusí znamenat, že by kvalita v hledání smyslu mezi věřícím a nevěřícím byla odlišná. Věřící člověk obohacený o takový zážitek by však měl přistupovat k nevěřícímu jako k někomu, v kom zůstává Bůh jako neuvědomovaný a tuto skutečnost respektovat (Frankl, 1943/2007).

Láska

Lásku Frankl (1946/2006a) vymezuje jako vzor zážitkových hodnot, jež se uskutečňují v pospolitosti. Láska je „*prožíváním druhého člověka v celé jeho jedinečnosti a jednorázovosti*“ (Frankl, 1946/2006a, s. 122). Frankl tvrdil, že milovaný je pro milujícího někým nezastupitelným a nenahraditelným. Láska není něčím, co by způsobilo omezení možností hodnot, které může v životě naplňovat, ba naopak je

rozšiřuje. Erotická láska (zamilovanost) je dle něj mnohem hlubší než pouhé sexuální spojení mezi partnery a proniká do duševních sfér jedinců. Frankl pak vysvětluje rozdíl mezi pouhým sexuálním prožitkem s partnerem, erotikou a láskou takto: „*Pouhé uspokojení sexuálního pudu poskytuje slast, erotika zamilovaného poskytuje radost, láska poskytuje štěstí*“ (Frankl, 1946/2006a s. 137). Frankl tvrdil, že láska může pokračovat i po smrti jednoho z milujících. Láska dle Frankla totiž není závislá na tělesnosti člověka, tělesnost je zde pouze nositelem jeho duchovnosti, na jejíž úrovni právě pravá láska spočívá.

Práce

Práci by se dalo považovat za jeden z typů odpovědí na otázku smyslu života, neboť tu lze dát životu i formou činu či jednání (Frankl, 1946/2006a). Při hledání smyslu Dle Frankla nejde o druh povolání a míru výkonu, ale o to, zda a jak člověk uplatní své jednorázové, jedinečné působení ve svém konkrétním povolání, ať už je jakékoli. Až lidský, osobitý přístup a způsob jeho vykonávání je tím, co činí člověka nezastupitelným. Důležitý je především vztah člověka k jeho povolání „*jako k poli možné tvůrčí realizace hodnot a jedinečného sebenaplnění*“ (Frankl, 1946/2006a, s. 115). Práce však není jedinou hodnotou, která životu může přinést smysl, přesto však mohou lidé trpět tzv. neurózou z nezaměstnanosti způsobenou pocitem bezsmyslnosti kvůli postrádání zaměstnání. Naproti tomu úspěšnost v povolání může souviset s větší mírou vůle ke smyslu (Frankl, 1969/2006b).

2 Osobnost, osobnostní vlastnosti, rysy a faktory

2.1 Osobnost

V oblasti psychologie lze nalézt nespočet různých definicí termínu osobnost. Hartl a Hartlová (2010) ve Velkém psychologickém slovníku uvádí poněkud širší definici, ve zkratce však lze *Osobnost (personality)* považovat za „*celek duševního života člověka*“ (s. 373).

Sami bratři Allportovi (1921) tvrdili, že definice termínu osobnosti je nejasná a vymezili ji jako „*adjustment tendencies of the individual to his social environment*“ [přízpůsobovací tendence jedince k jeho sociálnímu prostředí] (s. 36, můj překlad), přesněji jako „*dynamickou organizaci psychofyzických systémů, která předurčuje charakteristický způsob uvažování i chování jedince*“ (Vágnerová, 2010, s. 94). Allportovi (1921) poukazovali zejména na sociální podstatu osobnosti. Dle nich se osobnost skládá z hlavních složek, jako jsou inteligence, temperament, sebevyjádření a socialita.

Z novodobějších studií vyplývá, že osobnost je chápána také jako soubor dílčích entit. Funder (1997/2004) se konkrétně zmiňuje o osobnosti jako o souboru vzorů myšlení, emocí, chování a psychologických mechanismů, Larsen a Buss (2005) zase jako o soustavě organizovaných a trvalých vlastností jedince. Za organizovaný systém považoval osobnost i Mayer (2007b). Pervin, Cervone a John (2005) chápou osobnost ve smyslu souboru vzorů stejně jako Funder (1997/2004), avšak kladou důraz především na konzistentnost a trvalost těchto vzorů. McAdams (2006), Mayer (2007a), Funder (1997/2004), Larsen a Buss (2005) se ale shodují na tom, že osobnost tvoří komplexní celek a jedná se o individuální záležitost jedince.

Vágnerová (2010) uvádí definici podobnou jako McAdams (2006), Mayer (2007a), Larsen a Buss (2005), Funder (1997/2004) a shoduje se s nimi na komplexnosti a stabilitě prvků osobnosti a na její funkčnosti jako celku. Do individuálních prvků osobnosti zahrnuje například pojetí sebe sama a vědomí vlastní identity. Vágnerová (2010) se též shoduje s Allportovými (1921) v povaze osobnosti jako systému, který směřuje k přízpůsobování prostředí, a to konkrétně na základě prožívání, chování a uvažování. K tomu však Nakonečný (2009a) doplňuje a poukazuje na to, že o osobnosti jedince lze hovořit až v okamžiku, kdy dojde k ukončení jejího vývoje. K úplnému a konečnému vzniku osobnosti dle Čačky (1996) dochází v období mezi koncem puberty

a začátkem adolescence (cituji podle Novotné, Hříchové & Miňhové, 2004). V tomto období osobnost ustálí, stabilizuje, integruje, je charakterizována svými individuálními rysy, schopností uvědomovat si sebe sama a především rovnováhou.

2.2 Existenciální pojetí osobnosti

Existuje mnoho rozličných teorií osobnosti, které podávají relevantní informace o jejím fungování. V souvislosti s výše uvedeným pojetím smyslu v životě je však podstatné zmínit se zejména o existenciálním pojetí osobnosti a jeho postulátech.

Existenciální pojetí osobnosti je založeno zejména na uvědomování si svého bytí (Balcar, 1991). Existence předchází podstatě člověka, která se s každou novou situací znovu utváří, tudíž reakce člověka na různé situace (a tím ani projevy jeho osobnosti) nelze předvídat (Nakonečný, 2009a). Existencialisté se tímto výrokem staví například proti teorii rysů. Sartre ve své teorii zvané existenciální psychoanalýza tvrdil, že podstatou osobnosti člověka je „*subjektivita, která se utváří každým činem, takže rozhodující jsou cíle těchto činů*“ (Nakonečný, 2009a, s. 560). Jeho teorie byla mimo jiné založena na tezi, že osobnost je složena pouze z kombinací projektů.

Konkrétně Frankl (1946/2006a) lidské osobě připisoval duchovní povahu a podobně jako o člověku jako osobě tvrdil, že ve své podstatě i existence osoby je jednorázová a jedinečná nesoucí danému jedinci úkol. Dle Frankla na vzniku poruch osobnosti může mít podíl právě existenciální frustrace (Balcar, 1991). Jiní existencialisté považují za zdroj poruch osobnosti mimo jiné únik před volbou či odcizení sebe sama, neboť v jejich důsledku dochází k nedostatečné realizaci lidského autentického bytí ve světě.

Existenciální přístup se oproti jiným teoriím (například teorii rysů) nesnaží podat obecné a univerzální komponenty, které by sloužily k definování osobnosti (Balcar, 1991). Stoupenci tohoto přístupu upřednostňují spíše individuální přístup k jedinci, neboť považují člověka za jedinečnou a sebe a svět si uvědomující bytost.

2.3 Osobnostní vlastnosti, rysy a faktory

Dle Vágnerové (2010) má termín osobnostní vlastnost díky své stabilitě, konzistentnosti a trvalosti sloužit k popisu osobnosti. **Osobnostní vlastnosti** jsou užívány jako charakteristiky osobnosti člověka, nebo také jako zobecnění pozorovaných projevů u

člověka (Blatný, 2010). Dle Říčana (2010) je osobnostní vlastnost „něco, co lidi odlišuje od druhých (...) pojem vysvětlující individuální rozdíly“ (s. 41). Kromě toho, že osobnostní vlastnost umožňuje rozlišování mezi osobnostmi navzájem a utváření jednotlivých typů osobnosti, slouží také k zpřesnění definice osobnosti jedince (Vágnerová, 2010).

Osobnostní rys Blatný (2010) představuje jako obecnou dimenzi osobnosti, kterou vymezují vždy dva protipóly (například extraverte – introverte). Je synonymem k pojmu dispozice, kterou Blatný (2010) definuje jako „připravenost chovat se, jednat nebo prožívat situace určitým způsobem“ (s. 43). Říčan (2010) termín osobnostní rys označuje za totožný s osobní vlastností, stejně jako Hartl s Hartlovou (2010), kteří dále o pojmu *Vlastnost (property, trait)* zmiňují, že „ovlivňuje chování, prožívání či myšlení“ (s. 662). G. W. Allport také osobnostní rys označoval jako vlastnost či dispozici, která na základě své povahy reálně existuje a lze ji empiricky zkoumat (Cakirpaloglu, 2012).

Osobnostní faktor je zkráceným označením takové osobnostní vlastnosti či rysu, který byl vyvozen z různých psychologických znaků člověka matematické metody faktorové analýzy (Balcar, osobní sdělení, 22. prosince 2020).

Lze tedy usuzovat, že pojmy osobnostní rys, vlastnost, faktor a dle Blatného (2010) též termín dimenze představují synonyma. Zároveň jsou dílčími aspekty k popisu osobnosti, které na základě svého uspořádání podle míry obecnosti vytvářejí komplexní systém zvaný **struktura osobnosti** (Vágnerová, 2010).

2.4 Teorie struktury osobnosti

Za původce teorie rysů osobnosti je považován **G. W. Allport**. Jeho teorie je založena na názoru působení biologických i kulturních vlivů na člověka (Blatný, 2010). Bratři Allportovi (1921) tvrdili, že za vrozené vlastnosti osobnosti lze považovat pouze inteligenci a temperament, zatímco vlastnosti sebevyjádření a sociabilita se získávají až v důsledku reakcí na sociální okolí. G. W. Allport rozlišoval tři typy rysů osobnosti: kardinální, centrální a sekundární, které však neměly v rámci populace představovat rysy obecné ani univerzálně použitelné napříč populací (Vágnerová, 2010). Podobně jako stoupcenci existenciálního pojetí osobnosti Allport totiž každého člověka považoval za jedinečného s ojedinělými typy rysů a mírou jejich působení (Vágnerová, 2010). Základy obecných a univerzálních rysů byly položeny až v pozdějších teoriích.

2.4.1 Šestnáctifaktorová teorie osobnosti R. Cattella

Teorie osobnosti, jejíž základy na bázi faktorové analýzy položil **R. Cattell**, představuje působení 16 činitelů, podle nichž má fungovat systém osobnosti jako celek (Blatný, 2010). Cattellův model je založen na tezi, že osobnost je složena z rysů, které mají buď vnitřní nebo vnější původ a podle jejich různé kombinace a míry převahy lze určit typ osobnosti (Cakirpaloglu, 2012). Klíčovou povahou těchto rysů je, že na základě jejich míry lze předpovědět některé chování a reakce jedince (Vágnerová, 2010). Cattell tvrdil, že osobnost se skládá z intelektových schopností, temperamentových rysů, dynamických motivačních rysů (Vágnerová, 2010) a v rámci své teorie rozlišil primární a sekundární faktory.

16 primárních faktorů osobnosti (faktory I. řádu) u dospělých Cattell vymezil na základě korelací dat z dotazníkového šetření a pojmenoval je bezprostřednost, inteligence, citová zralost, průbojnost, nadšenost, svědomitost, smělost, útlocitnost, podezřivost, fantazijnost, zchytralost, nejistota, radikálnost, soběstačnost, sebevláda a pudové napětí. Z těchto faktorů pak dále odvodil konkrétní vlastnosti chování, například kritický, bezstarostný, praktický, dráždivý (Balcar, 1991).

Sekundární faktory (faktory II. řádu) byly odvozeny na základě faktorové analýzy primárních faktorů (faktorů I. řádu), došlo především k jejich zúžení, a to konkrétně na pouhé 4 faktory: extraverze, úzkostnost, čínorodost a nezávislost (Balcar, 1991).

2.4.2 Třífaktorová teorie osobnosti H. Eysencka

H. Eysenck na základě faktorové analýzy a posuzovacích škál odvodil tři faktory (Říčan, 2010) a stejně jako Cattell byl toho názoru, že rysy osobnosti jsou hierarchicky uspořádány (Vágnerová, 2010). Za základní faktory osobnosti považoval extraverzi – introverzi, emoční labilitu (neuroticismus) – emoční stabilitu a psychoticismus – sociabilitu, které tvoří součást vrozeného temperamentu (Říčan, 2010). Níže položil rysy obecného chování, pod které umístil rysy opakujícího se chování a na poslední místo zařadil rysy projevující se na základě reakce na aktuální podnět (Vágnerová, 2010).

Později Drábková (1995) však v rámci studie na dvojčatech za užití právě Eysenckova osobnostního dotazníku zjistila, že ne všechny základní faktory jsou

vrozené a ne všechny jsou dědičné zcela. Ani na základě soudobých výzkumů nelze přesně určit, do jaké míry má na utváření a rozvoj faktorů osobnosti vliv dědičnost a do jaké míry prostředí. Není však pochyb, že podíl dědičnosti, ať už je jeho míra jakákoli, je v rámci faktorů osobnosti přítomný (Jang, Livesley & Vernon, 1996; Power & Pluess, 2015).

2.4.3 Pětifaktorová struktura osobnosti

Model osobnosti zvaný Velká pětka, který vznikl jako kompromis mezi modelem Eysenckovým a Cattellovým obsahuje pět základních faktorů osobnosti univerzálně aplikovatelných napříč kulturami (Vágnerová, 2010). Tyto faktory lze nazvat jako „*adaptační dispozice, jako předpoklady k určité strategii zvládnání požadavků různých situací, především sociálních*“ (Vágnerová, 2010, s. 101). Pro měření pětifaktorové struktury osobnosti byla vynalezena řada metod, mezi které mimo jiné spadá Costy a McCraeho NEO pětifaktorový osobnostní inventář.

Mezi pět charakteristik osobnosti spadá široká dimenze **extraverze** poprvé takto pojmenovaná C. G. Jungem (Blatný, 2010). Podle Blatného zahrnuje rysy jako společenskost, snadnou sociální adaptaci, kontakt s lidmi, činorodost, výřečnost, sebezprosazování na pozitivním pólu a zaměřenost na vnitřní svět, preferování samoty na pólu negativním. Jedinci, kteří dosahují vyššího skóru extraverze v NEO pětifaktorovém osobnostním inventáři jsou společenší, sebejistí, aktivní, hovorní, energičtí, veselí a optimističtí (Hřebíčková & Urbánek, 2001).

Přívětivost postihuje vztahy k druhým na základě zájmu, péče a jejich podpory či naopak lhostejnosti, nepřátelství, nevraživosti vůči ostatním (Blatný, 2010). V NEO pětifaktorovém osobnostním inventáři škála přívětivosti představuje mimo uvedené rysy také altruismus, porozumění, přízeň, pochopení, laskavost, vlídnost, ochotu pomáhat, sklon důvěřovat a rysy spolupráce (Hřebíčková & Urbánek, 2001).

Vztah k práci, pečlivost a zásadovost na jedné straně a malý zájem o práci, lhostejnost k cílům práce na straně druhé popisuje faktor **svědomitost** (Blatný, 2010). V rámci vztahu k práci Hřebíčková a Urbánek (2001) zdůrazňují také studijní výkony. Hřebíčková a Urbánek v rámci NEO pětifaktorového inventáře do škály svědomitosti zahrnují i schopnost plánování, organizování a realizace úkolů, cílevědomost,

ctižádostivost, vytrvalost, systematicčnost, pevnou vůli, disciplinovanost, spolehlivost, přesnost a pořádnost.

Emocionální stabilita představuje stabilní, vyrovnané, podnětům přiměřené reakce, klid, rozvahu na jedné straně a nestálé, lehce vyvolané, nepřiměřené emocionální reakce, kolísání nálad, neklid, přecitlivělost na straně druhé (Blatný, 2010). NEO pětifaktorový osobnostní inventář měří tento faktor právě z úhlu negativního pólu (neuroticismu). Jeho míra pak ukazuje prožívání negativních emocí (strach, sklíčenost, rozpaky), psychickou nestabilitu, narušitelnou vyrovnanost, negativní prožitky, zahanbení, nervozitu, úzkostnost či obtíže ve stresových situacích (Hřebíčková & Urbánek, 2001).

Otevřenost vůči zkušenosti, jinak také zvaná jako intelekt, kultura, autonomie či imaginace, se týká jedinců kultivovaných, zvědavých, tvořivých na jedné straně a nekulturních, omezených, netvořivých na straně druhé. Předpokladem otevřenosti vůči zkušenosti je také živá představivost, citlivost na estetické podněty, vnímavost k vnitřním pocitům, upřednostňování rozmanitostí, zvědavost a nezávislý úsudek. Opač představuje konvenční chování, konzervativní postoj, upřednostňování známého (Blatný, 2010). Škála otevřenosti vůči zkušenosti v rámci NEO pětifaktorového osobnostního inventáře zahrnuje mimo rysy uvedené Blatným také intelektuálnost, zájem o nové zkušenosti, prožitky a dojmy (Hřebíčková & Urbánek, 2001).

3 Pomáhající profese

3.1 Definice pojmu pomáhající profese

Povolání či také *profese* (*profession*) je podle manželů Hartlových (2010) „*určující faktor sociálního statutu člověka*“ (s. 445), pracovník, ale i student, který se na profesi pouze připravuje, je dle ní posuzován. Pro *pomáhající profese* (*helping professions*) je dle Hartla a Hartlové (2010) charakteristické, že se „*zaměřují na pomoc druhým; pomáhají řešit nesnáze, problémy, zdravotní potíže druhých lidí*“ (s. 445).

Jako příklady pomáhajících profesí Hartl s Harlovou (2010) uvádějí profese z oblasti lékařství, psychologie, sociální práce, speciální pedagogiky, fyzioterapie a rehabilitace. Kopřiva (2016) k nim ještě však řadí obecně všechny lékaře a zdravotní sestry. Lorenzová (2001) mezi stěžejní pracovníky pomáhajících profesí řadí pouze sociální pracovníky, psychoterapeuty a pracovníky v oblasti poradenství. Schmidbauer (1977/2000) uvádí například lékaře, pedagogy a psychology.

Obecně však nepanuje úplná shoda na přesném vymezení typů povolání spadajících do pojmu pomáhající profese. Nejsou dány striktní limity (například výčet v zákoně) pro to, která povolání se mezi pomáhající profese řadí a která již ne.

3.1 Rozlišení pojmů pomoc, prosociální chování, altruismus

Pomoc v kontextu pomáhající profese představuje „*snahu pomáhat jiným lidem překonávat překážky*“ (Jesenický & Janiš, 2004, s. 82) a jedná se o „*lidskou vlastnost, ale i profesionální vybavenost*“ (Jesenický & Janiš, 2004, s. 82). V psychologii pojem pomoc tvoří jeden z typů prosociálního chování, kam kromě pomoci spadá také darování, nabídka ke spolupráci, podpora či sympatie a porozumění (Výrost & Slaměník, 2008). Hewstone a Stroebe (2006) však přímo tvrdí, že prosociální chování je podmnožinou pomáhání, podle nich představuje širší, specifitější a obecnější pojem.

Prosociální chování lze definovat jako „*jakýkoli akt chování vykonaný ve prospěch druhého člověka nebo skupiny osob, jako pomáhající chování, jehož cílem je přinést užitek jiným*“ (Výrost & Slaměník, 2008, s. 285). Hartl s Hartlovou (2010) mají pro *prosociální chování* (*prosocial behavior*) označení „sklon“ a řadí jej do kategorie chování sociálního. Samotný termín *prosociální* (*prosocial*) samo o sobě shrnují jako postoje a chování (Hartl & Hartlová, 2010). Dle Výrosta a Slaměníka (2008) je

prosociální chování „*bud' vrozené, nebo pevně zabudované do motivační struktury osobnosti během socializace*“ (s. 286). Dle nich s prosociálním chováním dokonce úzce souvisí empatie, která umožňuje rozpoznat situaci, v níž člověk potřebuje pomoci a může představovat dokonce motivaci k výkonu pomáhající profese. Spoluprožívání napětí s klientem a jeho následné uvolnění může totiž navodit uspokojení pomáhajícímu (Výrost & Slaměník, 2008).

S prosociálním chováním souvisejí také prosociální rysy osobnosti, za které lze dle Záškové (2009) považovat „*trvalé aspekty povahy člověka, které se projevují v myšlenkách, pocitech a jednání dané osoby*“ (s. 88), na něž mají vliv ale i situační proměnné. Podle Záškové (2009) lze mezi prosociální rysy osobnosti řadit přívětivost a svědomitost.

Altruismus Hartl a Hartlová (2010) definují jako „*poskytování výhod druhým na úkor sebe*“ (s. 27). Myers (2016) označuje altruismus za „*motivaci zlepšit něčí prospěch bez vědomého ohledu na vlastní zájmy*“ (s. 390) a za protiklad sobectví. Dle Myerse altruismus na rozdíl od prosociálního chování předpokládá, že pomáhající neočekává zisk, odměnu, ani opětování a projevuje sebeobětování. Avšak altruismus lze považovat za druh prosociálního chování, stejně jako například pomoc, na čemž se shodují i Hewstone a Stroebe (2006), kteří tvrdí, že altruismus je nejužším a nejspecifičtějším ze všech tří pojmů. Jiní autoři tvrdí, že dokonce i prosociální chování předpokládá absenci materiální či sociální odměny (Zášková, 2009), což by však vylučovalo spojitost nejen altruismu, ale i prosociálního chování s pomáhající profesí. Dle Nakonečného (2009b) může altruismus představovat právě jeden z osobnostních rysů.

3.2 Předpoklady pro výkon pomáhající profese

Dle Géringové (2011) je předpokladem pomáhající profese existence vztahu s mezi pomáhajícím a člověkem, jenž pomoc potřebuje. Mezi další předpoklady řadí také zapojení osobnosti pomáhajícího do pomáhání a zaměření na pomáhání jako na cíl. Důraz na důležitost pomáhajícího vztahu klade Kopřiva (2016), který vyzdvihuje nutnost důvěry, bezpečí a přijímání člověka, který pomoc potřebuje, pomáhajícím. Zášková (2009) dokonce tvrdí, že potřeby klienta se stávají nadřazenými nad potřeby pomáhajícího. Zdůrazňuje také psychickou náročnost profese, a proto za nutný

předpoklad pomáhající profese považuje i emoční odolnost pomáhajícího. Lorenzová (2001) poukazuje přímo na nutnost uvědomování si svého životního cíle či smyslu v rámci pomáhající profese a tvrdí, že sociální kompetence pracovníka musí tvořit součást jeho osobnosti. Proto by dle Lorenzové měl disponovat prosociálně orientovanou zralou osobností bez neurotických a psychopatických rysů. Jako důležité komponenty lidské osobnosti představuje také schopnost reflexe svého rozhodování, jednání a emocí a schopnost otevřenosti k podnětům i ke vzdělávání. Za profesní kompetence pomáhajícího lze dle Záškové (2009) považovat prosociální chování, altruismus, empatii a sociální senzitivitu, přičemž Matoušek (2008) sem řadí také zdatnost, inteligenci, přitažlivost a komunikační dovednosti.

4 Výzkumné studie

4.1 Osobnostní vlastnosti u pomáhajících profesí

Mlčák a Zášková (2008) v rámci své studie prokázali, že nebyla zjištěna souvislost prosociálních tendencí s osobnostními faktory měřenými NEO pětifaktorovým osobnostním inventářem. Z výzkumu je však patrné, že studentky pomáhajících profesí dosahovaly vyššího percentilu ve faktoru svědomitost (69. percentil) a přívětivost (66. percentil) oproti obdobné průměrné populaci. Naopak ve faktoru neuroticismus dosahovaly nižšího percentilu oproti obdobné populaci (38. percentil). Do výzkumu byly zařazeny pouze ženy, a to studentky pedagogiky a sociální práce.

Zášková (2009) pak dále podobně zkoumala, zda se profesní kompetence pomáhajícího pracovníka projeví v osobnostních vlastnostech studentů pomáhajících profesí. Studenty měřila NEO pětifaktorovým osobnostním inventářem a zjistila, že se celkově příliš neodlišují od populačního průměru, avšak potvrdila rozdíl mezi muži a ženami. Muži vykazovali nižší míru neuroticismu a vyšší míru svědomitosti oproti populačnímu průměru, zatímco ženy vykazovaly vyšší míru neuroticismu, přívětivosti a svědomitosti oproti populačnímu průměru. Rozdíly mezi muži a ženami ve faktoru neuroticismu potvrdila v roce 2004 již Hřebíčková (citují podle Záškové, 2009).

4.2 Vztah osobnostních vlastností a smyslu života

Balcar (1995b) zkoumal vztah osobnostních vlastností s smyslu života na studentech lékařské fakulty pomocí dotazníku Logo-test a několika dotazníků, jenž měří temperamentové, schopnostní a interpersonální vlastnosti osobnosti. Kromě škály neuroticismus v Eysenckově osobnostním dotazníku a vyhledávání nového v Třídímenzionálním osobnostním dotazníku zjistil neexistenci podstatného vztahu mezi vrozenými vlastnostmi osobnosti a prožíváním smysluplnosti v životě. Balcar v témž roce provedl standardizaci Logo-testu na vysokoškolských studentech a vytvořil tak pro ně samostatné normy. Na základě výsledků studie zjistil, že studenti prožívají významně nižší míru existenciální frustrace než obdobná věková populace v Rakousku. Mezi účastníky byly výrazně zastoupeni studenti pomáhajících profesí (Balcar, 1995a).

Stempelová a Čmáriková (2004) též zkoumaly vysokoškolské studenty, avšak za užití Existenciální škály a NEO-FFI. Objevily, že existuje významný vztah, a to

pozitivní korelace mezi faktorem personalita, existencialita (měřeným Existenciální škálou) a extravertí, přívětivostí, svědomitostí (měřenou NEO-FFI). Rys neuroticismu byl podobně jako u Balcara (1995b) shledán jako negativně korelující s faktory personalita a existencialita.

Halama (2005) na základě svých průzkumů vysokoškolských studentů v porovnání se staršími participanty za užití NEO pětifaktorového osobnostního inventáře a Škály na měření životní smysluplnost zjistil podobně jako Stempelová a Čmáriková (2004) významnost vztahu mezi osobnostními vlastnostmi a smysluplností v životě. Oproti Balcarovi (1995b) však Halama zjistil, že prožívání smysluplnosti v životě významně (pozitivně) koreluje s extravertí a svědomitostí. Jeho studie se ale shoduje s Balcarovým (1995b) zjištěním o negativní korelaci s neuroticismem. Halamův výzkum potvrdil také pozitivní korelaci, avšak ne příliš významnou, mezi smysluplností v životě a přívětivostí (u studentů) a otevřeností vůči zkušenosti (u starších participantů).

Účastníci výzkumu Schnella a Beckera (2006), kteří považovali svůj život za smysluplný se zároveň hodnotili jako přívětiví, svědomití a extravertní (podobně jako tomu bylo u výzkumu Halamy, 2005). Dle jejich studie však byla oproti výzkumu Halamy (2005) zjištěna nesouvislost faktoru neuroticismu s prožíváním smysluplnosti v životě.

Blatný, Millová, Jelínek a Osecká (2010) zjistili, že u extravertních adolescentů lze předpovědět vyšší míru smysluplnosti v jejich životě později v dospělosti. Dokonce se prokázalo, že introvertní adolescenti v dospělosti vykazují až existenciální frustraci. Výzkum uzavřeli potvrzením vlivu osobnostních vlastností na prožívání smysluplnosti v životě.

Lavigne, Hofman, Ring, Ryder a Woodward (2013) nezkoumali souvislost osobnostních vlastností s celkovým prožíváním smysluplnosti života, ale zaměřili se na dílčí tematické celky smysluplnosti v životě. Respondenty zkoumali prostřednictvím Velké pětky a zjistili, že lidé s větší mírou dílčího rysu asertivity u extraverte a otevřenosti vůči zkušenosti shledávali za smysluplnější aktivity týkající se učení, výzev či pokládání si otázek. Lidé s vyšší mírou extraverte, svědomitosti, dílčího rysu soucitnosti u přívětivosti a dílčího rysu intelektu u otevřenosti vůči zkušenosti označovali za smysluplnější aktivity týkající se úspěchu v práci, zdraví a rodiny.

II. Empirická část

5 Výzkumný problém, cíle práce a hypotézy

5.1 Výzkumný problém

Výzkumná část práce zpracovává problematiku souvislosti prožívání smysluplnosti života s trvalejšími osobnostními vlastnostmi. Kromě toho se zaměřuje i na prožívání míry smysluplnosti v životě u lidí, kteří si jako své povolání zvolili pomáhat druhým ve srovnání s netříděnou populací.

Ze studií uvedených v teoretické části práce vyplývá, že nebyla zjištěna jasná shoda ohledně existence či neexistence tohoto vztahu, a proto se jím bude zabývat výzkumná část práce. Též budou ověřovány uvedené teorie o některých osobnostních předpokladech pracovníka pomáhající profese v rámci zkoumání osobnostních vlastností studentů pomáhajících profesích. V neposlední řadě bude ověřována výzkumně zjištěná vyšší míra prožívání smysluplnosti života u vysokoškolských studentů oproti netříděné populaci. Na těchto předpokladech jsou postaveny i následné cíle práce a hypotézy.

5.2 Cíle práce

- Pomocí dotazníku Logo-test zjistit míru prožívání smysluplnosti v životě či existenciální frustrace u vysokoškolských studentů pomáhajících profesí.
- Pomocí NEO pětifaktorového osobnostního inventáře zjistit míru výskytu jednotlivých osobnostních vlastností u vysokoškolských studentů pomáhajících profesí.
- Zjistit, zda existuje vztah mezi osobnostními vlastnostmi a prožíváním smyslu v životě.
- Ověřit, zda vysokoškolští studenti oborů pomáhajících profesí prožívají větší míru smysluplnosti v životě než věkově obdobná obecná populace.
- Zjistit, zda vysokoškolští studenti oborů pomáhajících profesí vykazují větší míru faktorů svědomitosti, přívětivosti či neuroticismu s ohledem na jejich pohlaví.

5.3 Hypotézy

Uvedené hypotézy vycházejí především z teoretické části práce a z uvedených výzkumných studií zejména o vztahu prožívání smysluplnosti v životě a osobnostních vlastností. Podkladem k jejich vzniku je také typ účastníků zmíněných studií. Konkrétně jsou založeny na Halamově (2005) výzkumné studii o korelaci míry smysluplnosti v životě s osobnostními faktory u vysokoškolských studentů. Dále na Balcarově (1995a) standardizaci dotazníku Logo-test na vysokoškolských studentech a zjištění o jejich vyšší míře prožívání smysluplnosti a na zkoumání osobnostních vlastností vysokoškolských studentů pomáhajících profesí Záškodnou (2009) a Hřebíčkovou (2004) a jejich potvrzení genderových rozdílů oproti obecné populaci.

- *H1* : U zkoumaného vzorku vysokoškolských studentů pomáhajících profesí převažuje vyšší úroveň naplnění smyslu než u netříděné populace.
- *H2* : Muži vykazují nižší míru faktorů neuroticismu, a zároveň vyšší míru svědomitosti oproti populačnímu průměru.
- *H3* : Ženy dosahují vyšší míry faktorů neuroticismu, přívětivosti a svědomitosti oproti populačnímu průměru.
- *H4* : Míra prožívání smysluplnosti v životě koreluje s osobnostními vlastnostmi extraverte, otevřenosti vůči zkušenosti (pozitivně) a neuroticismu (negativně).

6 Typ výzkumu a použité metody

Na základě uvedených výzkumných studií o souvislostech osobnostních vlastností se smysluplností v životě a především dle stanovených cílů a hypotéz byl pro testování respondentů zvolen kvantitativní design se statistickým hodnocením dat. Pro sběr dat bylo provedeno šetření pomocí kombinace dotazníku a inventáře.

6.1 Metody získávání dat

Pro měření prožívané míry smysluplnosti v životě byl použit dotazník Logo-test E. Lukasové, který do češtiny přeložil a standardizoval na českých vysokoškolských studentech K. Balcar. Pro účely výzkumu byla však využita standardizace na obecné populaci provedená Lukasovou. Míra osobnostních vlastností byla měřena Costy a McCraeho NEO pětifaktorovým osobnostním inventářem, který na české populaci standardizovali Hřebíčková a Urbánek.

6.1.1 Logo-test

Metodu Logo-test pro měření míry smysluplnosti v životě, popřípadě existenciální frustrace, vytvořila Lukasová na podkladě Franklovy koncepce smyslu života (Svoboda, 2013). Logo-test je rozdělen na tři části. V první části měl účastník výzkumu za úkol posoudit, zda se k němu zde uvedené výroky hodí či nikoli. Pokud bylo pro účastníka rozhodování obtížné, mohl nechat pole prázdné. V druhé části posuzoval, zda se mu nějaká skutečnost děje velmi často, občas či nikdy. Poslední část byla koncipována jako posuzování textu, kde měl účastník následně uvést svůj vlastní případ (podobný posuzovanému textu). Celkově je dotazník je poměrně snadný na vyhodnocení až na poslední položku, a to kvůli možnosti účastníka reagovat na instrukci delším textem a možnosti tak posuzovat více skutečností. Vyhodnocování tedy proto může být zdlouhavější a problematičtější oproti předchozím částem, kde jsou dána jasná kritéria nezávislá na úsudku hodnotitele. Je třeba si dát také pozor na nepřímou úměru mezi sečteným hrubým skórem a mírou smysluplnosti, kdy nejméně bodů představuje největší míru smysluplnosti a nejvíce bodů existenciální frustraci. Metoda je v praxi využívána jako podklad k vytvoření (logo)terapeutického plánu léčby (Svoboda, 2013). Ukázka Logo-testu je k nalezení v Příloze 5.

6.1.2 NEO pětifaktorový osobnostní inventář

NEO pětifaktorový osobnostní inventář slouží k měření škál tzv. Velké pětky, čili pěti faktorověanalyticky vymezených osobnostních dimenzí neuroticismus, extraverte, přívětivost, svědomitost a otevřenost vůči zkušenosti. Účastník výzkumu měl za úkol posoudit, nakolik jej daný výrok vystihuje na škále od bodu 0 (vůbec nevystihuje) po bod 4 (úplně vystihuje). Inventář není rozdělen na jednotlivé části jako Logo-test. I přes větší počet výroků na které účastník reagoval (60 položek) tkví jeho výhoda oproti Logo-testu (19 položek) v krátké době administrace (10–15 minut). Vzhledem k tomu, že bylo nutné všechny účastníky otestovat dvěma metodami, hrála tato výhoda velkou roli při výběru právě NEO pětifaktorového inventáře jako metody vedle Logo-testu, který je časově náročnější (standardně jej trvá vyplnit 30 minut). NEO pětifaktorový osobnostní inventář se běžně používá například v klinické, školní či organizační psychologické praxi a může být také podpůrnou metodou při volbě povolání (Svoboda, 2013). Jeho ukázka je k nalezení v Příloze 6.

6.2 Metody zpracování a analýzy dat

S ohledem na kvantitativní povahu výzkumu byla získaná data nejprve převedena do programu Libre Office Calc. Zvláště bylo třeba obodovat a vyhodnotit odpovědi na projektivní otázku Logo-testu, což bylo provedeno na základě konzultace s vedoucím práce. Následné statistické zpracování dat proběhlo v programu IBM SPSS Statistic Subscription (verze 27.0.1.0).

Výzkumný soubor byl popsán pomocí deskriptivních statistik. Pro vztah mezi osobnostními vlastnostmi a prožíváním smysluplnosti v životě, tedy mezi metrickými proměnnými, byl s ohledem na výsledky Shapirova-Wilkova testu normálního rozdělení použit jak test Pearsonova korelačního koeficientu, tak test Spearmanova korelačního koeficientu. S ohledem na výsledky Shapirova-Wilkova testu, na podobu histogramů a z důvodu nedostupnosti některých potřebných dat pro užití neparametrických metod byl pro ověření hypotéz a pro posouzení rozdílů mezi metrickými proměnnými (průměry) použit pro svou velkou robustnost jednovýběrový Studentův t-test. Pro zjištění odlišnosti vztahu mezi naměřenými hodnotami a normami Logo-testu byl zvolen neparametrický Pearsonův chí-kvadrát test nezávislosti. Hladina významnosti pro testování hypotéz byla stanovena na 5%.

6.3 Etické aspekty výzkumu

Při původním sběru dat prostřednictvím PDF formuláře se naskytla zpočátku problematika způsobu získávání dotazníků od účastníků. Účastníci zasílali formuláře prostřednictvím e-mailové adresy, což bylo následně zamítnuto z důvodu možného porušení jejich anonymity. Bylo tedy přistoupeno k přepracování dotazníku do on-line verze na platformě Google Docs, která e-mailovou adresu, ani žádné jiné identifikační údaje nevyžaduje a zajišťuje tak anonymní získávání dat.

Úvodní strana on-line dotazníku obsahovala obecné informace o výzkumu, a to především o jeho hlavních cílech, průběhu a způsobu šetření. Zde byli účastníci poučeni o jejich dobrovolné a anonymní účasti a o možnosti ukončení výzkumu bez represí. Nechyběl také kontakt na výzkumníka pro případ dotazů účastníků ohledně výzkumu. Informovaný souhlas s účastí na výzkumu se stvrzoval zaškrtnutím políčka, v případě jeho nezaškrtnutí ve výzkumu nebylo umožněno pokračovat (ukázka viz Příloha 7).

V další části dotazníku účastníci sdělovali pouze své pohlaví, věk, studijní obor a univerzitu, kterou studují, tedy pouze údaje nezbytně nutné k realizaci výzkumu. V zájmu zachování anonymity a zabránění zkreslování výsledků či motivace se do výzkumu zapojit nebyly vyžadovány žádné citlivé údaje ani identifikační údaje.

Po odeslání dotazníku se účastníkům zobrazilo poděkování za účast a v zájmu ochrany duševního zdraví (co se týče zejména respondentů, kteří by případně vykazovali známky existenciální frustrace) také poučení o možnosti kontaktovat Společnost pro logoterapii a existenciální analýzu s přiloženým internetovým odkazem.

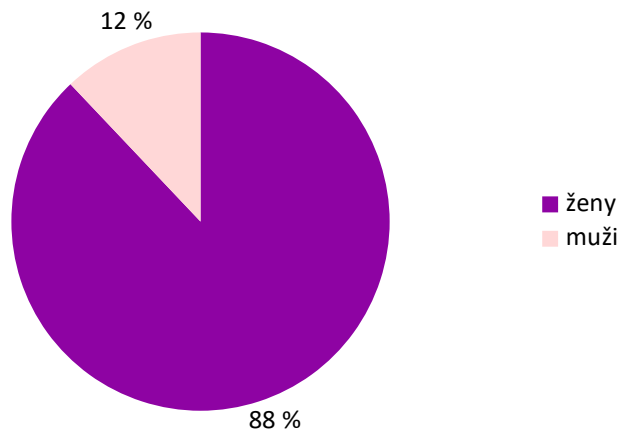
Právo účastníků na informace, ochranu jejich informací a právo odstoupit od výzkumu tedy bylo respektováno. Účastníci nebyli při výzkumu nijak poškozováni, ani jim nebyla způsobena žádná jiná újma.

7 Sběr dat a výzkumný soubor

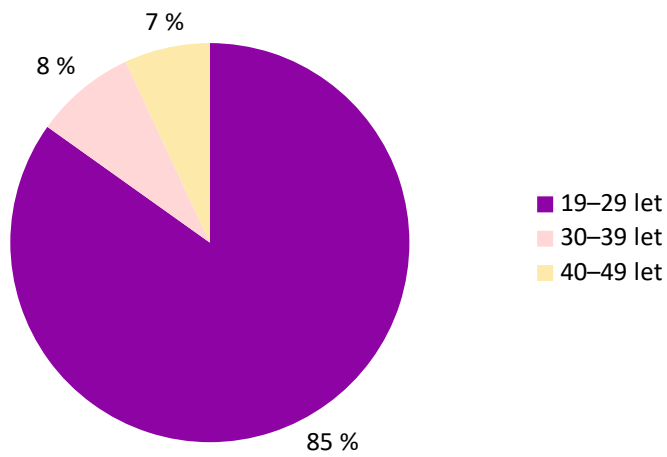
Sběr dat byl realizován prostřednictvím on-line dotazníku od 15. listopadu 2020 do 3. ledna 2021. S ohledem na zkoumanou populaci vysokoškolských studentů pomáhajících profesí nebylo možné provést náhodný výběr a proto byl zvolen nenáhodný, konkrétně záměrný výběr. Účastníci byli vybíráni na základě předem stanovených kritérií důležitých a adekvátních pro realizaci výzkumu. Kritéria nutná pro účast ve výzkumu byla následující: současně probíhající studium, vysokoškolské studium, studium v oboru pomáhající profese. Studenti konkrétních fakult a oborů byli osloveni prostřednictvím e-mailů zaslaných studijními odděleními, dále také přes inzeráty vložené na skupiny sociální sítě Facebook sdružující současné vysokoškolské studenty jednotlivých pomáhajících profesí.

Vzhledem ke snazšímu přístupu k velkému množství potenciálních účastníků skrze internetovou síť se podařilo vybrat 237 dotazníků, z nichž 5 nesplňovalo výše uvedená stanovená kritéria (studium neprobíhalo na vysoké škole či se obor netýkal studia pomáhající profese). Celkový rozsah souboru činí tedy $n = 232$ (204 žen a 28 mužů) a věk účastníků výzkumu se pohybuje mezi hodnotami 19 a 49 let. Osloveni byli studenti z 13 různých univerzit na území České republiky (viz Graf 3). Účastníci byli poté rozčleněni do 22 skupin podle oborů jejich studia, do 3 typů zaměření podle jejich studijního oboru (přehled rozdělení poskytuje Tabulka 1) a také do věkových kategorií (viz Graf 2).

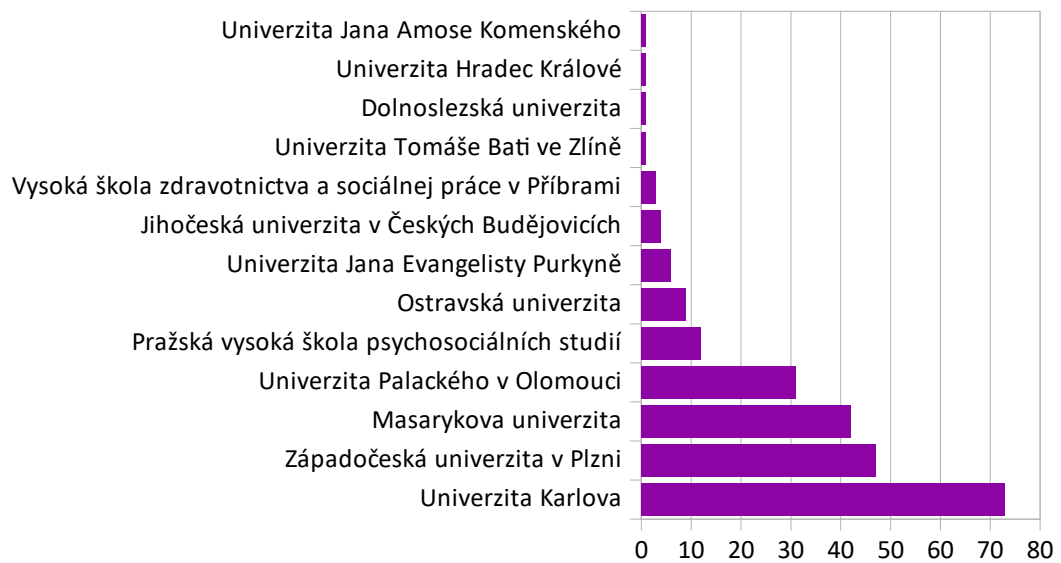
Graf 1: Charakteristika výzkumného souboru dle pohlaví (n = 232)

Graf 2: Charakteristika výzkumného souboru dle věkové kategorie (n = 232)

Graf 3: Charakteristika výzkumného souboru dle univerzity (n = 232)

Tabulka 1: Charakteristika výzkumného souboru dle zaměření a oboru studia (n = 232)

Zaměření	Obor studia	Počet účastníků	Z toho mužů
Psychosociální	psychologie	41	6
	psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku	4	1
	psychologie v kombinaci s jiným oborem	3	0
	sociální práce	23	2
	celkem	71	9
Zdravotnické	všeobecné lékařství	27	10
	zubní lékařství	3	0
	adiktologie	5	1
	porodní asistence	8	0
	fyzioterapie	8	2
	radiologický asistent	3	0
	všeobecná zdravotní sestra	6	0
	zdravotní laborant	4	1
	ergoterapie	8	0
	zdravotnický záchranář	7	4
	intenzivní péče	1	0
	všeobecné ošetřovatelství	4	0
	celkem	84	18
Pedagogické	speciální pedagogika	42	0
	sociální pedagogika	4	0
	učitelství	11	1
	vychovatelství	1	0
	logopedie	2	0
	kombinace pedagogických oborů	17	0
	celkem	77	1
celkem	22	232	28

8 Výsledky

Vyhodnocená data získaná prostřednictvím on-line dotazníku a byla převedena do programu Libre Office Calc, v němž se následně se pracovalo s celkovými hrubými skóry škál NEO pětifaktorového osobnostního inventáře a Logo-testu. Pro potřebu ověřování hypotézy *H1* byl celkový hrubý skór Logo-testu ještě převeden na kvantily podle věkových kategorií.

Následně byly v rámci programu Libre Office Calc spočítány deskriptivní statistiky celkových hrubých skórů Logo-testu i jednotlivých škál NEO pětifaktorového osobnostního inventáře (výsledky jsou zaznamenány v Tabulce 2). Další statistické výpočty byly prováděny v programu IBM SPSS Statistics Subscription.

V následujících tabulkách jsou často užívány následující zkratky: SD (směrodatná odchylka), *t* (testová statistika), *df* (počet stupňů volnosti) a *p* (statistická signifikance).

Tabulka 2: *Popisné statistiky proměnných Logo-testu a faktorů NEO-FFI (n = 232)*

Proměnná	Průměr	Modus	Medián	Minimum	Maximum	SD
Logo-test	11,33	9	11	3	35	5,09
Neuroticismus	25,47	21	24,5	2	47	10,62
Extraverze	28,83	34	30	7	48	8,50
Otevřenost	30,72	36	31	11	48	6,80
Přívětivost	32,81	35	34	6	45	6,39
Svědomitost	31,69	35	32,5	9	48	7,51

Před vlastním testováním stanovených hypotéz byl proveden test normálního rozdělení proměnných Logo-testu i NEO pětifaktorového osobnostního inventáře z důvodu určení dalších metod (parametrických či neparametrických) k užití pro testování hypotéz. K testování normality byl pro svou velkou sílu a přesnost zvolen Shapirův–Wilkův test, jehož výsledky jsou uvedeny v Tabulce 3.

Tabulka 3: *Shapirův–Wilkův test normality Logo-testu a faktorů NEO-FFI (n = 232)*

Proměnná	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Logo-test	0,93	232	0,000***
Neuroticismus	0,98	232	0,004**

Extraverze	0,98	232	0,008*
Otevřenost	0,99	232	0,135
Přívětivost	0,97	232	0,000***
Svědomitost	0,99	232	0,017*

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Tabulka 4: *Shapiroův–Wilkův test normality faktorů NEO-FFI u mužů (n = 28)*

Proměnná	t	df	p
Neuroticismus	0,98	28	0,753
Svědomitost	0,95	28	0,228

Tabulka 5: *Shapiroův–Wilkův test normality faktorů NEO-FFI u žen (n = 204)*

Proměnná	t	df	p
Neuroticismus	0,93	204	0,000***
Přívětivost	0,98	204	0,002**
Svědomitost	0,98	204	0,007*

** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Z výsledků uvedených v Tabulce 3, 4 a 5 vyplývá, že hypotéza o normálním rozdělení škál byla podpořena pouze u faktoru otevřenosti vůči zkušenosti měřeného na celkovém souboru a u faktorů neuroticismus a svědomitost měřeného na vzorku mužů ($p > 0,05$). Při testování hypotéz zahrnujících tyto faktory bylo tedy možné bezpečně užít parametrické metody. Jelikož u všech ostatních škál nebyla hypotéza o jejich normálních rozděleních podpořena, byly pro ně následně vytvořeny histogramy (viz Příloha 1) z důvodu grafického znázornění a prověření (ne)podobnosti normálnímu rozdělení. S ohledem na výsledné tvary rozložení bylo možné aplikovat i některé vhodné parametrické metody, jinde byly užity metody neparametrické.

H1 : U zkoumaného vzorku vysokoškolských studentů pomáhajících profesí převažuje vyšší úroveň naplnění smyslu než u netříděné populace.

Ke zkoumání hypotézy *H1* je patřičné stanovit, co přesně znamená „vyšší“ úroveň naplnění smyslu. Pro účely vyhodnocování Logo-testu jsou jedinci, kteří prožívají vyšší/větší naplnění smyslu v životě vymezení jako ti, jejichž dosažené hrubé skóry lze zařadit do pásma 25 % pod průměrem (kvartil Q_1), tedy dosahují z netříděné

populace méně bodů, zatímco u „nižší“ úrovně naplnění smyslu je tomu naopak. V kvartilu Q_4 se nachází těch 25 % jedinců, kteří z netříděné populace dosahují více bodů a dosahují tedy „nižší“ úrovně naplnění smyslu, tj. vyšší úrovně existenciální frustrace. Zbylých 50 % jedinců, kteří se nacházejí mezi těmito dvěma póly (vyšší – nižší) leží v kvartilu $Q_2 + Q_3$ a tvoří průměr (Lukasová, 1992).

Předmětem zkoumání této hypotézy bylo, zda se počet účastníků výzkumu nacházející se v příslušných kvartilech (hodnoty pozorované) liší oproti procentuálnímu rozložení účastníků dle norem Logo-testu (hodnoty očekávané) a konkrétně v jakém směru. Přiřazení zkoumaných osob do jednotlivých kvartilů bylo provedeno dle stanoveného rozmezí počtu bodů podle věku dostupného v manuálu Logo-testu. Pro ověření hypotézy byla vytvořena kontingenční tabulka a k výpočtu zvolen neparametrický Pearsonův chí-kvadrát test nezávislosti. Jelikož chí-kvadrát test nezávislosti nepočítá s procenty ale s četnostmi, bylo potřeba převést očekávané procentuální rozložení na příslušné četnosti. Přehled výsledných hodnot poskytuje Tabulka 4.

Tabulka 6: *Kontingenční tabulka hodnot kvartilů Q_1 až Q_4 ($n = 232$)*

Hodnoty	Q_1	$Q_2 + Q_3$	Q_4	Celkem
Pozorované	108	99	25	232
%	46 %	43 %	11 %	
Očekávané	58	116	58	232
%	25 %	50 %	25 %	
Celkem	166	215	83	464

Na základě četností uvedených kontingenční tabulce byl vypočítán chí-kvadrát ($\chi^2 = 64,37$), stupně volnosti ($\nu = 2$) a stanovena p -hodnota ($p < 0,001$). Z těchto výsledků lze usuzovat na vysoce signifikantní rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými hodnotami: $K = \{|\chi^2| > \chi^2_{0,975(2)} = 7,38; p < 0,001\}$.

U zkoumaného vzorku vysokoškolských studentů pomáhajících profesí tedy převažovala průkazně vyšší úroveň naplnění smyslu oproti netříděné populaci. Alternativní hypotéza tedy mohla být **podpořena**.

H_2 : Muži vykazují nižší míru faktorů neuroticismu, a zároveň vyšší míru svědomitosti oproti populačnímu průměru.

Pro ověření této hypotézy byl vypočítán aritmetický průměr příslušných faktorů a průměry netříděné populace zjištěny z manuálu NEO pětifaktorového osobnostního inventáře. Ke zjištění statistické významnosti odlišnosti průměrně dosažených skóre zkoumaného vzorku od populačního průměru byl s ohledem na normální rozložení škál použit parametrický jednovýběrový Studentův t-test.

Tabulka 7: Deskriptivní statistiky a Studentův t-test faktorů NEO-FFI u mužů ($n = 28$)

Proměnná	Průměr populace	Průměr vzorku	Rozdíl	SD	t	p
Neuroticismus	22,42	21,43	-0,99	10,97	-0,48	0,64
Svědomitost	28,67	28,18	-0,49	7,48	-0,35	0,73

Z uvedených hodnot lze vyzorovat, že ani jeden rozdíl se neprokázal jako signifikantní neboť p -hodnota se ukázala být nižší než stanovená hladina významnosti 5%. Rozdíl ve faktoru svědomitosti se navíc oproti normám netříděné populace jeví jako opačný než se předpokládalo: muži ve faktoru svědomitosti skórovali průměrně níže oproti netříděné populaci.

Na základě zjištěných výsledků však z důvodu nedostatečné průkaznosti není možné usuzovat na závěry ohledně rozdílů. V tomto případě nulová hypotéza není průkazně zamítnuta a stanovená alternativa tedy **nemohla být podpořena**.

H3 : Ženy dosahují vyšší míry faktorů neuroticismu, přívětivosti a svědomitosti oproti populačnímu průměru.

Stejně jako u mužů byly pro tuto hypotézu vypočítány aritmetické průměry pro zkoumané faktory pouze u vzorku žen a průměry netříděné populace byly zjištěny v tabulkách manuálu NEO pětifaktorového osobnostního inventáře. Pro ověření hypotézy o odlišnosti průměrně dosažených skóre zkoumaného vzorku od populačního průměru byl proveden jednovýběrový Studentův t-test. I přes to, že je Studentův t-test jedním z typů parametrických metod, byl zvolen jednak pro svou velkou robustnost a jednak s ohledem na povahu histogramů (viz Příloha 1), kde lze zpozorovat, že se příslušná rozdělení blíží normálním. Neparametrická metoda, jako například jednovýběrový Wilcoxonův test, by použita být nemohla, jelikož pro její výpočet je potřebné znát

medián celkových hrubých skóru u netříděné populace, který v manuálech testových metod nebyl k nalezení. Výsledky testu jsou uvedeny v Tabulce 7.

Tabulka 8: Deskriptivní statistiky a Studentův t-test faktorů NEO-FFI u žen ($n = 204$)

Proměnná	Průměr populace	Průměr vzorku	Rozdíl	SD	t	p	Cohenovo d
Neuroticismus	22,42	26,03	+3,61	10,47	4,92	0,000***	10,47
Přívětivost	30,03	32,9	+2,87	6,55	6,27	0,000***	6,55
Svědomitost	28,67	32,17	+3,5	7,4	6,75	0,000***	7,4

*** $p < 0,001$

Z výsledků lze usuzovat na velmi vysoce signifikantní rozdíl mezi průměrem výzkumného souboru žen a průměrem populace, a to u všech zkoumaných faktorů: $K = \{|t| > t_{0,975(203)} = 1,97; p < 0,001\}$. Všechny průměry faktorů zkoumaného souboru se ukázaly být vyšší oproti průměrům populace stejně, jako se předpokládalo. Praktická míra účinku dle Cohenova d se u vztahu mezi průměrem vzorku a populace projevila u faktoru neuroticismu jako silná, u přívětivosti a svědomitosti jako středně silná.

Lze tedy uzavřít, že ženy dosahovaly vyšší míry neuroticismu, přívětivosti i svědomitosti oproti populačnímu průměru. Alternativní hypotéza tedy byla **podpořena**.

H4 : Míra prožívání smysluplnosti v životě koreluje s osobnostními vlastnostmi extraverte, otevřenosti vůči zkušenosti (pozitivně) a neuroticismu (negativně).

Pro zkoumání korelace mezi proměnnými Logo-testu a NEO pětifaktorového osobnostního inventáře byl zvolen test Pearsonova a Spearmanova korelačního koeficientu. Parametrický test Pearsonova korelačního koeficientu byl dle výsledků Shapirova-Wilkova testu použit pouze u faktoru otevřenosti vůči zkušenosti. Pro ostatní proměnné byl použit neparametrický test Spearmanova korelačního koeficientu. Výsledky obou testů znázorňuje Tabulka 8. Podle typu použitého testu jsou v tabulce uvedeny hodnoty buď Pearsonova r nebo Spearmanova ρ .

Tabulka 9: Korelace proměnných Logo-testu a faktorů NEO-FFI ($n = 232$)

Proměnná	Logo-test (r, ρ)	t	p	r^2
Neuroticismus	0,5	8,85	0,000***	0,25
Extraverze	-0,4	6,64	0,000***	0,16

Otevřenost	-0,2	-2,89	0,004**	0,04
Přívětivost	-0,4	6,53	0,000***	0,16
Svědomitost	-0,5	7,95	0,000***	0,25

r^2 – koeficient determinace** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Z výsledků uvedených v Tabulce 8 lze vypožorovat, že u všech sledovaných proměnných byla nalezena statistická významnost: $K = \{|t| > t_{0,975(230)} = 1,96; p < 0,001\}$, konkrétně vysoká signifikance (u korelace proměnných Logo-testu a faktoru otevřenosti vůči zkušenosti) a velmi vysoká signifikance (u korelace proměnných Logo-testu s neuroticismem, extraverzí, přívětivostí a svědomitostí).

Mezi celkovými hrubými skóry Logo-testu a faktoru otevřenosti vůči zkušenosti Pearsonův korelační koeficient ukázal slabý vztah, a zároveň nepřímo úměrnou závislost. Pro další proměnné byl použit test Spearmanova korelačního koeficientu. Středně silný vztah s nepřímo úměrnou závislostí se ukázal mezi dosaženým celkovým hrubým skórem v Logo-testu a faktorem extraverze a faktorem přívětivosti. Mezi celkovými hrubými skóry dosaženými v Logo-testu a faktorem neuroticismu a faktorem svědomitosti byl nalezen dokonce silný vztah. U svědomitosti pak tento vztah měl povahu nepřímo úměrné závislosti. U neuroticismu tomu bylo naopak, ukázala se tedy přímo úměrná závislost. Pro lepší přehlednost vztahů byly vytvořeny bodové grafy (viz Příloha 2). Z hodnot koeficientu determinace jako ukazatele míry účinku lze usuzovat na praktickou významnost vztahu u tučně vyznačených hodnot v Tabulce 8 ($r^2 > 0,1$).

Typ závislosti proměnných se projevil na základě způsobu bodování Logo-testu, kde se k minimálnímu počtu bodů blíží hodnoty ukazující největší naplnění smyslu a k maximálnímu počtu bodů hodnoty, které vyjadřují nejnižší naplnění smyslu. Proto je třeba tuto skutečnost (opačná znaménka) zohlednit i v interpretaci výsledků. Jestliže proměnné Logo-testu ukazují pozitivní korelaci s proměnnými neuroticismu, lze z výsledků usoudit, že se snižujícím se prožíváním smysluplnosti v životě (tedy se zvyšujícím se počtem bodů v Logo-testu) se významně zvyšuje míra faktoru neuroticismu. U faktoru extraverze, otevřenosti vůči zkušenosti, přívětivosti a svědomitosti je tomu naopak, neboť se zde vyskytuje negativní korelace: se zvyšujícím prožíváním smysluplnosti v životě (tedy se snižujícím se počtem bodů v Logo-testu) se

zároveň významně zvyšuje míra faktoru extraverze, otevřenosti vůči zkušenosti, přívětivosti a svědomitosti.

Lze tedy uzavřít, že míra smysluplnosti v životě průkazně koreluje s osobnostními vlastnostmi, a to dokonce se všemi zkoumanými. Po interpretaci výsledků je možné usoudit na pozitivní korelaci míry prožívání smysluplnosti v životě s faktorem extraverze i otevřenosti vůči zkušenosti, a zároveň na negativní korelaci míry smysluplnosti v životě s faktorem neuroticismu. Alternativní hypotéza tedy byla **podpořena**.

9 Diskuze

Dle výsledků se potvrdil předpoklad, že vysokoškolští studenti pomáhajících profesí prožívají existenciální frustraci ve významně nižší míře. Celkem 46 % z celkového počtu studentů se umístilo v kvartilu Q_1 , což je oproti předpokládaným 25 % značný rozdíl. Avšak oproti studii Sobkové a Tavela (2010) posunutí rozložení ke kvartilu Q_1 nebylo až tak výrazné (78%). Zjištění o převládající vyšší míře prožívání smysluplnosti v životě u vysokoškolských studentů oproti populačnímu průměru považuji za velmi kladné, například s ohledem na problematiku syndromu vyhoření u pomáhajících profesí.

Vzhledem k tomu, že studenti mají společné to, že se připravují na budoucí profesi, nabízí se možnost hledat souvislost jejich vysoké míry prožívání smysluplnosti právě v jejich budoucí práci jako jedné z možných hodnot dle Frankla. Řada studentů se také v projektivní části III) Logo-testu vyjadřovala ke smysluplnosti svého povolání a převážná část z nich věří, že má v životě nějaký úkol. Lorenzová (2001) považuje za důležité uvědomovat si své životní cíle a naplnění smyslu při vykonávání pomáhající profese. Domnívám se, že řada zkoumaných studentů smysl ve svém budoucím profesním uplatnění skutečně viděla, příklady jejich výpovědí, u nichž se prožívání smysluplnosti v životě ukázalo jako celkově vyšší uvádím v Příloze 4.

Dle Frankla (1946/2006a) jsou pro prožívání smysluplnosti v životě nezbytné jak hodnoty tvůrčí (jednou z nichž by mohla být i pomáhající profese), tak zážitkové a postojové. Nelze tedy veškeré prožívání smysluplnosti stavět pouze na jediné hodnotě. Za úvahu by však stálo, zda by bylo možné zkoumat míru prožívání smysluplnosti některých dílčích hodnot podle Frankla a určit tak individuálně „nejmysluplnější“ hodnotu v životě konkrétního jedince podobně jako zkoumali smysluplné tematické celky Lavigne, Hofman, Ring, Ryder a Woodward (2013). Zajímavým námětem pro další výzkum by bylo porovnání prožívání smysluplnosti v životě u studentů pomáhajících profesí se studenty, kteří pomáhající profesi nestudují.

Při srovnávání faktoru otevřenosti vůči zkušenosti, svědomitosti a neuroticismu u zkoumaného souboru mužů s netříděnou populací se rozdíl mezi faktory neprokázal jako signifikantní a z výsledků tedy nebylo možné usoudit na vyšší či nižší zastoupení faktorů. Tyto výsledky by bylo možné vysvětlit zejména ne příliš rozsáhlou velikostí vzorku ($n = 28$). Je také pravděpodobné, že v případě užití neparametrických metod při

zkoumání faktoru svědomitosti a neuroticismu místo parametrického Studentova t-testu by se výsledky lišily.

Naopak zkoumaný vzorek žen ($n = 202$) jako vysokoškolských studentek pomáhajících profesí opravdu dosahoval vyšší míry neuroticismu, přívětivosti a svědomitosti oproti populačnímu průměru přesně, jako předpokládala a potvrdila Zášková (2009) i Hřebíčková (cituji podle Záškové, 2009). Vlastnosti pomáhající profese (schopnost porozumění a pochopení druhých, laskavost, vlídnost, ochota pomáhat), ale i studijní aspekty projevující se ve vlastnostech cílevědomost, píle, vytrvalost a spolehlivost se na základě přijetí této hypotézy u žen ukázaly ve vyšší míře, než je tomu u obecné populace. Větší psychická labilita, obtíže při překonávání negativních prožitků, snadné znejistění, znervóznění či silnější prožívání úzkosti se u vysokoškolských studentek bohužel také potvrdily, podobně jako je tomu u žen celkově.

Podpoření poslední zkoumané hypotézy ukázalo, že míra prožívání smysluplnosti v životě skutečně pozitivně korelovala s osobnostními vlastnostmi extravertze a otevřenost vůči zkušenosti negativně korelovala s faktorem neuroticismu. Zajímavostí bylo, že se korelace projevila dokonce u všech zkoumaných faktorů, přičemž vztah mezi proměnnými se ukázal dokonce jako středně silný až velmi silný. Slabou pozitivní korelaci otevřenosti vůči zkušenosti s prožíváním smysluplnosti v životě však Halama (2005) prokázal pouze na starší populaci, nikoli na populaci studentů. Zjištění o souvislosti prožívání smysluplnosti v životě s osobnostními vlastnostmi by mohlo být vodítkem ke hledání vlivu jedné proměnné na druhou. Podle Halamy by však zjištění o vlivu smysluplnosti v životě na osobnostní vlastnosti mohlo být velmi užitečné, zejména s ohledem na rozšíření možností psychoterapeutického působení na osobnostní vlastnosti. Pokud by se například prokázalo, že prožívání nižší smysluplnosti v životě může vést ke zvyšování míry neurotických vlastností, bylo by možné tyto vlastnosti nepřímo ovlivnit prostřednictvím logoterapeutického působení na zvýšení smysluplnosti v životě.

Jedním z limitů studie jsou metody sběru dat, které by mohly mít vliv na její výsledky. Jelikož nebylo možné osobně dohlížet na vyplňování dotazníku z důvodu realizace sběru dat prostřednictvím on-line dotazníku, mohla být narušena jejich spolehlivost (například pravdivost výpovědí účastníků). On-line dotazník také poskytoval větší prostor pro vliv samovýběru a neumožňoval osobní administraci metod

(tedy dohled na podmínky jako je časový limit, dostatečný klid a samostatnost při vyplňování). Tento způsob zkoumání byl však zvolen jako praktičtější verze s ohledem na dlouhodobější uzavření vysokých škol z důvodu probíhající pandemie (jejíž dopady by mohly mít vliv na výsledky studie samy o sobě). Naproti tomu výhodou on-line prostoru však mohla být například možnost větší anonymity oproti osobnímu vyplňování.

Mezi limity studie týkající se metod zpracování a analýzy dat lze započítat užití parametrických metod v případě proměnných, u kterých nebyla podpořena hypotéza jejich o normálních rozděleních. Tento postup mohl mít vliv na samotné výsledky studie. Dalším limitem studie by mohla být také nedostatečná reprezentativnost vzorku z důvodu zvolení nenáhodného výběru z populace (tuto skutečnost jsem se však snažila regulovat alespoň navýšením celkového počtu respondentů $n = 232$, oproti předpokládanému $n = 60$).

10 Závěry výzkumu

Na základě stanovených cílů bakalářské práce byla zjištěna existence korelace mezi mírou prožívání smysluplnosti v životě a osobnostními vlastnostmi u zkoumaného vzorku vysokoškolských studentů ($n = 232$) pomáhajících profesí. Konkrétně byla shledána velmi vysoce signifikantní pozitivní korelace míry prožívání smysluplnosti v životě s faktory extraverze ($\rho = 0,4$), přívětivosti ($\rho = 0,4$) a svědomitosti ($\rho = 0,5$). Dále byla zjištěna vysoce signifikantní pozitivní korelace s faktorem otevřenosti vůči zkušenosti ($r = 0,2$). U faktoru neuroticismu byla ve vztahu k míře prožívání smysluplnosti v životě zjištěna velmi vysoce signifikantní negativní korelace ($\rho = -0,5$). Nově byla zjištěna průkazná kladná korelace míry prožívání smysluplnosti v životě a faktoru otevřenosti vůči zkušenosti (ve srovnání s výzkumem Halamy, 2005).

Předmětem zkoumání byly také genderové rozdíly vysokoškolských studentů pomáhajících profesí oproti netříděné populaci. U mužů se však průměrné rozdíly oproti netříděné populaci u faktoru neuroticismu (rozdíl $-0,99$) a svědomitosti (rozdíl $-0,49$) jako průkazné neukázaly, a to nejspíše z důvodu malého výzkumného souboru ($n = 28$). Naopak u žen se výsledky ukázaly jako průkazné u všech zkoumaných faktorů. Vysokoškolské studentky pomáhajících profesí ve zkoumaném souboru ($n = 204$) průměrně dosahovaly vyšší míry faktoru neuroticismu (rozdíl $+3,61$), přívětivosti (rozdíl $+2,87$) i svědomitosti (rozdíl $+3,5$) oproti netříděné populaci, konkrétně vysoce signifikantního rozdílu, což potvrdilo výzkumy Záškové (2009).

Konečně se prokázala signifikantně vyšší úroveň naplnění smyslu u celkového souboru vysokoškolských studentů pomáhajících profesí oproti netříděné populaci. 46 % studentů pomáhajících profesí prožívalo vyšší úroveň naplnění smyslu, což lze dle výsledků považovat za průkazně vyšší rozdíl oproti 25 % netříděné populace nacházející se v tomto pásmu naplnění smyslu. Tím se zároveň potvrdila nízká míra výskytu existenciální frustrace u vysokoškolských studentů oproti netříděné populaci (Balcar, 1995a).

Závěr

Předmětem zkoumání bakalářské práce bylo prožívání smysluplnosti v životě a osobnostní vlastnosti u vysokoškolských studentů pomáhajících profesí.

Teoretická část práce představila filozofické kořeny problematiky smysluplnosti v životě pramenící z antické a existenciální filozofie. Zejména vyzdvihla myšlenky předních existenciálních filozofů J.-P. Sartra., S. Kirkegaarda, M. Heideggera, G. Marcela, K. Jasperse. V návaznosti na filozofické kořeny byly představeny typy filozofických přístupů zabývajících se přímo otázkou smyslu života. Krátce byly nastíněny myšlenky představitelů tradičních psychologických směrů. Zmíněna byla Jungova archetypální teorie prožívání smysluplnosti v životě, Freudova teorie o nevědomém usilování o slast, Adlerova myšlenka o pocitu sounáležitosti jako základu smysluplnosti v životě a Maslowova teorie o nutnosti naplnění i růstových potřeb pro prožívání plnohodnotného života.

Stěžejními psychologickými směry pro tuto bakalářskou práci zabývajících se problematikou bytí a smysluplnosti v životě detailněji byla daseinsanalýza a logoterapie jako druhy existenciální psychologie a psychoterapie. Zaměřeno bylo zejména na myšlenky V. E. Frankla. Nejprve byly vymezeny základní pojmy, které Frankl ve svém přístupu hojně užíval (mysl, nadmysl, smysl okamžiku, svědomí, smysl v životě, hodnoty, vůle ke smyslu, sebezpřesah, existence a existenciální frustrace). Dílčí prostor byl věnován také povaze smyslu a aspektům, ve kterých lze či nelze smysl spatřovat. Konkrétně byla zmíněna témata jako minulost, osudovost, slast, radost, štěstí, seberealizace, utrpení, smrtelnost, sebevražda, víra, láska a práce.

Kromě smysluplnosti v životě se práce zabývala také osobnostními vlastnostmi. Proto bylo třeba zavést pojmy jako je osobnost, osobnostní vlastnosti, rysy či faktory, jejichž definice a chápání byly představeny zejména z pohledu Allporta, Vágnerové, Nakonečného a Blatného. Dále byla v návaznosti na část práce zabývající se smysluplností v životě samostatně věnována kapitola existenciálnímu pojetí psychologie osobnosti se zdůrazněním Franklova pojetí osobnosti.

S ohledem na užitou metodu výzkumu bylo pojetí osobnosti směřováno k teoriím rysů osobnosti konkrétně k šestnáctifaktorové teorii osobnosti R. Cattela, třífaktorové teorii osobnosti H. Eysencka a jako stěžejní teorie pro tuto práci byla představena pětifaktorová teorie osobnosti. Klíčové pro následnou výzkumnou studii

bylo alespoň základní vymezení jednotlivých faktorů extraverze, přívětivosti, emocionální stability (neuroticismu), svědomitosti a otevřenosti vůči zkušenosti.

Teoretická část práce byla dále věnována tématu pomáhající profese. Bylo zjištěno, že mnozí autoři se na přesném vymezení pojmu pomáhající profese neshodují. Nejprve byla představena její definice a následně rozlišeny s ní související pojmy pomoc, prosociální chování a altruismus. Zmíněny byly předpoklady pro výkon pomáhající profese, osobnostní vlastnosti spojené s pomáhající profesí a smysl života u pomáhajících profesí. Důležité osobnostní vlastnosti, kterými by měl student či pracovník pomáhající profese disponovat, zahrnují prosociální chování, altruismus, empatie, sociální senzitivita, zdatnost, inteligence, přitažlivost a komunikační dovednosti. Z obecnějších vlastností měřených NEO pětifaktorovým osobnostním inventářem se to týká zejména neuroticismu, přívětivosti a svědomitosti.

Na základě dále uvedených studií byly následně vytvářeny hypotézy v rámci empirické části práce. Stěžejními výzkumy pro stanovené hypotézy byly zejména Balcarovo zjištění o prožívání průkazně nižší míry existenciální frustrace u vysokoškolských studentů, Halamův výzkum potvrzující existenci korelace osobnostních vlastností a prožívání smysluplnosti v životě. Důležité byly také výzkum Mlčáka a Záškodné o zjištění vyšší míry faktoru svědomitosti, přívětivosti i neuroticismu u žen a výzkum Záškodné o zjištění nižší míry neuroticismu a vyšší míry svědomitosti u mužů.

Účelem empirické části práce bylo dosáhnout předem stanovených cílů – ověřit hypotézy vycházející z předchozích výzkumů. Hlavním cílem bylo ověřit, zda existuje vztah mezi prožíváním smysluplnosti v životě a osobnostními vlastnostmi, zjistit míru prožívání smysluplnosti v životě u vysokoškolských studentů pomáhajících profesí. Dalším cílem bylo ověřit, zda ženy skutečně průměrně skórují výše ve faktoru neuroticismu, přívětivosti i svědomitosti oproti netříděné populaci a zda muži dosahují vyšší míry svědomitosti, a zároveň nižší míry neuroticismu oproti netříděné populaci. Z těchto cílů poté vycházely i jednotlivé hypotézy.

Zkoumaný soubor tvořili vysokoškolští studenti pomáhajících profesí. Výzkumný vzorek činilo celkem 232 účastníků výzkumu, z toho 28 mužů a 204 žen. Vzorek byl získán prostřednictvím nenáhodného záměrného výběru. Pro zkoumání prožívání smysluplnosti v životě byla zvolena dotazníková metoda Logo-test E.

Lukasové (pokračovatelky V. E. Frankla) a ke zkoumání osobnostních vlastností byl použit NEO pětifaktorový osobnostní inventář Hřebíčkové a Urbánka. Pro povahu těchto metod byl zvolen kvantitativní design výzkumu.

Výsledky prokázaly existenci vyšší míry prožívání smysluplnosti v životě u studentů pomáhajících profesí oproti netříděné populaci, existenci korelace mezi mírou prožívání smysluplnosti v životě a osobnostními vlastnostmi a také vyšší míru faktorů neuroticismu, přívětivosti a svědomitosti u žen oproti netříděné populaci. Naproti tomu výsledné hodnoty ukazující rozdíl mezi mírou neuroticismu a svědomitosti u mužů oproti netříděné populaci nebyly průkazné. K nedostatečné signifikanci došlo nejspíše z důvodu ne příliš rozsáhlého zkoumaného vzorku mužů ($n = 28$). Výsledky výzkumu však většinou potvrdily stanovené hypotézy, a zároveň výzkumy Halamy, Balcara i Záškodné. Nově byl zjištěn silný vztah mezi prožíváním smysluplnosti v životě a faktorem otevřenosti vůči zkušenosti oproti výzkumům Halamy, kde byl tento vztah zjištěn pouze na vzorku starší populace.

Výsledky však mají jistá omezení v důsledku užití parametrických metod u hodnot, u nichž se normální rozdělení neukázalo jako statisticky průkazné na základě testu normality. Jiná omezení lze spatřit i v metodologické stránce, a to ve volbě nenáhodného výběru vzorku, která neumožňuje zobecnění na celou populaci a užití on-line dotazníku namísto osobní administrace metod.

Literatura

1. Adamec, J. (2009). *Friedrich Nietzsche a Martin Heidegger*. Brno: Filosofický seminář – katedra teorie.
2. Adler, A. (1995). *Smysl života* (Z. Vybíral, překl.). Praha: Práh. (Originál byl publikován v roce 1933 s názvem *Sinn des Lebens*)
3. Allport, F. H., & Allport, G. W. (1921). Personality Traits: Their Classification and Measurement. *The Journal of Abnormal Psychology and Social Psychology*, 16(1), 6–40. doi: 10.1037/h0069790
4. Anzenbacher, A. (2010). *Úvod do filosofie* (3. vyd., K. Šprunk, překl.). Praha: Portál. (Originál byl publikován v roce 2002 s názvem *Einführung in die Philosophie*)
5. Balcar, K. (1991). *Úvod do studia psychologie osobnosti* (2. vyd.). Chrudim: Mach.
6. Balcar, K. (1995a). Standardizace dotazníku „logo-test“ na vzorku studujících českých vysokých škol. *Československá psychologie*, 39(5), 400–405.
7. Balcar, K. (1995b). Životní smysluplnost a osobnost. *Československá psychologie*, 39(6), 496–502.
8. Blatný, M. (2010). *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Praha: Grada.
9. Blatný, M., Millová, K., Jelínek, M., & Osecká, T. (2010). Životní smysluplnost: osobnostní souvislosti a antecedenty. *Československá psychologie*, 54(3), 225–234.
10. Cakirpaloglu, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada.
11. Drábková, H., Jr. (1995). Zkoumání podílu vlivu dědičnosti a výchovy na rysy osobnosti extraverte-introverze a stabilita-labilita. *Československá psychologie*, 39(6), 503–511.
12. Frankl, V. E. (1999). *Teorie a terapie neuróz. Úvod do logoterapie a existenciální analýzy* (K. Balcar, překl.). Praha: Grada. (Originál byl publikován v roce 1956 s názvem *Theorie und Therapie der Neurosen*)
13. Frankl, V. E. (2006a). *Lékařská péče o duši: základy logoterapie a existenciální analýzy* (2. vyd., V. Jochmann, překl.). Brno: Cesta. (Originál byl publikován v

- roce 1946 s názvem *Ärztliche Seelsorge Grundlagen der Logotherapie und Existenzanalyse*)
14. Frankl, V. E. (2006b). *Vůle ke smyslu. Výbrané přednášky o logoterapii* (3. vyd., V. Jochmann, překl.). Brno: Cesta. (Originál byl publikován v roce 1969 s názvem *Der Wille zum Sinn. Ausgewählte Vorträge über Logotherapie*)
 15. Frankl, V. E. (2007). *Psychoterapie a náboženství. Hledání nejvyššího smyslu* (L. Koubek & J. Vander, překl.). Brno: Cesta. (Originál byl publikován v roce 1943 s názvem *Der unbewusste Gott*)
 16. Funder, D. C. (2004). *The Personality puzzle* (3. vyd.). New York: W. W. Norton. (Originál byl publikován v roce 1997)
 17. Gardiner, P. L. (1996). *Kierkegaard* (M. Jára, překl.). Brno: Argo. (Originál byl publikován v roce 1988)
 18. Géringová, J. (2011). *Pomáhající profese: tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. Praha: Triton.
 19. Halama, P. (2005). Relationship between meaning in life and the big five personality traits in young adults and the elderly. *Studia psychologica*, 47(3), 167–178.
 20. Hartl, P., & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.
 21. Heidegger, M. (2002). *Bytí a čas* (I. Chvatík, P. Kouba, M. Petříček jr. & J. Němec, překl.). Praha: Oikumené. (Originál byl publikován v roce 1927 s názvem *Sein und Zeit*)
 22. Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie* (D. Břejlová & P. Le Roch, překl.). Praha: Portál
 23. Hřebíčková, M., & Urbánek, T. (2001). NEO pětifaktorový osobnostní inventář: (podle NEO Five-Factor Inventory P. T. Costy a R. R. McCrae). Praha: Testcentrum.
 24. Jang, K. L., Livesley, W. J., & Vemon, P. A. (1996). Heritability of the Big Five personality dimensions and their facets: A twin study. *Journal of Personality*, 64(3), 577–592. doi:10.1111/j.1467-6494.1996.tb00522.x
 25. Jesenický J., & Janiš, K. (2004). *Malý slovník pomáhajících profesí*. Hradec Králové: Gaudeamus.

26. Jung, C. G. (2001). *Duše moderního člověka* (2. vyd., K. Plocek, překl.). Brno: Atlantis.
27. Kopřiva, K. (2016). *Lidský vztah jako součást profese* (5. vyd.). Praha: Portál.
28. Kosová, M. et al. (2014). *Logoterapie: existenciální analýza jako hledání cest*. Praha: Grada.
29. Kratochvíl, S. (2017). *Základy psychoterapie*. 7. vyd. Praha: Portál.
30. Larsen, R. J., & Buss, D. M. (2005). *Personality psychology: Domains of knowledge about human nature* (2. vyd.). New York: McGraw Hill.
31. Lavigne, K. M., Hofman, S., Ring, A. J., Ryder, A. G., & Woodward, T. S. (2013). The personality of meaning in life: Associations between dimensions of life meaning and the Big Five. *The Journal of Positive Psychology*, 8(1), 34–43. doi: 10.1080/17439760.2012.736527
32. Lejbin, V. M. (1979). *Psychoanalýza a filozofie neofreudismu* (V. Urbánková, překl.). Praha: Svoboda. (Originál byl publikován v roce 1977 s názvem *Psychoanaliz i filosofija něofrejdizma*)
33. Lorenzová, J. (2001). Pomáhání a pomáhající profese. In Kraus B. et al. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky* (s. 173–182). Brno: Paido.
34. Lukasová, E. S. (1992). Logo-test. Chrudim: Mach.
35. Machovec, M. (1965). *Smysl lidského života: studie k filozofii člověka*. Praha: Nakladatelství politické literatury.
36. Marcel, G. (2003). *Člověk jako problém* (P. Bendlová, překl.). In G. Marcel & P. Bendlová (ed.), *Hodnoty v existenciální filosofii Gabriela Marcela* (s. 79–132). Praha: Academia. (Originál byl publikován v roce 1955 s názvem *L'Homme problématique*)
37. Maslow, A. H. (2014). *O psychologii bytí* (H. Antonínová, překl.). Praha: Portál. (Originál byl publikován v roce 1962 s názvem *Toward a psychology of being*)
38. Mayer, J. D. (2007a). Asserting the definition of personality. P: *The Online Newsletter for Personality Science*, 1, 1–4. Získáno 18. 11. 2020 z <https://www.personality-arp.org/html/newsletter01/jdm.pdf>

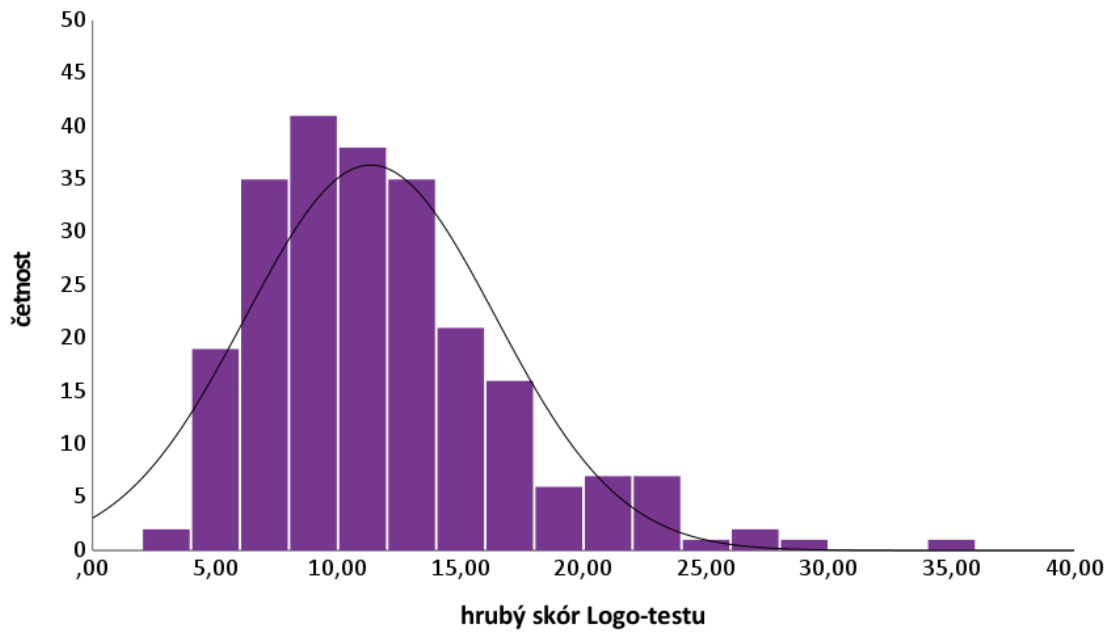
39. Mayer, J. D. (2007b). *Personality: A systems approach*. Boston: Allyn & Bacon.
40. McAdams, D. P. (2006). *The Person: A new introduction to personality psychology*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
41. Mlčák, Z., & Zášková, H. (2008). Analysis of relationships between prosocial tendencies, empathy, and the five-factor personality model in students of helping professions. *Studia psychologica* 50(2), 201–216.
42. Myers, D. G. (2016). *Sociální psychologie* (H. Vaďurová, Z. Paseková & M. Bildová, překl.). Brno: Edika.
43. Nakonečný, M. (2004). *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia.
44. Nakonečný, M. (2009a). *Psychologie osobnosti* (2. vyd.). Praha: Academia.
45. Nakonečný, M. (2009b). *Sociální psychologie* (2. vyd.). Praha: Academia.
46. Nietzsche, F. (1930). *Der Wille zur Macht*. Lipsko.
47. Novotná, L., Hříchová, M., & Miňhová, J. (2004). *Vývojová psychologie*. Plzeň: Západočeská univerzita.
48. Olšovský, J. (2005). *Kierkegaard – niternost a existence: úvod do Kierkegaardova myšlení*. Praha: Akropolis.
49. Pervin, L. A., Cervone, D., & John, O. P. (2005). *Personality: Theory and Research* (9. vyd.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
50. Petrucijová, J. (2010). O dílčích typech filozoficko-antropologického pojetí člověka. *Filozofický časopis*, 5, 687–703.
51. Plháčková, A. (2006). *Dějiny psychologie*. Praha: Grada.
52. Power, R. A., & Pluess, M. (2015). Heritability estimates of the Big Five personality traits based on common genetic variants. *Translational Psychiatry*, 5(7), e604–e604. doi:10.1038/tp.2015.96
53. Růžička, J. (2003). *Péče o duši v perspektivách psychoterapie*. Praha: Triton.
54. Říčan, P. (2010). *Psychologie osobnosti: obor v pohybu* (6. vyd.). Praha: Grada.
55. Sartre, J.-P. (2004). *Existencialismus je humanismus* (P. Horák, překl.). Praha: Vyšehrad. (Originál byl publikován v roce 1946 s názvem *L'existentialisme est un humanisme*)

56. Schmidbauer, W. (2000). *Psychická úskalí pomáhajících profesí* (P. Patočka, překl.). Praha: Portál. (Originál byl publikován v roce 1977 s názvem *Die Hilflösen Helfer: Über die seelische Problematik der helfenden Berufe*)
57. Schnell, T., & Becker, P. (2006): Personality and meaning in life. *Personality and Individual Differences*, 41, 117–129. doi: 10.1016/j.paid.2005.11.030
58. Sobková, P., & Tavel, P. (2010). Životní smysluplnost a emocionalita. *E-psychologie*, 4(2), 12–21.
59. Sojka, P. (2014). Filozofie konečnosti. In Kosová, M. et al. *Logoterapie: Existenciální analýza jako hledání cest* (s. 18–36). Praha: Grada.
60. Soudková, M. (2004). *Psychologie pomáhá každodennímu životu*. Brno: Doplněk.
61. Stark, S. (2009). *Filozofie 18.-20. století*. Plzeň: Aleš Čeněk.
62. Stempelová, J., & Čmáriková, A. (2004). Personality factors of the big five and self-esteem in existential analysis. *Studia Psychologica*, 46(2), 137–143.
63. Svoboda, M. (2013). *Psychodiagnostika dospělých*. Praha: Portál.
64. Vágnerová, M. (2010). *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum.
65. Vybíral, Z. & Roubal J. (2010). *Současná psychoterapie*. Praha: Portál.
66. Vymětal, J. (2004). *Obecná psychoterapie* (2. vyd.). Praha: Grada.
67. Výrost, J., & Slaměník, S. (2008). *Sociální psychologie* (2. vyd.). Praha: Grada.
68. Yalom, I. D. (2006). Existenciální psychoterapie (I. Müller, překl.). Praha: Portál. (Originál byl publikován v roce 1980 s názvem *Existential Psychotherapy*)
69. Yalom, I. D. (2012). *Chvála psychoterapie: otevřený dopis nové generaci psychoterapeutů a jejich pacientů* (3. vyd., H. Hartlová, překl.). Praha: Portál. (Originál byl publikován v roce 2001 s názvem *The Gift of Therapy*)
70. Zášková, H. (2009). *Prosociální chování a jeho rozvíjení u pomáhajících profesí*. Ostrava: Algoritmus.

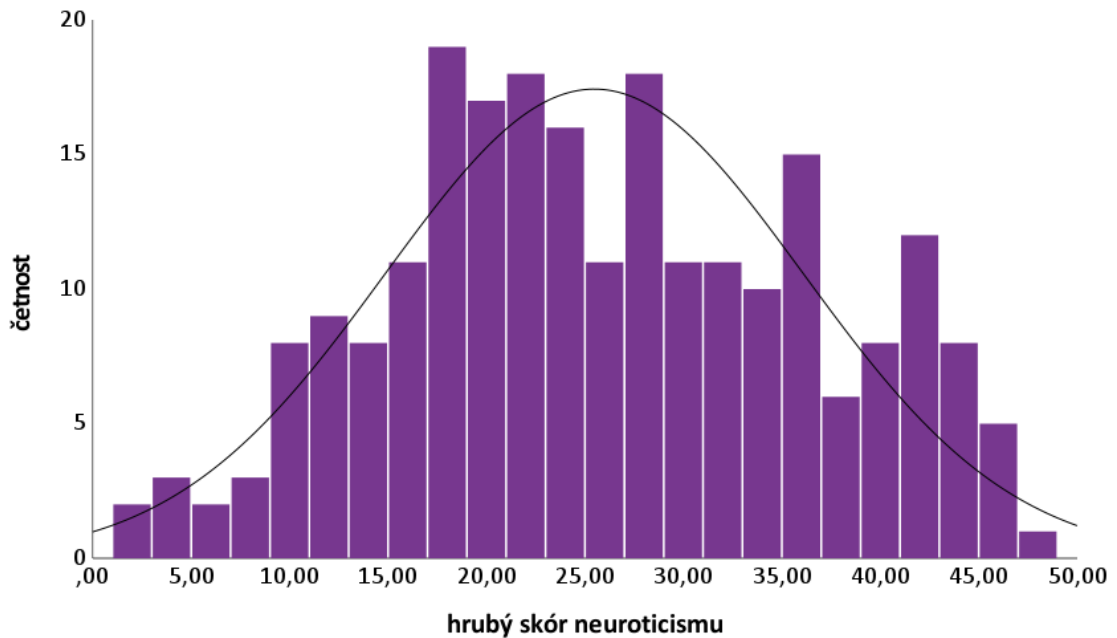
Přílohy

Příloha 1: Grafická znázornění rozdělení pozorovaných proměnných

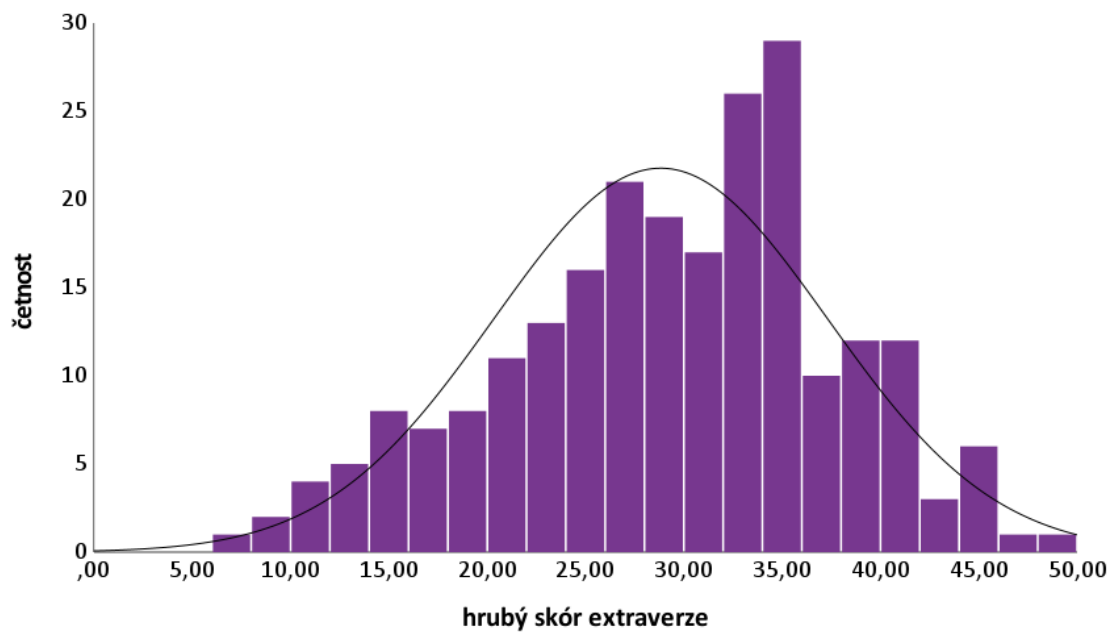
Graf 3: *Histogram pro Logo-test (n = 232)*

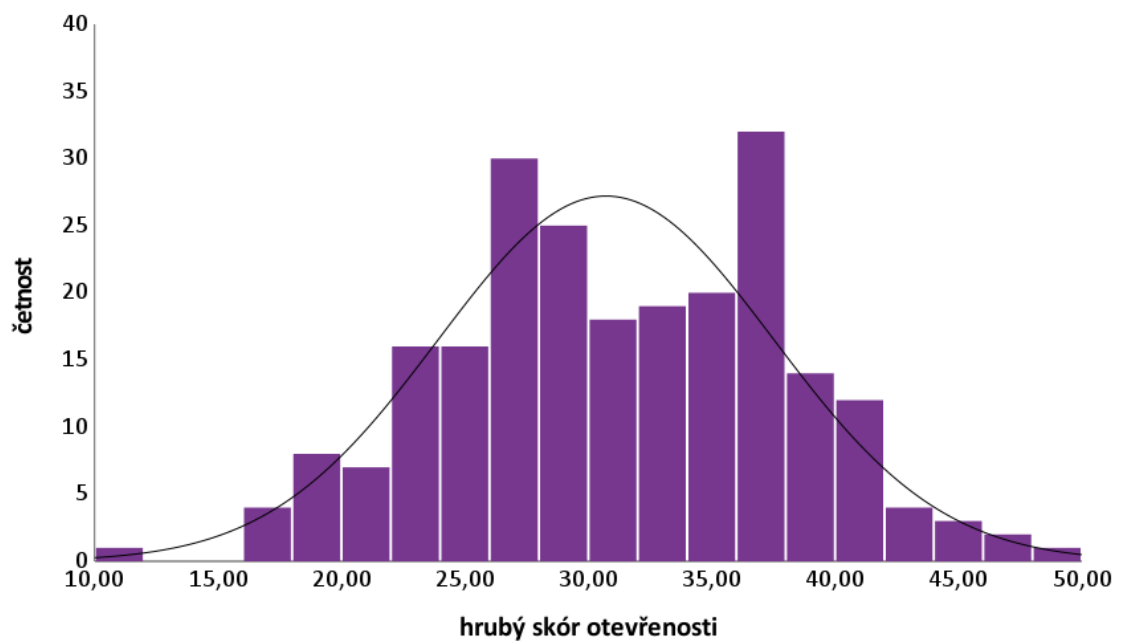
Graf 4: *Histogram pro faktor neuroticismus (n = 232)*

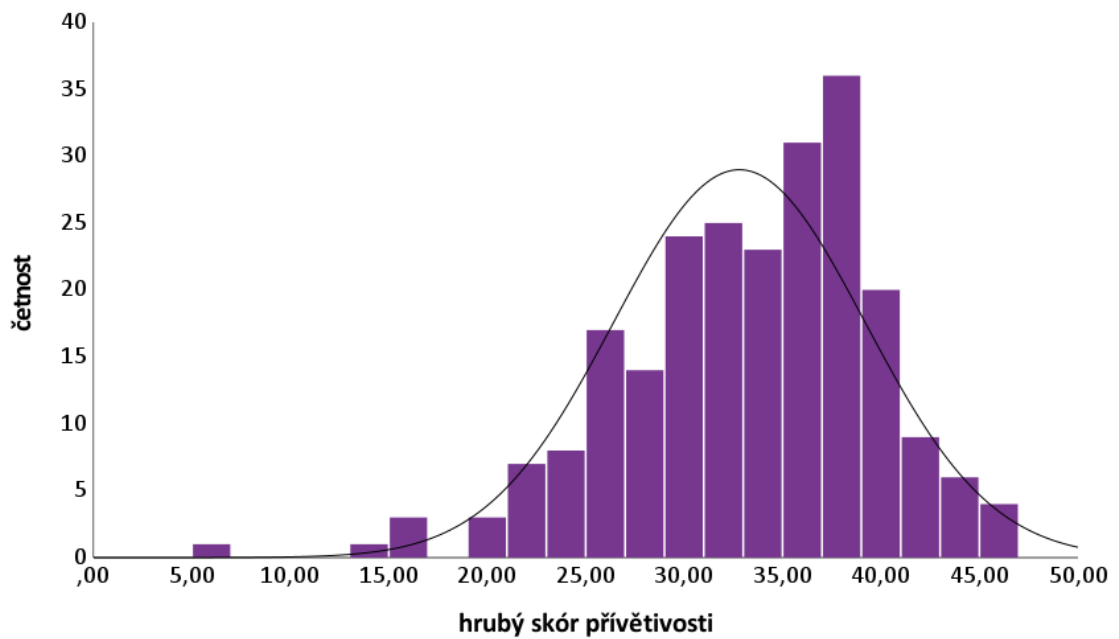
Graf 5: Histogram pro faktor extraverze ($n = 232$)

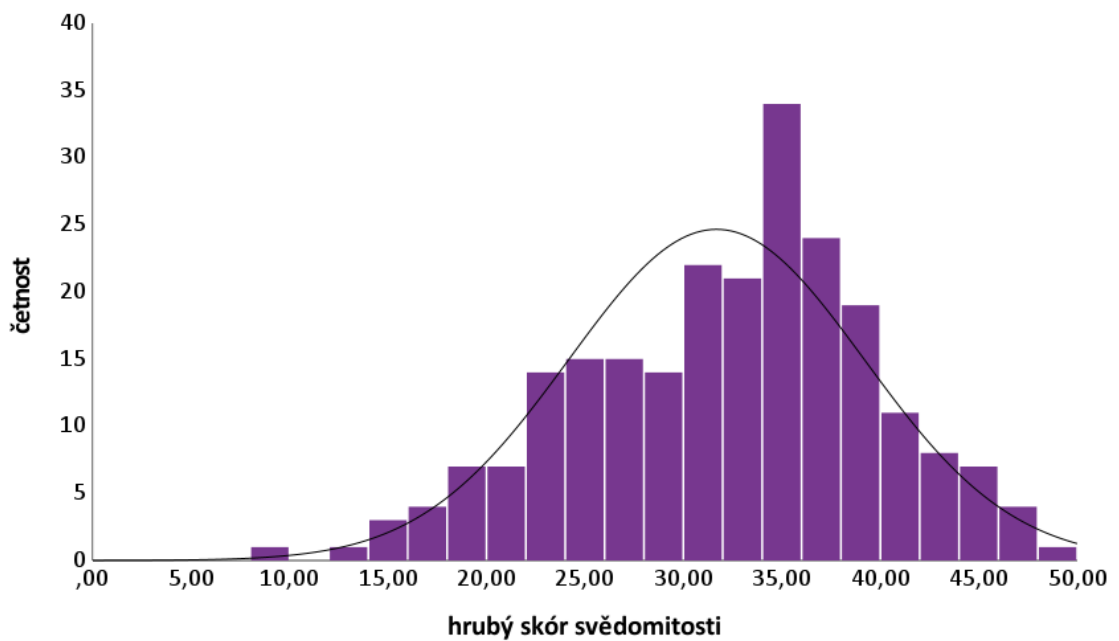
Graf 6: Histogram pro faktor otevřenost vůči zkušenosti ($n = 232$)

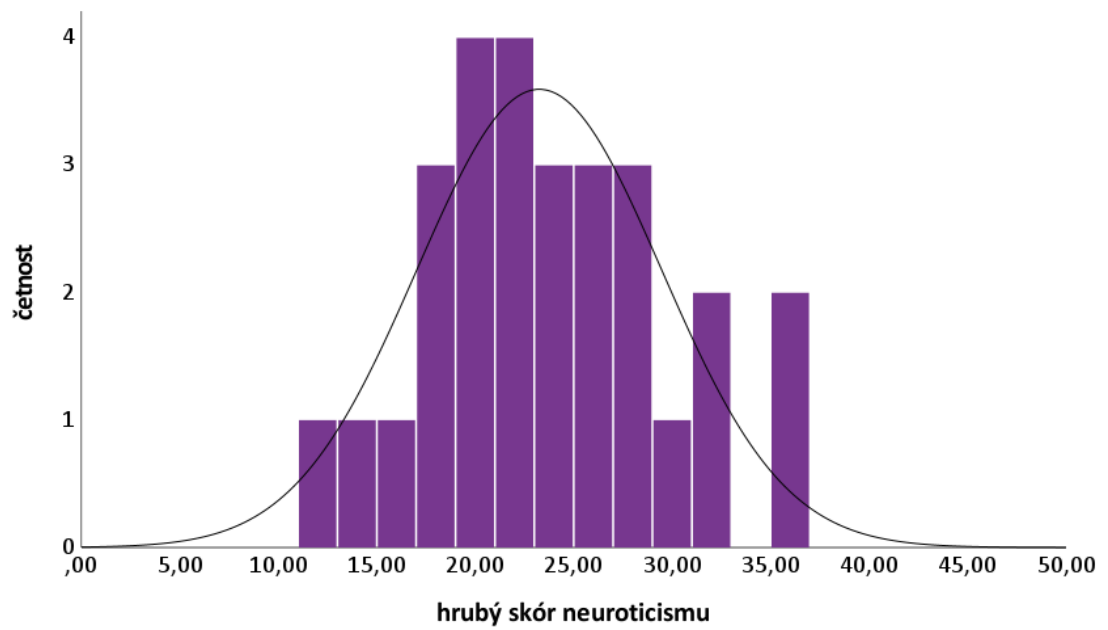
Graf 7: Histogram pro faktor přívětivost ($n = 232$)

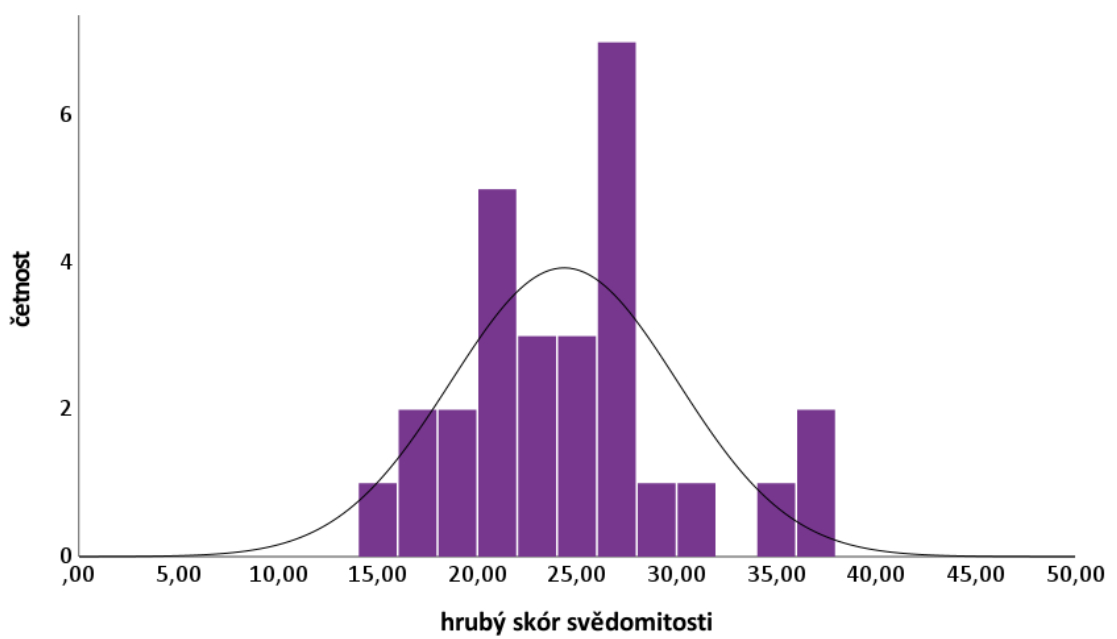
Graf 8: Histogram pro faktor svědomitost ($n = 232$)

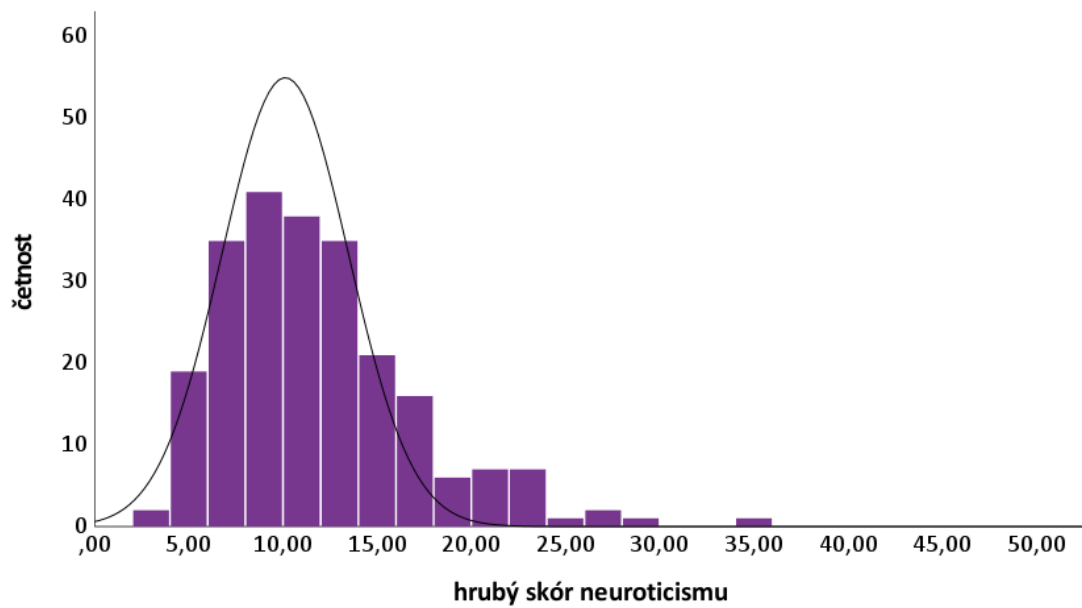
Graf 9: Histogram pro faktor neuroticismus u mužů ($n = 28$)

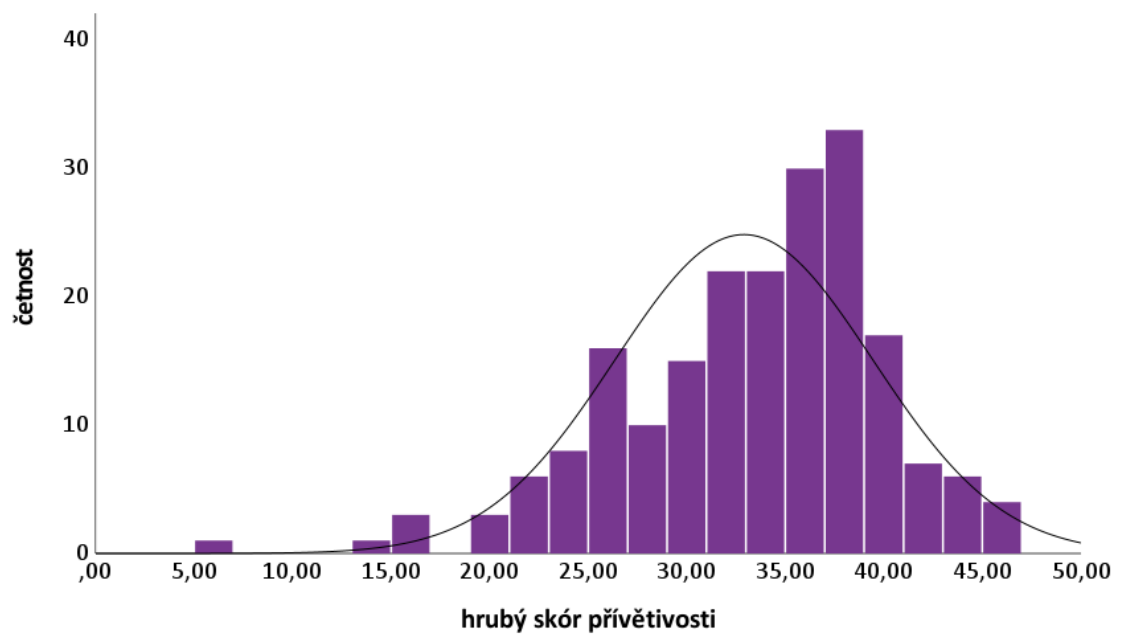
Graf 10: Histogram pro faktor svědomitost u mužů ($n = 28$)

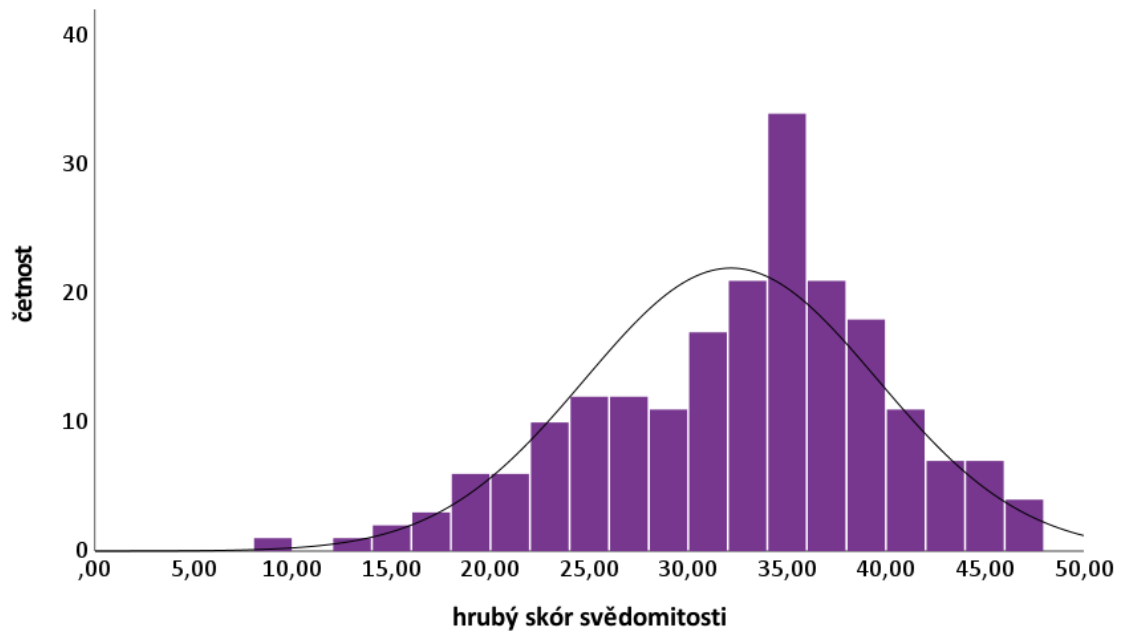
Graf 11: *Histogram pro faktor svědomitost u žen (n = 202)*

Graf 12: *Histogram pro faktor svědomitost u žen (n = 202)*

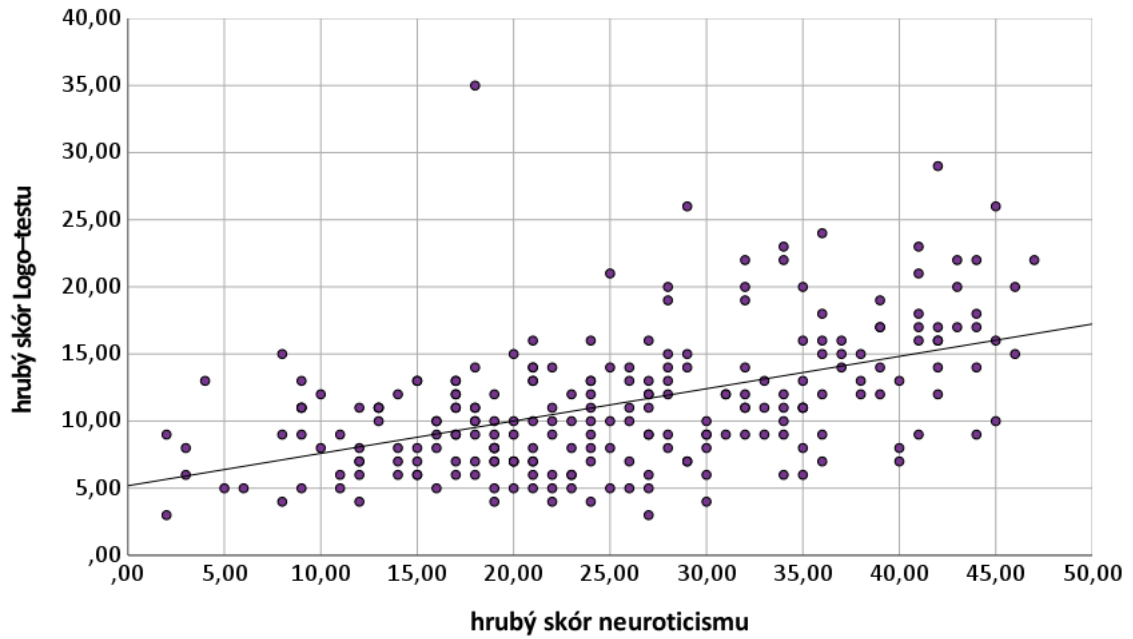

Graf 13: *Histogram pro faktor svědomitost u žen (n = 202)*

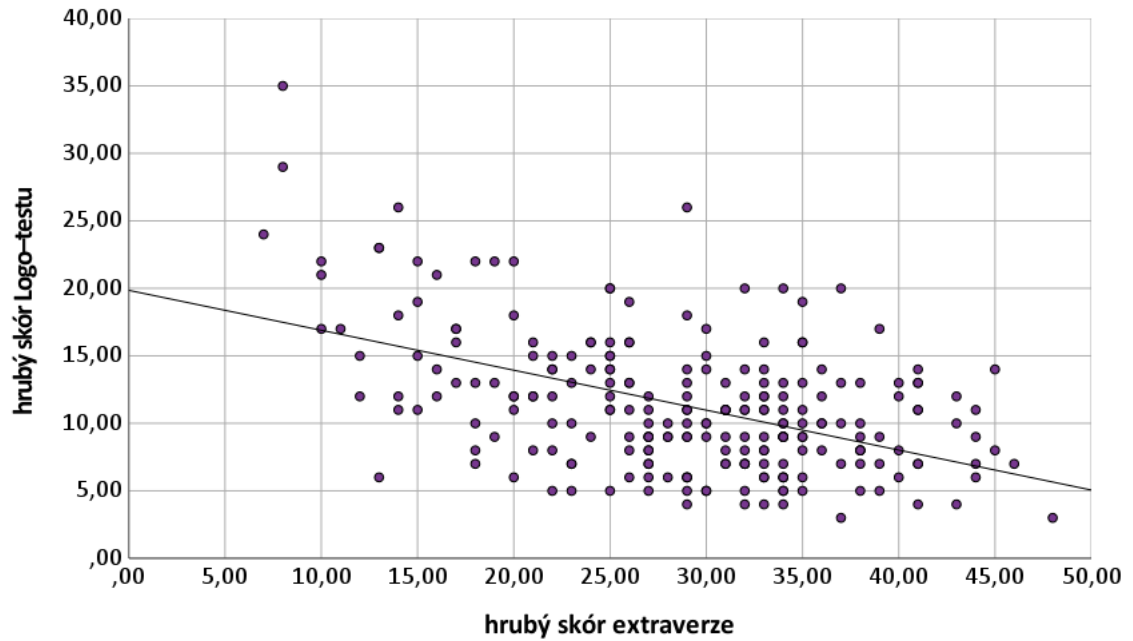

Příloha 2: Grafická znázornění závislosti pozorovaných proměnných

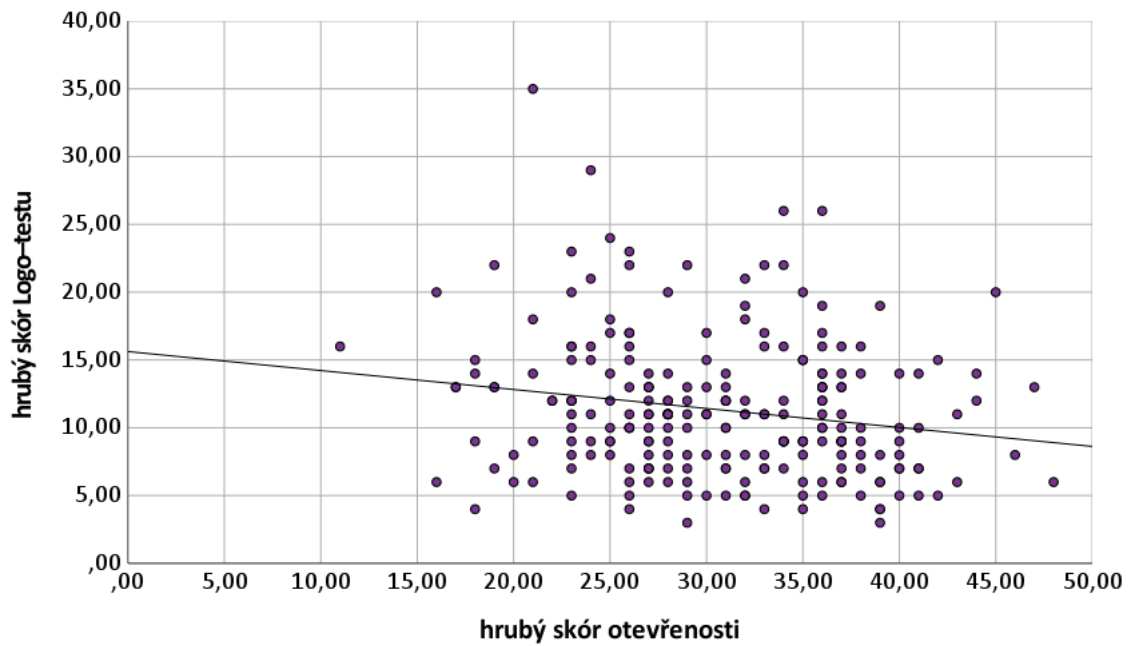
Graf 14: *Bodový graf závislosti proměnných Logo-testu a neuroticismu*

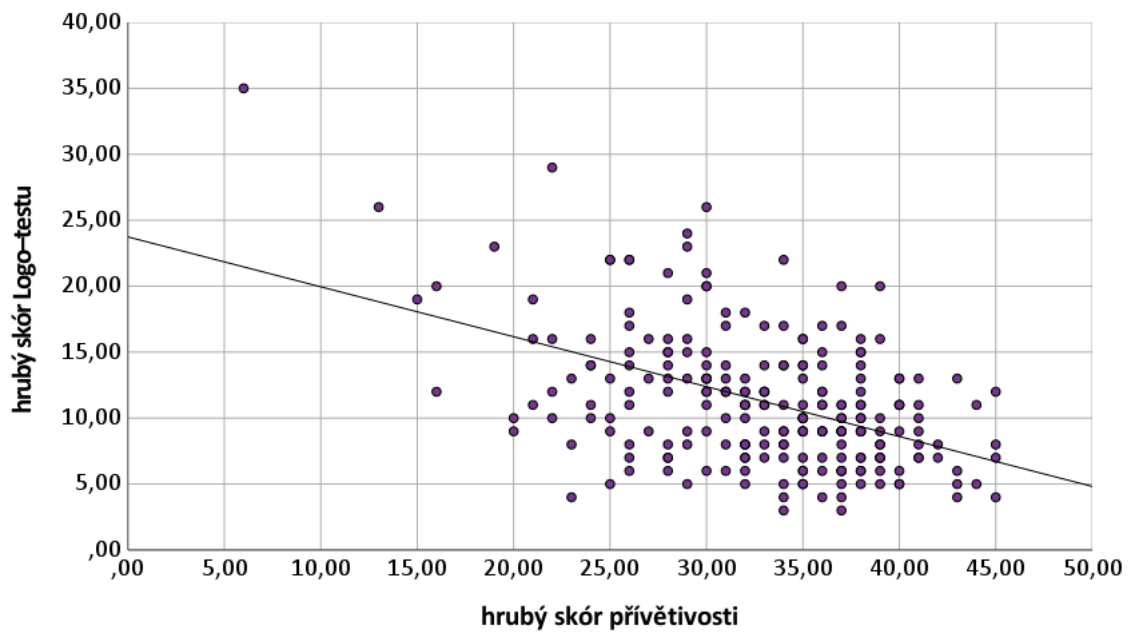
Graf 15: *Bodový graf závislosti proměnných Logo-testu a extraverze*

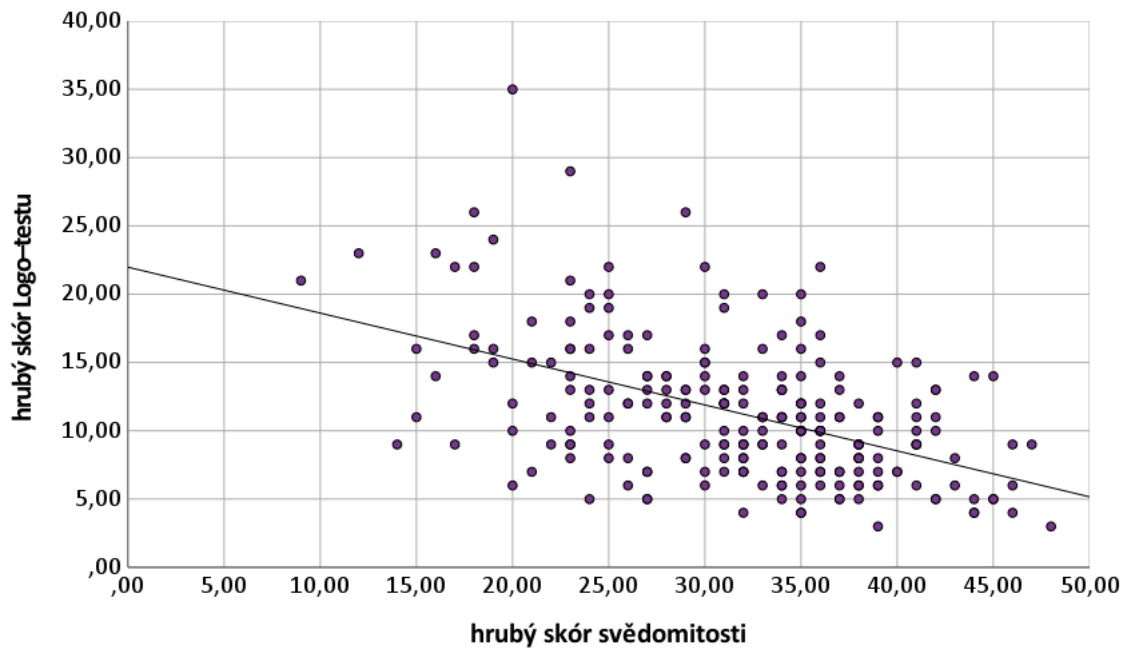
Graf 16: Bodový graf závislosti proměnných Logo-testu a otevřenosti vůči zkušenosti

Graf 17: Bodový graf závislosti proměnných Logo-testu a přívětivosti

Graf 18: Bodový graf závislosti proměnných Logo-testu a svědomitosti

Příloha 3: Tabulka naměřených dat

Tabulka 10: Tabulka naměřených dat

Obecné údaje				Logo-test					NEO-FFI					
Ú	P	Věk	Obor	U	I)	II)	III2)	III3)	CHS	HSN	HSE	HSO	HSP	HSS
1	Ž	21	psychologie	PVŠPS	3	4	0	1	8	24	26	25	39	36
2	Ž	24	zubní lékařství	UK	2	4	1	2	9	36	34	24	37	41
3	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	2	2	0	2	6	14	35	27	32	33
4	M	23	všeobecné lékařství	UK	2	6	0	1	9	30	24	34	29	23
5	Ž	23	zubní lékařství	UK	3	11	3	5	22	44	18	33	34	25
6	M	30	psychologie	PVŠPS	3	7	0	3	13	17	33	30	28	29
7	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	2	3	1	2	8	12	32	35	34	29
8	M	22	všeobecné lékařství	UK	6	4	0	5	15	36	15	35	30	21
9	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	3	9	0	5	17	39	17	25	34	27
10	M	24	všeobecné lékařství	UK	6	2	0	2	10	16	38	26	41	36
11	Ž	27	psychologie	PVŠPS	6	1	0	2	9	27	29	36	38	38
12	Ž	20	psychologie	UPOL	4	6	1	2	13	27	41	47	40	34
13	Ž	20	psychologie	UPOL	4	4	0	2	10	25	30	40	38	32
14	Ž	19	psychologie	UPOL	6	4	3	2	15	20	25	42	38	41
15	Ž	20	psychologie	UPOL	3	5	1	2	11	33	14	33	44	29
16	Ž	21	psychologie	UPOL	2	3	1	2	8	23	33	29	39	32
17	Ž	23	psychologie	UPOL	2	3	0	1	6	30	27	29	38	34
18	Ž	22	psychologie	UPOL	3	5	0	4	12	24	29	34	26	35
19	M	26	psychologie	UPOL	4	2	0	1	7	12	32	34	39	27
20	Ž	33	psychologie	PVŠPS	6	4	0	2	12	17	32	31	28	35
21	Ž	24	psychologie	PVŠPS	4	4	0	3	11	18	26	34	32	28
22	Ž	23	adiktologie	UK	4	6	0	3	13	26	37	36	31	37
23	Ž	21	psychologie	PVŠPS	4	8	0	2	14	18	45	36	35	44
24	Ž	23	psychologie	PVŠPS	2	3	0	1	6	21	44	16	37	38
25	Ž	28	psychologie	PVŠPS	2	3	0	1	6	23	29	43	35	39
26	Ž	23	psychologie s RSPP	UK	2	5	3	4	14	22	24	38	36	34
27	Ž	21	psychologie s RSPP	UK	2	2	3	4	11	13	34	30	36	42
28	Ž	22	psychologie s RSPP	UK	6	2	0	3	11	32	25	32	40	36
29	Ž	24	psychologie s RSPP	UK	4	2	1	2	9	17	27	35	34	22
30	Ž	26	psychologie	UK	0	3	1	1	5	16	35	31	38	27
31	Ž	24	psychologie	UK	4	4	0	1	9	34	34	35	36	38
32	Ž	21	psychologie	UK	5	2	0	2	9	19	35	28	39	41
33	Ž	24	psychologie	PVŠPŠ	2	4	1	3	10	24	36	41	31	35
34	Ž	30	psychologie	UK	6	1	0	4	11	9	35	27	30	37
35	Ž	24	sociální, charitativní práce	JČU	4	4	3	1	12	27	43	23	32	26
36	Ž	20	český, anglický jazyk	JČU	2	5	1	4	12	10	21	28	16	27
37	Ž	25	speciální pedagogika	OSU	5	3	0	4	12	27	22	27	38	35
38	Ž	20	speciální pedagogika	OSU	2	8	0	4	14	21	30	18	34	35
39	Ž	23	sociální pedagogika	OSU	2	3	1	1	7	26	31	31	28	21
40	Ž	23	SP, poradenství	MUNI	5	4	0	4	13	28	18	36	30	25
41	Ž	20	AJ, HV	OSU	4	5	0	2	11	26	31	28	36	34
42	M	30	psychologie	UK	2	2	0	4	8	10	22	33	31	29
43	Ž	19	učitelství pro 1. st. ZŠ	OSU	5	4	0	2	11	13	31	30	33	28
44	Ž	28	sociální práce	PVŠPS	5	6	0	1	12	14	34	36	36	31
45	Ž	38	učitelství pro 1. st. ZŠ	OSU	0	2	3	2	7	29	44	29	39	36
46	Ž	24	psychologie, FJ	OSU	5	3	0	2	10	13	43	26	35	35

47	Ž	25	SP, poradenství	MUNI	2	5	0	1	8	30	38	38	29	38
48	Ž	24	sociální práce	MUNI	1	2	0	1	4	24	33	26	23	35
49	Ž	20	AJ,NJ	UJEP	2	7	1	4	14	42	33	27	28	37
50	Ž	21	sociální pedagogika	UJEP	6	8	1	2	17	44	11	26	33	18
51	Ž	23	sociální práce	MUNI	0	4	0	2	6	15	34	37	37	41
52	M	21	sociální práce	MUNI	4	7	0	3	14	28	22	36	31	16
53	Ž	31	sociální práce	MUNI	3	3	0	3	9	2	39	18	38	41
54	Ž	30	psychologie	UPOL	2	3	0	1	6	12	33	21	26	26
55	Ž	21	psychologie	UK	2	2	0	3	7	29	31	37	38	32
56	M	22	všeobecné lékařství	UK	6	2	3	2	13	4	35	27	30	42
57	M	22	všeobecné lékařství	UK	8	10	1	5	24	36	7	25	29	19
58	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	2	2	1	1	6	22	26	39	36	43
59	Ž	21	porodní asistence	UK	0	3	0	3	6	23	34	35	28	34
60	M	21	všeobecné lékařství	UK	10	1	0	4	15	8	12	35	28	30
61	Ž	22	všeobecné lékařství	UK	2	5	1	4	12	34	25	32	33	24
62	Ž	25	všeobecné lékařství	UK	2	2	0	1	5	22	27	42	37	42
63	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	2	4	0	1	7	20	27	26	32	39
64	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	5	7	0	3	15	37	21	23	28	19
65	M	23	všeobecné lékařství	UK	10	6	0	5	21	25	10	32	30	23
66	Ž	29	všeobecné lékařství	UK	6	9	1	3	19	28	15	39	15	25
67	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	2	4	0	1	7	18	39	40	42	31
68	Ž	28	všeobecné lékařství	UK	0	4	0	2	6	35	20	36	40	39
69	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	2	3	0	2	7	19	34	40	36	38
70	M	23	všeobecné lékařství	UK	2	7	0	3	12	39	20	36	31	31
71	M	24	všeobecné lékařství	UK	2	0	0	1	3	2	48	39	37	48
72	Ž	25	učitelství OPZŠ	UPOL	2	4	0	1	7	20	32	27	35	36
73	Ž	22	radiologický asistent	ZČU	5	3	1	3	12	32	33	22	30	32
74	Ž	27	HV, AJ	UPOL	2	3	0	1	6	17	40	26	37	35
75	Ž	24	učitelství OPZŠ	UPOL	3	8	1	4	16	41	21	26	35	35
76	Ž	22	SPP, poradenství	UPOL	4	6	1	1	12	28	36	23	22	41
77	Ž	24	adiktologie	UK	6	9	1	3	19	32	35	32	21	31
78	M	38	sociální práce	PVŠPS	2	2	0	3	7	20	23	23	41	27
79	Ž	22	SPP předškolního věku	UPOL	2	2	0	1	5	6	34	30	40	45
80	Ž	43	soc. práce, psychoterapie	PVŠPS	2	6	0	4	12	31	20	22	31	36
81	Ž	19	ČJ, přírodopis, EV	UPOL	0	7	0	1	8	35	18	28	32	36
82	Ž	46	soc. práce, psychoterapie	PVŠPS	1	3	0	1	5	20	34	40	44	37
83	Ž	24	AJ, HV pro 2. st. ZŠ a SŠ	UPOL	3	3	0	3	9	18	32	37	36	14
84	Ž	21	učitelství pro MŠ, SPP	UPOL	3	1	0	1	5	21	29	32	43	45
85	M	23	všeobecné lékařství	UK	3	2	0	3	8	15	33	27	28	38
86	Ž	31	matematika,přírodopis	UPOL	8	3	0	2	13	21	34	26	38	27
87	Ž	28	sociální práce	MUNI	6	2	0	4	12	23	21	44	33	29
88	Ž	25	intenzivní péče	MUNI	0	2	0	1	3	27	37	29	34	39
89	Ž	23	zdravotní laborant	ZČU	12	7	0	3	22	34	20	19	25	18
90	Ž	20	fyzioterapie	ZČU	2	5	1	3	11	24	31	23	38	41
91	Ž	21	fyzioterapie	ZČU	2	5	0	2	9	32	35	34	25	32
92	Ž	20	ergoterapie	ZČU	2	3	0	2	7	14	41	31	39	35
93	Ž	25	fyzioterapie	ZČU	2	4	0	2	8	16	45	37	41	43
94	Ž	21	zdravotní laborant	ZČU	2	5	1	2	10	34	30	31	25	23
95	Ž	21	všeobecná zdravotní sestra	ZČU	2	9	0	2	13	40	41	27	25	32
96	M	28	zdravotní laborant	ZČU	2	4	0	4	10	18	22	25	35	36
97	Ž	23	zdravotní laborant	ZČU	8	6	0	2	16	42	26	33	22	19
98	M	22	zdravotnický záchranář	ZČU	6	1	0	4	11	12	32	28	21	25

99	Ž	19	fyzioterapie	ZČU	7	9	0	4	20	43	25	16	37	31
100	M	23	fyzioterapie	ZČU	4	9	0	2	15	38	30	26	38	22
101	Ž	27	porodní asistence	ZČU	1	2	0	1	4	30	32	39	36	35
102	Ž	22	ergoterapie	ZČU	2	5	0	2	9	27	44	35	35	34
103	Ž	21	zdravotnický záchranář	ZČU	5	9	0	4	18	36	29	32	32	35
104	Ž	21	všeobecná zdravotní sestra	ZČU	2	11	1	1	15	46	25	24	26	36
105	Ž	21	zdravotnický záchranář	ZČU	6	8	0	2	16	42	24	23	35	33
106	Ž	21	porodní asistence	ZČU	7	11	0	3	21	41	16	24	28	9
107	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	3	0	0	3	6	11	33	37	43	38
108	M	19	zdravotnický záchranář	ZČU	2	9	1	3	15	29	23	18	29	30
109	Ž	29	učitelství ČJ	UPOL	2	3	3	2	10	18	27	36	37	36
110	Ž	21	fyzioterapie	ZČU	4	8	0	2	14	37	22	21	35	23
111	Ž	23	všeobecné lékařství	UK	4	1	1	3	9	9	30	34	27	47
112	Ž	21	všeobecná zdravotní sestra	ZČU	2	4	0	2	8	25	38	20	33	26
113	Ž	22	všeobecná zdravotní sestra	ZČU	4	6	0	3	13	15	40	17	23	31
114	Ž	30	všeobecná zdravotní sestra	ZČU	2	2	1	2	7	12	38	27	26	37
115	Ž	22	radiologický asistent	ZČU	4	5	1	2	12	31	16	23	45	31
116	Ž	21	ergoterapie	ZČU	2	9	0	3	14	39	29	28	34	32
117	Ž	21	ergoterapie	ZČU	2	5	0	2	9	33	34	37	36	31
118	Ž	21	všeobecné ošetřovatelství	ZČU	2	6	0	1	9	28	28	25	34	23
119	Ž	21	zdravotnický záchranář	ZČU	5	7	0	4	16	36	24	24	29	15
120	Ž	19	porodní asistence	ZČU	3	2	0	2	7	17	32	19	45	34
121	Ž	25	všeobecné lékařství	MUNI	5	9	1	4	19	39	26	36	29	24
122	Ž	20	ergoterapie	ZČU	4	11	0	3	18	41	20	21	31	21
123	Ž	20	porodní asistence	ZČU	2	4	0	2	8	19	31	24	32	35
124	M	20	zdravotnický záchranář	ZČU	6	7	1	2	16	27	26	11	39	24
125	Ž	23	všeobecné lékařství	MUNI	3	0	0	2	5	9	32	26	29	38
126	Ž	21	porodní asistence	ZČU	5	3	0	0	8	3	40	40	45	35
127	Ž	19	porodní asistence	ZČU	2	11	0	4	17	43	17	26	31	25
128	Ž	20	radiologický asistent	ZČU	2	2	1	4	9	22	27	27	35	31
129	Ž	19	všeobecné ošetřovatelství	ZČU	2	3	0	2	7	21	41	28	38	40
130	Ž	46	adiktologie	UK	2	5	0	2	9	11	34	37	40	32
131	Ž	23	adiktologie	UK	3	3	1	2	9	44	26	40	37	25
132	Ž	22	ergoterapie	ZČU	5	6	0	3	14	29	32	25	33	28
133	M	28	adiktologie	UK	0	4	1	1	6	18	29	39	30	30
134	Ž	22	všeobecné lékařství	MUNI	6	2	1	1	10	21	35	28	24	35
135	Ž	45	všeobecné ošetřovatelství	ZČU	2	4	0	2	8	19	27	31	34	32
136	Ž	19	ergoterapie	ZČU	8	8	3	3	22	32	19	29	26	30
137	Ž	22	všeobecné ošetřovatelství	ZČU	2	0	1	1	4	12	43	33	43	46
138	Ž	20	fyzioterapie	ZČU	9	8	0	3	20	28	32	28	39	24
139	M	21	zdravotnický záchranář	ZČU	2	9	0	2	13	24	25	29	27	28
140	M	22	fyzioterapie	ZČU	4	4	1	2	11	22	33	29	34	15
141	Ž	21	všeobecné lékařství	ZČU	4	8	0	4	16	45	17	34	21	23
142	M	30	učitelství historie a ZSV	UK	4	6	0	4	14	21	25	44	30	27
143	Ž	20	všeobecná zdravotní sestra	ZČU	12	12	0	5	29	42	8	24	22	23
144	Ž	20	porodní asistence	ZČU	4	6	0	6	16	24	35	37	27	30
145	Ž	23	učitelství	UK	5	6	1	4	16	35	33	23	24	23
146	Ž	23	ČJ, DĚ pro 2. st. ZŠ a SŠ	UK	2	3	1	1	7	19	33	33	34	32
147	Ž	40	speciální pedagogika	UK	3	1	0	1	5	11	25	23	25	35
148	Ž	21	ČJ, ZSV	UK	0	7	0	1	8	40	21	39	26	25
149	Ž	21	speciální pedagogika	UK	3	4	1	4	12	19	27	31	33	26
150	Ž	19	AJ, NJ	UK	6	2	0	3	11	9	20	28	26	39

151	Ž	22	ČJ, DĚ, speciální pedagogika	UK	2	6	0	1	9	41	19	25	20	32
152	Ž	21	TVS, BI, ČJ	UK	10	6	3	4	23	34	13	26	29	12
153	Ž	24	SPP, logopedie	UK	2	5	1	2	10	30	28	31	37	36
154	Ž	22	FJ, ČJ	UK	4	4	1	3	12	36	33	28	30	38
155	Ž	20	učitelství pro 1. st. ZŠ	UK	4	7	1	4	16	21	25	36	28	26
156	Ž	20	speciální pedagogika, VV	UK	6	2	0	3	11	17	15	32	33	29
157	Ž	30	matematika	UK	6	2	1	2	11	9	41	28	37	39
158	Ž	23	vychovatelství	UK	7	8	3	5	23	41	13	23	19	16
159	Ž	23	DĚ, ZSV	UK	8	9	0	3	20	46	34	45	16	35
160	Ž	23	AJ	UK	8	11	1	6	26	45	14	36	13	29
161	Ž	19	učitelství pro 1. st. ZŠ	UK	6	3	1	3	13	15	31	19	32	31
162	Ž	25	psychologie	UK	2	8	0	3	13	35	26	37	29	29
163	Ž	23	ČJ, ZSV, Čj v kom. neslyšících	UK	3	5	0	5	13	17	38	37	40	23
164	Ž	25	SPP předškolního věku	UK	4	1	0	1	6	15	28	48	31	20
165	Ž	23	ČJ, speciální pedagogika	UK	6	6	0	3	15	28	22	30	36	40
166	Ž	23	matematika	UK	7	12	0	3	22	43	15	26	26	17
167	Ž	19	logopedie	UK	8	8	0	4	20	35	37	23	30	25
168	M	21	psychologie s RSP	UK	3	2	0	0	5	25	22	36	39	24
169	Ž	24	speciální pedagogika	UK	4	5	0	2	11	34	27	24	40	22
170	Ž	28	speciální pedagogika	UK	0	3	0	1	4	22	41	18	34	44
171	Ž	27	biologie pro ZŠ a SŠ	UK	2	3	0	1	6	34	13	32	38	46
172	Ž	21	ergoterapie	ZČU	6	3	1	4	14	26	41	40	24	30
173	Ž	38	speciální pedagogika	MUNI	0	4	1	4	9	31	27	37	37	17
174	Ž	25	SPP, poradenství	UPOL	2	10	1	4	17	39	30	36	36	36
175	Ž	24	speciální pedagogika	UK	4	3	0	4	11	17	31	33	38	33
176	Ž	23	SPP, vychovatelství	JČU	0	6	0	1	7	40	23	38	33	37
177	Ž	24	sociální práce	MUNI	4	4	0	2	10	20	37	23	32	41
178	Ž	24	SPP, andragogika	UPOL	16	13	0	6	35	18	8	21	6	20
179	Ž	40	učitelství pro MŠ, SPP	UPOL	2	6	0	3	11	32	29	27	32	34
180	Ž	24	učitelství 1. st. ZŠ, SPP	UPOL	4	4	0	2	10	16	23	29	39	42
181	Ž	22	SPP, vychovatelství	UJAK	2	6	0	4	12	42	12	31	32	31
182	Ž	29	speciální pedagogika	MUNI	5	4	1	4	14	25	16	37	26	27
183	Ž	35	SPP, porucha chování	MUNI	2	3	0	1	6	3	34	20	39	36
184	Ž	29	SPP, intervence	UPOL	4	3	1	2	10	22	36	38	38	35
185	Ž	19	speciální pedagogika	MUNI	4	6	1	3	14	32	36	41	38	45
186	Ž	22	speciální pedagogika	UPOL	8	8	1	3	20	32	25	35	30	33
187	Ž	45	SPP, poradenství	UJEP	2	8	0	3	13	33	19	27	30	34
188	Ž	26	speciální pedagogika	OSU	2	6	1	2	11	18	41	26	41	35
189	Ž	26	SPP, výchovná práce ve SZ	UHK	3	7	0	3	13	38	17	36	30	42
190	Ž	28	SPP pro učitele	MUNI	4	6	0	1	11	35	25	28	35	34
191	Ž	40	sociální práce	VŠZSP	2	1	0	2	5	5	30	38	40	42
192	Ž	30	sociální práce	MUNI	6	3	0	1	10	45	18	27	22	20
193	Ž	21	učit., SPP předškolního věku	JČU	5	5	0	2	12	38	14	25	31	28
194	Ž	21	speciální pedagogika	MUNI	2	3	0	3	8	14	35	32	37	38
195	Ž	22	sociální práce	MUNI	4	2	0	2	8	28	27	46	23	23
196	Ž	25	psychologie	UPOL	12	10	1	3	26	29	29	34	30	18
197	Ž	22	speciální pedagogika	MUNI	4	7	0	2	13	24	26	19	43	34
198	Ž	22	speciální pedagogika	OSU	3	3	0	3	9	24	28	21	41	33
199	Ž	24	psychologie	UPOL	0	4	0	1	5	23	30	41	32	27
200	Ž	23	psychologie	UPOL	4	4	1	2	11	13	32	36	32	35
201	Ž	49	speciální pedagogika	UJEP	2	0	1	2	5	27	38	29	35	34
202	Ž	42	speciální pedagogika	UJEP	4	1	0	4	9	17	38	38	37	46

203	Ž	23	logopedie	MUNI	2	4	1	2	9	30	34	34	33	38
204	Ž	32	sociální práce	VŠZSP	2	3	1	2	8	21	36	23	32	31
205	Ž	44	speciální pedagogika	DVŠ	2	2	0	1	5	19	39	35	35	37
206	Ž	30	sociální práce	VŠZSP	1	4	0	1	6	27	29	28	35	37
207	Ž	44	speciální pedagogika	UJEP	2	3	1	3	9	20	31	23	35	33
208	Ž	20	psychologie	MUNI	2	7	1	1	11	35	33	37	40	37
209	Ž	21	psychologie	MUNI	2	1	0	1	4	19	34	35	37	32
210	M	20	psychologie	MUNI	8	6	0	4	18	44	14	25	26	23
211	Ž	21	psychologie	MUNI	6	4	0	2	12	17	40	29	36	20
212	M	21	psychologie	MUNI	2	1	3	3	9	8	33	27	38	30
213	Ž	20	speciální pedagogika	MUNI	7	10	0	5	22	47	10	34	25	36
214	Ž	24	psychologie	MUNI	1	11	0	2	14	44	25	31	24	28
215	Ž	42	sociální pedagogika	UTB	2	6	0	2	10	26	34	26	20	39
216	Ž	20	psychologie	MUNI	4	3	0	4	11	35	44	28	37	24
217	Ž	20	psychologie	MUNI	2	8	0	1	11	27	29	43	24	33
218	Ž	21	psychologie, sociologie	MUNI	7	6	0	3	16	37	35	38	38	18
219	Ž	22	psychologie, soc. antropol.	MUNI	2	4	0	1	7	36	18	27	28	34
220	Ž	41	sociální a charitativní práce	UPOL	2	0	1	1	4	8	29	39	45	44
221	Ž	22	SPP, komunik. techniky	MUNI	6	2	1	4	13	9	29	31	41	30
222	Ž	37	speciální pedagogika	UK	2	3	0	2	7	24	27	41	32	30
223	Ž	41	sociální práce	UPOL	0	1	0	4	5	26	23	32	34	44
224	Ž	26	psychologie	UPOL	2	3	0	2	7	21	37	41	37	32
225	Ž	23	psychologie	MUNI	4	8	0	5	17	41	10	30	37	34
226	M	24	psychologie	MUNI	2	3	1	3	9	16	29	37	30	36
227	Ž	24	psychologie	MUNI	2	4	1	3	10	23	29	37	35	33
228	Ž	45	sociální práce	MUNI	3	4	0	3	10	19	34	36	35	31
229	Ž	22	psychologie	MUNI	3	2	0	3	8	19	38	30	42	39
230	Ž	22	sociální práce	MUNI	8	5	0	4	17	42	39	33	26	26
231	Ž	37	sociální práce	MUNI	2	2	0	3	7	15	46	33	41	40
232	Ž	23	sociální práce	MUNI	6	4	0	3	13	21	23	17	35	24

Ú – účastník, P – pohlaví, U – univerzita, CHS – celkový hrubý skór, HSN – hrubý skór neuroticismu, HSE – hrubý skór extraverze, HSO – hrubý skór otevřenost, HSP – hrubý skór přívětivost, HSS – hrubý skór svědomitost, RSPP – rozšíření o speciální pedagogiku, SPP – speciální pedagogika, OPZŠ – odborné předměty pro zdravotnické školy, SP – sociální pedagogika, EV – environmentální výchova, SZ – speciální zařízení

Příloha 4: Ukázky výroků respondentů v projektivní části Logo-testu

„Tento obor studuji, jelikož si myslím, že je to mé poslání.“

„V socpedu jsem se našla a baví mě, mám hromadu praxe i práci, kterou mám ráda.“

„Nyní jsem přešla do školství a vrhla se na studium učitelství a jsem šťastná.“

„V tomto oboru se velmi věnujeme psychologii, tak je to takový kompromis toho, co jsem chtěla a jsem teď se vším spokojená a studium mě baví.“

„Chcem pomôcť ľuďom a zlepšiť im životné podmienky, aby žili šťastnejšie životy.“

„Plně se snažím věnovat tomu, co si v životě přeji dělat a přes různé oběti postupuji úspěšně směrem k tomu, abych se tomu mohla věnovat profesně.“

„Měla jsem za cíl stát se lékařkou, ale neudělala jsem přijímací zkoušky na medicínu. Teď studuji všeobecnou sestru a v současné době mě to už ani nemrzí a lékařkou bych být vlastně už ani nechtěla. Budu spokojená, až dodělám školu a budu moci normálně vykonávat zaměstnání. Mám v plánu se dál rozvíjet ve své profesi, která mě zatím naplňuje a baví.“

„Chci se stát dobrou a schopnou sestrou, mít rodinu a zdravé dětičky. V práci se mi teď daří, jsem spokojená i sama se sebou.“

„Vždy jsem chtěla pomáhat lidem, proto jsem šla na střední zdravotní školu a mým úsilím jsem se na dostala až na vysokou, kterou mám v plánu úspěšně dokončit a poté se naplno věnovat své profesi porodní asistentky.“

„Snažím se ve svém životě studovat, abych mohla být lékařkou, to se mi zatím daří a mám z toho radost. Mám i záliby, které mi taky dělají radost. Nedaří se mi ovšem najít do života vhodného partnera, což mě zatím tolik netíží, ale bojím se, že bude.“

„Již od dětství jsem věděla, že mou prací jednou bude něco z oblasti zdravotnictví, protože mi činilo veliké potěšení někomu pomáhat a pečovat o druhé (...) mezitím jsem našla obrovské zalíbení a naprostou fascinaci zrozením nového života a začala jsem se tedy kromě přípravy na přijímací zkoušky, vzdělávat v oblasti porodů, přečetla jsem nespočet článků a knih, prošla mnoho instagramových profilů a rozhodla se pro studium porodní asistence (o čemž jsem do té doby v podstatě nevěděla...). Studium mě velice baví a již teď vím, že i poté práce v tomto oboru mě bude moc bavit. Pro mě to tedy znamená, že jsem objevila smysl svého života a jdu si tvrdě za svým cílem a mezi mé přání patří: úspěšně ukončit studium, najít si pracovní místo v porodnici a dělat v životě, co mě baví.“

„Co se týče mého oboru a zaměstnání, byl to můj sen a cíl, a jsem šťastná, že jsem se vydala touto cestou. Svou práci miluju.“

„Vždy jsem chtěla dělat nějakou prospěšnou práci nejen pro sebe, ale i pro ostatní lidi. Ať už to jsou kamarádi či úplně cizí lidé. Snažím se v životě nehledět jen na sebe, ale brát ohledy i na ostatní. Vlastně se mi to daří, když ze mně bude pracovník ve zdravotnictví.“

„Velmi mě naplňuje jakákoliv pomoc lidem, zvířatům, planetě. Pomáhám vařit pro lidi bez domova, jsem etický vegan (...) a snažím se o ekologický životní styl. Hodnotím to pozitivně, ale vím, že se dá dělat mnohem víc, jsem na cestě.“

Příloha 5: Logo-test (verze pro ženy)

LOGO - TEST - Ž

(Elisabeth S. Lukášová / K.B.)

Jméno: _____ Věk: _____

Povolání: _____ Vzdělání: _____

1) Přečtěte si následující výroky. Jsou-li mezi nimi takové, které se k Vám osobně tak hodí, jako by pocházely přímo od Vás, prosím, přiřipíte k nim "ANO". Jsou-li mezi nimi takové, které zcela odporují Vašemu názoru, prosím, přiřipíte k nim "NE". Pokud pro Vás bude rozhodnutí mezi "ANO" a "NE" obtížné, můžete nechat okénko prázdné.

1) Příjemný a klidný život bez velkých nesnází a s dostatečným hmotným zabezpečením pokládám za velice dobrou věc.

2) Mám své představy, jaká bych chtěla být a čeho bych chtěla dosáhnout, a tyto představy se podle možnosti snažím uskutečňovat.

3) Cítím se velmi dobře doma v kruhu rodiny a ráda bych přispěla k vytvoření takového domova i dětem.

4) V povolání, které nyní vykonávám nebo pro které se připravuji, vidím své pravé uplatnění.

5) Mám k jednomu člověku nebo k více lidem závazky či vztahy, jejichž naplňování mi působí radost.

6) Mimo své zaměstnání nebo studium mám ještě nějaký další zájem (třeba odborný nebo oddechový), kterému se věnuji nebo budu věnovat, jakmile na to budu mít čas.

7) Některé zážitky (třeba poznávání něčeho nového, prožívání umění, vnímání přírody apod.) mi přinášejí radost a nerada bych je postrádala.

8) Věřím, že mám v životě nějaký svůj úkol (ať v oblasti mravní, společenské, ve službě pokroku apod.) a snažím se jej plnit.

9) Mám život zkalený nouzí, nemocí nebo jinou vážnou starostí a všemožně usiluji o to, abych tyto těžkosti překonala a dosáhla zlepšení.

II) Prosím, udělejte křížek do okénka k té odpovědi, která nejlépe vystihuje, jak často jste dosud prožívala následující zážitky. Snažte se být upřímná.

1) Bezmocný vztek, že všechno, co jsem dosud vykonala, bylo nadarmo.

velmi často občas nikdy

2) Přání, být ještě jednou dítětem a moci začít život znovu od začátku.

velmi často občas nikdy

3) Poznání, že se snažím před sebou samou nebo před jinými lidmi ukazovat svůj život lepší či plnější, než doopravdy je.

velmi často občas nikdy

4) Nechuť zatěžovat se hlubším a možná nepříjemným přemýšlením o tom, co činím a co tím způsobuji.

velmi často občas nikdy

5) Naději, že i když mě třeba potká nezdár nebo neštěstí, tak z toho přesto mohu nakonec učinit prospěšnou věc, když pro to nasadím všechny své síly.

velmi často občas nikdy

6) Takový neklid, který mě zbavuje rozumného pohledu na věci a trápí mě tak, že ztrácím zájem o to, co se děje.

velmi často občas nikdy

7) Myšlenku, že bych si jednou před smrtí musela říct: "Nestálo za to žít."

velmi často občas nikdy

III)

1) Popíši Vám tři případy:

- a) Jedna žena se nemohla ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přála uskutečnit. Místo toho si však během doby vytvořila dobrou příležitost k jiné prospěšné činnosti a plně se jí věnovala s takovým zaujetím, že v ní dosáhla mnoha úspěchů a velmi dobrých vyhlídek do budoucna.
- b) Jedna žena se ve svém životě stále a plně věnovala pouze tomu, co si vytkla za svůj životní cíl. Vůbec se jí to nedaří, avšak neustále se snaží svůj záměr uskutečnit, i když se kvůli tomu musela mnohého v životě vzdát a nic dobrého tím nedosáhla.
- c) Jedna žena se nemohla ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přála uskutečnit. Učinila proto kompromis mezi svými vlastními cíli a okolnostmi, které jí zabránily jich dosáhnout. Povinnosti, které na ni připadly, plní ukázněně, i když bez zvláštní radosti. Mezitím však, když to zrovna je možné, věnuje se svým osobním zájmům.

2) Prosím, odpovězte k popsáným případům (vepište do okénka písmeno):

Která z těchto žen je nešťastnější?

Která z těchto žen nejvíce trpí?

3) Prosím, vyličte nyní několika větami svůj vlastní „případ“ tak, že vzájemně porovnáte, co jste v životě chtěla a oč jste se snažila, co z toho jste docílila nebo co ještě chcete uskutečnit a jak to všechno nyní pro sebe hodnotíte.

Příloha 6: Logo-test (verze pro muže)

LOGO - TEST - M

(Elisabeth S. Lukasová / K.B.)

Jméno: _____ Věk: _____

Povolání: _____ Vzdělání: _____

l) Přečtěte si následující výroky. Jsou-li mezi nimi takové, které se k Vám osobně tak hodí, jako by pocházely přímo od Vás, prosím, připište k nim "ANO". Jsou-li mezi nimi takové, které zcela odporují Vašemu názoru, prosím, připište k nim "NE". Pokud pro Vás bude rozhodnutí mezi "ANO" a "NE" obtížné, můžete nechat okénko prázdné.

1) Příjemný a klidný život bez velkých nesnází a s dostatečným hmotným zabezpečením pokládám za velice dobrou věc.

2) Mám své představy, jaký bych chtěl být a čeho bych chtěl dosáhnout, a tyto představy se podle možnosti snažím uskutečňovat.

3) Cítím se velmi dobře doma v kruhu rodiny a rád bych přispěl k vytvoření takového domova i dětem.

4) V povolání, které nyní vykonávám nebo pro které se připravuji, vidím své pravé uplatnění.

5) Mám k jednomu člověku nebo k více lidem závazky či vztahy, jejichž naplňování mi působí radost.

6) Mimo své zaměstnání nebo studium mám ještě nějaký další zájem (třeba odborný nebo oddechový), kterému se věnuji nebo budu věnovat, jakmile na to budu mít čas.

7) Některé zážitky (třeba poznávání něčeho nového, prožívání umění, vnímání přírody apod.) mi přinášejí radost a nerad bych je postrádal.

- 8) Věřím, že mám v životě nějaký svůj úkol (ať v oblasti mravní, společenské, ve službě pokroku apod.) a snažím se jej plnit.

- 9) Mám život zkalený nouzí, nemocí nebo jinou vážnou starostí a všemožně usiluji o to, abych tyto těžkosti překonal a dosáhl zlepšení.

II) Prosím, udělejte křížek do okénka k té odpovědi, která nejlépe vystihuje, jak často jste dosud prožíval následující zážitky. Snažte se být upřímný.

- 1) Bezmocný vztek, že všechno, co jsem dosud vykonal, bylo nadarmo.

velmi často občas nikdy

- 2) Přání, být ještě jednou dítětem a moci začít život znovu od začátku.

velmi často občas nikdy

- 3) Poznání, že se snažím před sebou samým nebo před jinými lidmi ukazovat svůj život lepší či plnější, než doopravdy je.

velmi často občas nikdy

- 4) Nechuť zatěžovat se hlubším a možná nepříjemným přemýšlením o tom, co činím a co tím způsobuji.

velmi často občas nikdy

- 5) Naději, že i když mě třeba potká nezdár nebo neštěstí, tak z toho přesto mohu nakonec učinit prospěšnou věc, když pro to nasadím všechny své síly.

velmi často občas nikdy

- 6) Takový neklid, který mě zbavuje rozumného pohledu na věci a trápí mě tak, že ztrácím zájem o to, co se děje.

velmi často občas nikdy

- 7) Myšlenku, že bych si jednou před smrtí musel říct: "Nestálo za to žít."

velmi často občas nikdy

III)

1) Popíši Vám tři případy:

- a) Jeden muž se nemohl ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přál uskutečnit. Místo toho si však během doby vytvořil dobrou příležitost k jiné prospěšné činnosti a plně se jí věnoval s takovým zaujetím, že v ní dosáhl mnoha úspěchů a velmi dobrých vyhlídek do budoucna.
- b) Jeden muž se ve svém životě stále a plně věnoval pouze tomu, co si vytkl za svůj životní cíl. Vůbec se mu to nedařilo, avšak neustále se snažil svůj záměr uskutečnit, i když se kvůli tomu musel mnohého v životě vzdát a nic dobrého tím nedosáhl.
- c) Jeden muž se nemohl ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přál uskutečnit. Učinil proto kompromis mezi svými vlastními cíli a okolnostmi, které mu zabránily jich dosáhnout. Povinnosti, které na něj připadly, plnil ukázněně, i když bez zvláštní radosti. Mezitím však, když to zrovna je možné, věnuje se svým osobním zájmům.

2) Prosím, odpovězte k popsaným případům (vepište do okénka písmeno):

Který z těchto mužů je nešťastnější?

Který z těchto mužů nejvíce trpí?

- 3) Prosím, vyličte nyní několika větami svůj vlastní „případ“ tak, že vzájemně porovnáte, co jste v životě chtěl a o čem jste se snažil, co z toho jste docílil nebo co ještě chcete uskutečnit a jak to všechno nyní pro sebe hodnotíte.

Příloha 7: NEO pětifaktorový osobnostní inventář

INVENTÁŘ

NEO pětifaktorový osobnostní inventář

M. Hřebíčková, T. Urbánek (podle NEO Five-Factor Inventory P. T. Costy a R. R. McCrae)

Jméno:

Věk:

Pohlaví: muž žena

Datum:

Inventář obsahuje 60 výpovědí, kterými byste mohli popsat sami sebe. Přečtěte si pozorně každou výpověď a posuďte, do jaké míry Vás vystihuje. Svoji odpověď označte křížkem X na připojené škále čísel:

①	②	③	④	
vůbec nevystihuje	spíše nevystihuje	neutrální	spíše vystihuje	úplně vystihuje
<i>výpověď Vás vůbec nevystihuje</i>	<i>výpověď Vás spíše nevystihuje</i>	<i>ani výstižná ani nevýstižná výpověď</i>	<i>výpověď Vás spíše vystihuje</i>	<i>výpověď Vás úplně vystihuje</i>

Jednotlivé výpovědi nelze posuzovat ani jako správné ani jako nesprávné, a proto není možné dosáhnout dobrých nebo špatných výsledků.

Pracujte prosím pozorně a po vyplnění zkontrolujte, zda jste posoudili každou výpověď.

Pokud se rozhodnete změnit svou odpověď, označte nově zvolené číslo opět křížkem a navíc je i výrazně podtrhněte.

Před tím, než začnete odpovídat, vyplňte prosím údaje v záhlaví této strany.

N
E
O
P
S

①	②	③	④
vůbec nevystihuje výpověď Vás vůbec nevystihuje	spíše nevystihuje výpověď Vás spíše nevystihuje	neutrální ani výstižná ani nevýstižná výpověď	spíše vystihuje výpověď Vás spíše vystihuje
①	②	③	④
vůbec nevystihuje výpověď Vás vůbec nevystihuje	spíše nevystihuje výpověď Vás spíše nevystihuje	neutrální ani výstižná ani nevýstižná výpověď	spíše vystihuje výpověď Vás spíše vystihuje
①	②	③	④
vůbec nevystihuje výpověď Vás vůbec nevystihuje	spíše nevystihuje výpověď Vás spíše nevystihuje	neutrální ani výstižná ani nevýstižná výpověď	spíše vystihuje výpověď Vás spíše vystihuje

	Nakolik mě vystihuje tato výpověď?				
	vůbec nevystihuje				úplně vystihuje
	①	②	③	④	⑤
1. Obvykle si nedělám starosti.	①	②	③	④	⑤
2. Mám rád(a) kolem sebe mnoho lidí.	①	②	③	④	⑤
3. Nerad(a) ztrácím čas denním sněním.	①	②	③	④	⑤
4. Snažím se být zdvořilý(á) ke každému, s kým se setkám.	①	②	③	④	⑤
5. Své věci udržuji v pořádku a čistotě.	①	②	③	④	⑤
6. Často se cítím horší než ostatní.	①	②	③	④	⑤
7. Snadno se rozesměji.	①	②	③	④	⑤
8. Neměním vyzkoušené způsoby, jak něčeho dosáhnout.	①	②	③	④	⑤
9. Často se dostanu do sporu se svou rodinou nebo spolupracovníky.	①	②	③	④	⑤
10. Svůj čas si dovedu dobře zorganizovat tak, abych vyřídil(a) všechny nutné záležitosti.	①	②	③	④	⑤
11. Pokud jsem vystaven(a) velkému stresu, mám občas pocit, že se zhroutím.	①	②	③	④	⑤
12. Nepovažuji sám (sama) sebe za příliš veselého (veselou).	①	②	③	④	⑤
13. Jsem fascinován(a) motivy, které nalézám v umění a v přírodě.	①	②	③	④	⑤
14. Někteří lidé si o mně myslí, že jsem sobecký(a) a egoistický(a).	①	②	③	④	⑤
15. Nejsem příliš systematickým člověkem.	①	②	③	④	⑤
16. Málokdy se cítím osamělý(á) nebo smutný(á).	①	②	③	④	⑤
17. Velmi rád(a) se bavím s jinými lidmi.	①	②	③	④	⑤

	<i>Nakolik mě vystihuje tato výpověď?</i>				
	vůbec nevystihuje				úplně vystihuje
18. Je zbytečné, aby člověk naslouchal rozdílným názorům, protože si z nich stejně nedovede žádný vybrat.	0	1	2	3	4
19. Raději bych s ostatními spolupracoval(a), než soupeřil(a).	0	1	2	3	4
20. Pokouším se o splnění všech svěřených úkolů s maximální svědomitostí.	0	1	2	3	4
21. Často se cítím napjatý(á) a nervózní.	0	1	2	3	4
22. Jsem rád(a) tam, kde se něco děje.	0	1	2	3	4
23. Poezie na mě má malý nebo žádný účinek.	0	1	2	3	4
24. Vůči záměrům druhých jsem nedůvěřivý(á) a rezervovaný(á).	0	1	2	3	4
25. Mám přesně vymezené cíle a pracuji systematicky na jejich dosažení.	0	1	2	3	4
26. Někdy se cítím zcela bezcenný(á).	0	1	2	3	4
27. Raději bývám sám (sama) než ve společnosti.	0	1	2	3	4
28. Mám-li možnost, rád(a) si dávám nová nebo cizokrajná jídla.	0	1	2	3	4
29. Když to člověk dovolí, tak ho ostatní lidé zneužijí pro své cíle.	0	1	2	3	4
30. Promarním mnoho času, než se pustím do práce.	0	1	2	3	4
31. Málokdy pocítím strach nebo úzkost.	0	1	2	3	4
32. Často mám pocit, že překypuji energií.	0	1	2	3	4
33. Málokdy si u sebe povšimnu nálad nebo pocitů vyvolaných okolními vlivy.	0	1	2	3	4
34. Většina lidí, které znám, mě má ráda.	0	1	2	3	4
35. Pracuji tvrdě na dosažení svých cílů.	0	1	2	3	4
36. Často mě rozčílí, jak se mnou lidé jednají.	0	1	2	3	4
37. Jsem radostný, dobře naladěný člověk.	0	1	2	3	4
38. Při řešení závažných životních situací se řídím názory autorit.	0	1	2	3	4
39. Někteří lidé mne považují za chladného (chladnou) a vypočítavého (vypočítavou).	0	1	2	3	4

0	1	2	3	4
vůbec nevystihuje	spíše nevystihuje	neutrální	spíše vystihuje	úplně vystihuje

- 4 -

Nakolik mě vystihuje tato výpověď?

	vůbec nevystihuje				úplně vystihuje
40. Pokud něco slíbím, vždy to dodržím.	0	1	2	3	4
41. Pokud se něco nedaří, až příliš často se tím nechávám odradit a mám pocit, že to vzdám.	0	1	2	3	4
42. Nejsem příliš optimistický(á).	0	1	2	3	4
43. Při čtení poezie či pohledu na umělecké dílo mi někdy naskakuje husí kůže a pociťuji mrazení.	0	1	2	3	4
44. Ve svých postojích jsem tvrdší(á) a neústupný(á).	0	1	2	3	4
45. Někdy na mě není takové spolehnutí, jaké by mělo být.	0	1	2	3	4
46. Málokdy jsem smutný(á) a depresivní.	0	1	2	3	4
47. Často žiji v rychlém tempu.	0	1	2	3	4
48. Nemám zájem hloubat o podstatě světa nebo smyslu existence člověka.	0	1	2	3	4
49. Obvykle se snažím být ohleduplný(á) a citlivý(á).	0	1	2	3	4
50. Jsem výkonný(á) a svou práci vždy zvládnou.	0	1	2	3	4
51. Často se cítím bezmocný(á) a potřebuji někoho, kdo by mi pomohl vyřešit mé problémy.	0	1	2	3	4
52. Jsem velmi aktivní.	0	1	2	3	4
53. Toužím po poznání a vědomostech.	0	1	2	3	4
54. Pokud někoho nemám rád(a), dám to dotyčnému najevo.	0	1	2	3	4
55. Snad nikdy nebudu schopen (schopna) uspořádat si své záležitosti.	0	1	2	3	4
56. Někdy se tak stydím, že bych se nejrady neviděl(a).	0	1	2	3	4
57. Nebaví mě vést druhé lidi.	0	1	2	3	4
58. Často si rád(a) pohrávám s teoriemi nebo abstraktními myšlenkami.	0	1	2	3	4
59. Je-li to nutné, neváhám manipulovat lidmi, abych dosáhl(a) toho, čeho chci.	0	1	2	3	4
60. Usiluji o dokonalost ve všem, co dělám.	0	1	2	3	4

Příloha 8: Informovaný souhlas v rámci on-line šetření

Výzkum probíhá v rámci bakalářské práce na téma Vztah osobnostních vlastností a prožívání smysluplnosti života u vysokoškolských studentů oborů pomáhajících profesí. Hlavním cílem výzkumu je zjistit, zda prožívání smysluplnosti v životě souvisí s osobnostními vlastnostmi. Výzkum probíhá formou on-line dotazníkového šetření, přičemž vyplnění by standardně nemělo trvat déle než 45 minut.

Vaše účast na výzkumu je zcela dobrovolná a anonymní. V dotazníku jsou vyžadovány pouze údaje nezbytné pro účely studie, nebude vyžadováno Vaše jméno, příjmení, ani podobné identifikační údaje. Odesláním dotazníku stvrzujete Váš souhlas s účastí na výzkumu, ze kterého můžete kdykoli vystoupit ukončením vyplňování dotazníku (data se průběžně neukládají). V případě dotazů ohledně výzkumu mne neváhejte kontaktovat na d.gorolova@seznam.cz.

Potvrzuji, že dobrovolně souhlasím s účastí ve výše uvedeném výzkumu a že jsem měl(a) možnost si řádně a v dostatečném čase zvážit všechny relevantní informace o výzkumu, zeptat se na vše podstatné týkající se účasti ve výzkumu a že jsem dostal(a) jasné a srozumitelné odpovědi na své případné dotazy. Byl(a) jsem poučen(a) o právu odmítnout účast ve výzkumném projektu nebo svůj souhlas kdykoli odvolat bez represí. *

Ano, potvrzuji a souhlasím.

[Další](#)

Zdroj: <https://www.google.com/forms>

Bibliografické údaje

Jméno příjmení autorky: Diana Gorolová

Studijní program: Psychologie (Bc.) (PB)

Studijní obor: 7701R005 – Psychologie (Bc.). (PBp)

Název práce: Vztah osobnostních vlastností a prožívání smysluplnosti života u vysokoškolských studentů oborů pomáhajících profesí

Vedoucí práce: doc. PhDr. Karel Balcar, CSc.

Rok dokončení práce: 2021

Počty znaků hlavního textu práce: 105 554

Přímé citace: 2 842

Ostatní text: 16 021

Celkový počet znaků: 121 173

Názvy souborů umístěných na doprovodném CD

Text práce ve formátu PDF: BP_Gorolova_Osobnost_a_smysl

Text práce ve formátu DOCX: BP_Gorolova_Osobnost_a_smysl

Další soubory: CD s názvem Bakalářská práce – Diana Gorolová

**Posudek vedoucího bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: **Diana Gorolová**

Obor studia: **Psychologie**

Název práce: **Vztah osobnostních vlastností a prožívání smysluplnosti života u
vysokoškolských studentů pomáhajících profesí**

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Karel Balcar, CSc.**

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): **54**

Počet stránek příloh: **27**

Počet titulů v seznamu literatury: **70**

0**	1	2	3	4
------------	----------	----------	----------	----------

Výběr tématu

Závažnost tématu

1				
----------	--	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

1				
----------	--	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

1				
----------	--	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

1				
----------	--	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

1				
----------	--	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

1				
----------	--	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

1				
----------	--	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

1				
----------	--	--	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
----------	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

1				
----------	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

1				
----------	--	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

1				
----------	--	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1) Je potěšitelné, že ve zkoumaném souboru podstatně větší procento osob skóruje v testu naplnění smyslu v příznivějším kvartilu I, než odpovídá zbytku rozložení. I tak nacházíme sice malou, ale přece 11procentní část osob v kvartilu 4, což znamená nedostatečnou či přímo rizikovou úroveň životní smysluplnosti. Vzhledem k záměru těchto studentů uplatnit se v práci s lidmi, myslíte, že by bylo na místě věnovat jim na základě skříninkového vyšetření zvláštní pozornost, popřípadě nabídnout jim logoterapeutickou pomoc?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Jako vedoucí práce se snažím vyvarovat se předpojatosti při jejím hodnocení. I tak se patří ocenit aktivní spolupráci autorky při přípravě a při vyhotovení této bakalářky. Její téma bylo sice psychometrické – hledání souvislostí mezi mírou prožívané smysluplnosti v životě a osobnostními vlastnostmi, avšak týkalo se zároveň statistické charakteristiky vzorku studentů humanitních oborů, pro něž obě tyto oblasti mohou mít významný vliv na výkon v budoucích povoláních.

Za vyzdvižení stojí získání dat od podstatně většího počtu respondentů, než ukládal projekt, což zvyšuje jejich výpovědní hodnotu. Dále též široce založená teoretická část studie, vztažená i k filozofickým zdrojům tématu. Konečně metodologicky důsledná péče věnovaná volbě a uplatnění metod statistické analýzy získaných údajů a ověřování zvolených hypotéz. I formální uspořádání práce snese přísnější měřítko, stejně jako její jazyková úroveň.

Dle mého soudu by předložená bakalářská práce obstála i jako práce diplomní. Zároveň by pravděpodobně uspěl na ní založený článek v některém – nejspíše pedagogicky zaměřeném – odborném časopise.

Doporučení k obhajobě: **doporučuji**/~~nedoporučuji~~*

Navrhovaná klasifikace: **výborně**

Datum, podpis: 7. května 2021

*
nehodící se, škrtněte

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Diana Gorolová

Obor studia: psychologie

Název práce: **Vztah osobnostních vlastností a prožívání smysluplnosti života u vysokoškolských studentů pomáhajících profesí**

oponent* práce: doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 59

Počet stránek příloh: 27

Počet titulů v seznamu literatury: 70

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

0				
---	--	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

0				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěš/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

0				
---	--	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jaký přínos mají zjištěné výsledky pro psychologické poznání, ev. pro praxi?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Diplomantka předložila k posouzení práci na zajímavé téma, zabývala se souvislostí mezi osobnostními vlastnostmi VŠ studujících pomáhajících profesí a prožívání smysluplnosti jejich života. V teoretické části, která je rozdělena na čtyři kapitoly jsou probrány otázky smyslu života ze zorného úhlu pohledu vybraných filosofů, psychologů. a zvláště z pohledu existenciální psychologie a logoterapie. Druhá kapitola se zabývá osobnostními rysy a strukturou osobnosti; třetí kapitola je zaměřena na projasnění pojmu pomáhající profese. Čtvrtá kapitola obsahuje přehled výzkumů dané problematiky, tedy těch, které byly orientovány osobnostní vlastnosti u pomáhajících profesí a vztahy těchto vlastností k otázce smyslu života. Rozsáhlá empirická část stanovuje v kap. 5 výzkumný problém, cíle a hypotézy, šestá kapitola popisuje metody sběru dat a jejich zpracování; připojena je subkapitola o etických aspektech výzkumu. Sedmá a osmá kapitola shrnují výzkumný soubor a výsledky; devátá je věnována diskusi a závěreční desátá kapitola shrnuje závěry výzkumu. Poté následuje nečíslovaná kapitola Závěr (míněny závěry celé bc práce). Následující bohaté ilustrativní přílohy.

Připomínky: Autorka se možná měla v úvodní části práce zaměřit na pojetí smysluplnosti u psychologů či terapeutů orientovaných existencionálně či z oblasti logoterapie a vypustit kapitolu o filosofech, která je poměrně zkratkovitá a ne vždy zcela přesná (například Heidegger by asi protestoval proti zařazení mezi existenciální myslitele, protože tvrdil, že se zabýval ontologií pobytu apod.) Tím je řečeno, že by asi bylo vhodnější začít celou práci kapitolou nesoucí označení 1.3. Dále: autorka na několika místech hovoří o výzkumu VŠ studentů, ale vzápětí o mužích a ženách a není jasné, zda jde o muže a ženy ze zkoumaného vzorku nebo o nějakou odlišnou kohortu respondentů (viz k tomu např. hypotézy na s. 34. ; podobně výsledky od s. 43 atd.)

Celkové hodnocení: Předložená práce je psána vytříbeným vědeckým slohem; autorka přesně formuluje celou psychologickou část práce. Ve zkoumaném terénu se pohybuje se značnou jistotou, i když výzkum nebyl jednoduchý vzhledem ke složitosti problematiky a baterii užitých technik výzkumu. Autorka vhodně složitosti výzkumného šetření podtrhuje jak v diskusi, tak v závěrech celé bakalářské práce. Předložený text bohatě splňuje požadavky kladené na bc práce a lze jej doporučit k obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 17.5.2021

doc. PhDr. Jaroslav Koča